

488

శ్రీ
సంగీతకృష్ణలిల.

విదంకమున

66/4

గ్రంథకర్త:

సంపన్నుడుంబ శింగరాచార్యులు

జగ్గయ్యపేట.

ఇదంతానూ

కేతవరపు రామకృష్ణశాస్త్రిగారిచే

రచియింపబడినది

ప్రకటనకర్త: శ్రీ నాగేశ్వరరావు

చందా నారాయణశేషి,

జనరల్ బజారు శివద్రావిడ

అరవకుచ్చ 2000 ప్రతులు.

చందా నారాయణశేషిగారి బి. టి. ప్రెస్ లో

ముద్రింపబడియె.

1934

కాఫీరైట్ రిజిష్టర్డ్)

ఈనాటకమునందు వచ్చు పాత్రలు.

పు రు షు లు.

వసుదేవుడు.

కంఠుడు.

అక్బారుడు.

ఇంద్రుడు.

శంకరుడు,

బ్రహ్మ.

శ్రీకృష్ణుడు (కథానాయకుడు)

బలరాముడు (శ్రీకృష్ణుని సోదరుడు.)

రజకుడు.

చానూరుడు.

ముష్టికుడు.

స్త్రీలు

దేవకి.

యశోద

పూతన.

రాధ

క. బ.
జ.

సమయానుకూలముగా గొల్లవాండ్లు మొదలగువారుకొందఱువత్తురు

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణేనమః

సంగీత కృష్ణలీల

నాంది.

మ. లలితస్కంధము, కృష్ణమూలము, శుకా ♦ లాసాభిరామంబు, మం
జులతాశోభితము, న్నువర్ణసుమన ♦ స్సుజ్జేయముఁబుద్ధుడరొ
జ్జ్వలవృత్తంబు, మహాఫలంబు విమల ♦ వ్యాసాబవాలంబునై
వెలయున్బాగవతాఖ్య కల్పతరువు ♦ ద్విస్సద్ద్విజ్రేణమై.

నూత్ర—అహా! శ్రీకృష్ణలీలానిరీక్షణ కతూహలించితిమి నయి
మృహామహులు నారాధిఃపదగిన భాగ్యంబు ననుకూల, నే
డుగదా సుదీపము? కావున, వీరిమనస్సంతృప్తికై యెల్లసేయు
వలయునో మారీషునితో నాలోచించెదఁగాక; (తెరవంకఁదూ
రిగి) మారీషా! మారీషా!

మారీ—(ప్రవేశించి) అయ్యా! సెలవేదు?

నూత్ర—ఓయీ! ఈమహాజనుల మనస్సంతృప్తికై శాస్త్ర గారవియిం
పబడిన శ్రీకృష్ణలీలానాటకముంబ్రదర్శింపవలయును.

మారీ—అయ్యా! ఎన్నియేని గాథలుండ నిద్దానినే యేవ్రదర్శింప
వలయును.

నూత్ర—ఓయీ! బుద్ధిమంతుడవైన నీకునిట్టి సందేహమా?

క. నిగమములు వేయి చెదివిన

సుగమంబులుగావు మాకి ♦ మరగర్వంబుల

సుగమంబు భాగవత మను

నిగమంబు బరింపముక్తి ♦ నివసనము బుధా!

గీ అతిరహస్యమైన ♦ హరిజన్మకథనంబు

మనుజుఁడెవ్వఁడైన ♦ నూపురేవు

చాలభక్తితోడ ♦ జదువుఁజూసంసార

దుఃఖరాసినండి ♦ తొలగిపోవు.

మారీ—అది యెవ్వరురచియించిరి ?

సూత్ర—ఓయీ! పినుము.

ఉ. ఇమ్మను జేశ్వరాధముల ♦ కిచ్చి పుగంబులు వాహనంబులు

సొమ్ములు కొన్నిపుచ్చుకొని ♦ సొక్కిశరీరమువాసి కాలుచే

సమ్మెటవేటులంబడక; సమ్మతితో హరికిచ్చి చెప్పెనీ

బమ్మెరపోతరాజొక్కడు ♦ భాగవతంబు దగద్ధితంబుగ

అమ్మహాకవిపద్యరత్నము లుదండుబొ దుపటచిబ్బాలకవిశతావధాని

సంపన్నుడుంబ శింగరాచార్యులుదృశ్య ప్రబంధముగా రచించెను

మారీ—(సంతోషముతో) ఓ హా! ఆట్లయిన నింక నాలస్యమేమి?

సూత్ర—ఏమియులేదు గ్రంథకర్త విజ్ఞానమొకటియే యవశిష్టము

మహామహులగునోసభాసదులారా! మమ్ముఖంబునగ్రంథకర్త

మీకిట్లు విన్నవించుకొనుచున్నాఁడు.

క. పలికెడిది భాగవతమట

పలికించువిభుఁడు రామ ♦ భద్రుండట నే

బలికిన భవహరమగునట

పలికెద వేకొండుగాధ ♦ బలుకగనేలా?

కావుననాతవ్వలమన్నించి సావధానచిత్తులరై యాలకింతురుగాశయని

ప్రార్థించుచున్నాఁడను. (మారీఘని వంకదిగి) ఇంకమనము కర్తవ్య

మునకుం గడంగుదమ్మ రమ్ము.

(ఇద్వరు నిష్క్రమింతురు.)

ఇదిప్రస్తావన

శ్రీ

సంగీతకృష్ణలీల

ప్రథమాంకము.

రింగము:—అరణ్యము.

(దేవకినీద్వుగంసుని వారించుచు వనుదేవుడు)

(ప్రవేశించుచున్నాడు)

(1) అనుబంధము.

వసు — బావా! నామాటవినుము. ఇంతలో నింత దురాగ్రహమేల
 పొందెదవు? పిన్ననాటనుండి పెంచి పెద్దజేసినదానిని నీవే
 చేజేత నీవు దుచ్చెల్లాని జంపనెంచుట న్యాయమా? కొంచెము
 యోజింపుమా! అయ్యో! ఇంత ఘోరకృత్య మొదై నను
 న్నదా? ఎవ్వరైన కని విని యెఱింగియుండిగా? హా! హా!
 హా! బావా! నాపల్కులాకి యుము నానాటలపై బెడద
 ను. నిన్ను మఱుతి బ్రతికూలెనను. నీనీవజేసినను. నీయా
 జ శిరసా వహించెదను చంపకమా, నాదుద్దులకటారిని! కద
 లింపుమా, నాకలినాలమూటను! రక్షింపుమా నారమణిల
 లాషను! అయ్యో ఎంత వేసుకొన్నను! సీకిరియైన కదికర
 ముజనింపదేకు. నామాట యొక్కటియైన నీచెవిం బ్రవేశిం

పదేమి? నాచార్థన మించుకయ నీహృదయశిలాఫలకమును
గరగింపదేమి? నీవు నీమధు చెల్లెలికి—నీరతనాల చెల్లెలికి—
నీ బంగారు చెల్లెలికి—నీపేమాస్పృశమైన చెల్లెలికి—నీయం
తట నీవు పెంచి పెద్దజేసి మహావైభవమును వివాహమును
గావించినచెల్లెలికి—యిచ్చుబహుమతియాయిది? అయ్యో!
బావా!

ఉ. అన్నవు నీవుచెల్లెలికి • నక్కట! మాడలుచీర బిచ్చుటో
మన్నననేయటో? మధుర • మంజులభావల నాదగించుటో?
మిన్నులమ్రోతలే నిజము • మేలని చంపకు మన్న మాని రా
వన్న సహింపుమన్న తగ • దన్న వధింపకుమన్న వేడెడక.

దేవ—అన్నానేనేమితప్పుజేసితి ? నాపై నింత యాగ్రహమేమి?
ఒకయరనిముసమ్మైన నీయానతి మీరకుంటినే? నిన్నే త్రిలో
కాధిపతినిగాఁ దలంచితినే? నమస్తవిధముల దిక్కునీవేయని
సర్వకాలసర్వావస్థలయందు నమ్మియుంటినే? ఇట్టిత్వదేశశరణ్యా
ను—అగతికను—మాతనవధువును—మహాగ్రహవిష్టపిత్తుం
డవై కత్తిదూయుట ధర్మమా? నామొరాలకింపుమా? నన్ను
రక్షింపుమా?

(2) అనుబంధము.

కంసు—ఆ ! ఏమిప్రేరితివి ? నిన్ను కరుణింపవలయునా? నేను మ
రణింపవలయునా? నీకు నీదేహముం దెట్టియభిమానమో నా
కునాదేహమందట్టి యభిమానముండఁదగదా ? నీకల్లబొల్లి
యేడ్పులు విని, నీకటకుమాటలను నమ్మి నిన్ను విడిచివుత్తు
నా? నేఁజత్తునా? నన్నెవ్వరిని తలంచితివి? పైరిగంధసింధుర
పంచాననండును, సర్వసర్వంసహామండలధురంధరీణదోర్దండ
మండితుండను, సర్వస్వతంత్రుండను, నమధికగౌరవోన్నతుం
డను, నమస్తజరచూన్యండనిట్టినేనుమరణించుటమంచిదియే

గానియొకమూలగుర్చుండి స్వాతంత్ర్యములేక యొకరియా
జకులోబడి యుపకారాపకారములనొనర్చుట కిసమర్థురాల
ఇవగు సబలపు నీవు బ్రహ్మకల్పాంతము జీవించుటయత్తము
గాఁబోలు. ఆహా! ఏమిస్వార్థ త్యాగము! ఏమిపరోపకారపాఠి
ణత్వము! ఇంక నీవేమైన ననుము. నాక్షేమమున కంతరా
యమగు నిన్ను మన్నింపను. నిన్నుక్షమింపను. నీమొరాల
కింపను. నీశిరముఖండింపక విడువను.

గీ. తల్లిదండ్రినయిన ♦ దమ్మలనన్ను

సఖులనైన బంధు ♦ జనులనైన

రాజ్యకాంక్షఁజేసి ♦ రాజులు నవును

దవనిఁ దలచు జీవీ ♦ తాడ్డులగుచు. (కత్తి నత్తును

వను—(కత్తి బట్టకొని) అయ్యో! ఇదియేమన్యాయము.

కంను—అన్యాయమా? అన్యాయమా?

వను—కటకటా! ఏదియో యొకమాట విని యదియే నమ్మిమాటపై
బంతమా సాగించుటన్న్యాయమా? మేము కలనైననునీక్షేమ
మే కోరుచుందుముగాని కేటుదలంపము. నీచెల్లెలిసేలదుగ్రిం
చెదవు. నన్నేలదుఃఖముల పాలొనరించెదవు? నీకువచ్చునాప
దకు పక్షలు కారణంబని లేనిపోని యూహలు బన్ని పరులను
హింసింపఁతగదు.

సీ. మేనితోడనబుట్టు ♦ మృత్యువు జనులకు

నల్లి, నేడై, నూ ♦ రేండ్లకెసఁ

దెల్లంబుమృత్యువు ♦ దేహంబుపరిచిత

సందఁ గర్మానుగుం ♦ డై శరీరి

మారుదేహమునూది ♦ మరితొంటిదేహము

బాయను తనవూర్వ ♦ భాగమెత్తి

వేటొంటిపైఁబెట్టి ♦ వెనుకభాగంబెత్తి

గమనించు తృణజలూ ♦ కయనుబోలె

గీ, వెంటవచ్చుకర్మ ♦ విసరంబుమునుమేలు
 గన్నవేళనరుడు ♦ గన్నవిన్న
 తలవబడిన కార్య ♦ తంత్రంబు కలలోన
 బాడితోడఁగానఁ ♦ బడినయట్లు

ఇదియుంగాక,

గీ. జలఘటాదులందు ♦ జంద్రనూర్యాదులు
 గానబడుచుగాలి ♦ గదలుభంగి
 నాత్మకర్మనిగ్ని ♦ శాంగంబులనుబ్రాణి
 గదలుచుండురాగ ♦ కలితుడగుచు.

కంసు—ఛీ! ఛీ! పో! పో! ఇంతవఱకు నిన్ను పేక్షించితి నింక నీవు
 మారాడిన బ్రయోజనము లేకపోవుటయేగాక, పై పెచ్చు
 నీవు సైతముండవు, (మరల కత్తి నెత్తును.)

(3) అనుబంధము.

దేవ—అయ్యో! చచ్చితి. చచ్చితి.

ఇను—(ఒకచేత కత్తిపట్టుకొనియొకచేతగడ్డమునట్టుకొనిబ్రతిమాలు
 చు) ఓకంసమహారాజేంద్రా! కొంచెము తాళుమునామనవి
 నాలకింపుము. సావధానముగా నావాక్యము నాకర్ణించిపై న
 చిత్తమువచ్చినట్లొనరింపుము. నీకెవరిడ్డమువత్తురు? మహేం
 ద్రాదులు నీయాజ్ఞ శిరసావహించునప్పుడు మేమనగనెంత
 వాగము? నీసోదరి యష్టమగర్భమునిన్ను ద్రుంచుననిగదానీవు
 తలంచుచుంటివి? ఇట్టివింతయెందై ననున్నదియా! ఇదియెవ
 రైన నమ్మాదురా? చెల్లెలఁట. కొడుకఁట. అందును, ఎనిమిదవ
 వాడఁట. అమితప్రేమాస్పదుండై, మహావీరుడై, శ్రీలోకవిఖ్యా
 తుడైన మామనఁట. చంపునఁట అహహా! యెంతవిస్మయ
 మెంతవిస్మయము! (నవ్వి) ఓవెట్టిబావా! బయలాడు మాట
 లనమ్మి యింతఘోరకార్యము నొనరింతువా? ఒకవేళనీకట్టిదు
 ర్మరణమే యుండిన నీచెల్లెలిని జంపినదప్పునా? నీవెట్లాలో
 చించితివి? నీవెంతతోందగఁబడితివినిముషములోదుఃఖములపా.

లుగాఁదలచితివే? జననమరణములొక రెఱుంగుమారా? మృత్యువునహజము. ఎప్పుడును వెంటనంటియేయుండును. ఒకరుపోయిననఁ బోవునదికాదు. ఒకరురమ్మనిన నచ్చునదికాదు. ఒకరుద్భవడిననాగునదికాదు. కానిమెప్పుడు తటస్థించునో యప్పుడే తప్పకవచ్చును. దీనికై యొరుల ప్రాణములు నీయవచ్చునా? పాపముగదా! అహింసాపరమోధర్మమును ధర్మమెఱుంగవా? సహింసాత్సర్వభూతానియను వేదప్రమాణమును వినలేదా? అందునుసామాన్య హింసకాదు. స్త్రీహత్య; అందునుచెల్లలే. అట్టినుహాతకంబును నీవంటివదాన్యుఁడు — నీవంటిధర్మజుడు — నీవంటివరోపకారి — కయ్యాసపు, నమ్మతించునా? చేయవచ్చునా? త్వగడక కొంచెముయోచింపుము. ఎఁదోయూరుపేరులేని సాధారణ శాంతగాదు ఏకగర్భంబున సగమునెత్తురుపంచుకొని జన్మించినముద్దుగుమ్మ. దయాసత్యాదిసద్గుణంబులకు నిలయంబైన సుహృద్భావచరిత్రవతిప్రతామణుల మేలుబంతి ఇట్టి సహోదరిని నధి తువా? ఖండితువా? కటకటా!

మ. చెలియల్కన్నీయ ముద్దరాలబల నీ ♦ సేయంబుచింతించు నిర్మలదీనిం బయలాడు మాటలకునై ♦ మగ్యాదబోఁదట్టిన తుకలజాతుండవు పుణ్యమూర్తి వకటా ♦ ! ..ంబుపాపంబున చెల్లినోహోదెగవ్రేయ బాడియగునే ♦ తిందిపుభోజేశ్వరా! కం. — విడువుము. విడువుము. ఇదిగో! నీశరీరముగూడ భూమిపై దొరలఁబోవుచున్నది. విడువుము.

వను — (గట్టిగఁబట్టుకొని) అయ్యయ్యా! ఏయూరుపేరులేక, యెవరోపల్కిన పల్కులునమ్మి యింత సాహసకృత్యమునకొడిగట్టుదువా? నీకొకశత్రుఁడు జనించునని నీవంటి ధీరోత్తముఁడు భయంపడవచ్చునా? నీవునమ్మినట్లు శత్రువు జనించుననియే యనుకొందము. జనియించినను నీవువీరుండవై నయెడల నెదిరంది సంగ్రామ రంగంబున జయంబు గాచురాదా?

నీ నీతినికే తెలియును. జననీ జనకాది బంధుసర్గమునెడ ప్రేమలేక చరించిన నేనేమని చెప్పగలను. పశువులకు సైతము తోఁబుట్టువులపై ప్రేమయుండునే—ఆహా! నాప్రార్థనమునకు శిలయైన కరగునుకాని నీహృదయ మి చుకయుఁ గరుగకున్నదిగదా! ఎప్పుడోజనించు శత్రునిదలంచి యిప్పుడుతాళలేని వాడవు పైని దండధరుండును పెట్టుబాధల కెట్లుతాళగలవు? దురాశావేశితుండవై నిర్దయాత్ముడవై మాటిమాటికి కంటికి మింటికి నేకధారగార గన్నీరు ప్రసవించుచుండ సాదంబులంబడి పాహిపాహియని దుఃఖించు ప్రియసహోదరిని గర్పించుచు నొక్కవ్రేటున నీనిశిత కరవాలధారకు బలిగావించి జనచో నీకెట్టి కుంభీపాకాది మహాఘోర సరశంబులు సంపాదించుచునో యిండుక యోచించు కొనుము. నీవు నీనంపద నీరాజ్యము, నీధైర్యము, నీశౌర్యము, నీస్వాతంత్ర్యము, నీసాహసము శాశ్వతమని తలంపకుము. మహానుభావు లెంతో పుట్టిరి, ఎండతోగతిండిరి. ఒక్కఁడైన నిలచెనా? నిత్యసత్య వ్రతదీక్షా గురుడైన హరిశ్చంద్రుఁడు గతించెను; షరోవకార పరాయణుడగు నలమహారాజు గతించెను. కృతయుగాలంకాగమగు మాంధాతగతించెను. నిఖిలరజనీచర శిక్షకుండైన శ్రీరామభద్రుఁడు గతించెను. మరియు ధర్మరాజాదులు ధర్మపరులు, సత్యమూర్తుల, దయామయులు పెక్కఁడుగతించిరి. నీపుమాత్రము శాశ్వతబ్రహ్మకల్పముగా నుండువు కాబోలు? మాప్రాణంబులు శృణపాయంబులు ఘోరారణ్యంబున నెవ్వరు లేరుగదా యని తనవెంట నొంటరిగనమ్మి వచ్చినవానినివంధింపజెల్లునానిటనొంటిపాటునవీసినినిధింప నెవ్వరికిందెలియదనియెంచితివాజగచ్ఛక్షువగుసూర్యభగవానుడెఱుంగడా? పంచభూతములెరుంగవా? రాత్రిందివము వెలుంగవా? పురందరాది త్రిశతకోటిదేవతలెఱుంగరా? ధర్మమెఱుంగరా? ఇతయెందుకునీముఖము నీయంత రాత్రి. నీమహాపాప

దేవత యెఱుంగదా? కావుననింకి నై ననీవెఱ్ఱియూహ మాను ననుము.

క. కర్మములు మేలు నిచ్చును
గర్మంబుల గీడునిచ్చుఁ ♦ గర్తలుతమకా
గర్మములు బ్రహ్మకై నను
గర్మగుఁడై పరులదడవ ♦ గా నేమిటికే.

(4) అనుబంధము.

కం — ఓహూ! నిన్నిక నపేక్షింప వీలువేదు. అయినను తుదిసారి
చెప్పుచున్నాఁడను తొలుఁగుము.

వసు — (తనలో) ఈమూర్ఖుఁడెన్ని చెప్పినను వినువాడువాడు. ఉపా
యముచే నిప్పటికి నీయావశ్యముద్రము నీందవలయును,

క. కొడుకుల సచ్చెదనని సతి
విడిపించుటనీతి, వీడు ♦ విడిచినమీదఁక
గొడుగులు పుట్టినగార్యము
తడిబడదే, నాఁటికొక్క ♦ దైవములేజే.

(ప్రకా) అయ్యో భావా! నీకింతయైనను బాలిగల్గుటలేదా? ఇంక
నేనేమి నేయుదును అయినను నావాక్యమును మార్చి చూడరిచి
మమురక్షింపుము.

క. లలనకుఁ బుట్టిన కొమరుని
వలనం నెగుడనుచు గగన ♦ వాణ్నిలికెనం
చలిగెదవేని మృగాక్షికిఁ
గలకొడుకులఁ జంపనిత్తుఁ ♦ గ్రమముననీకుకా

అప్పుడు నీయవ్వము వచ్చినట్లొనరింపుము. ఇట్లు గావించిన నీప్రాణం
బులును మాప్రాణంబులునుదగ్గును. త్వరపడి చెల్లెలిని జూపకుము
పిమ్మట పశ్చాత్తాపము నొందకుము, చేయమిగిలిన తర్వాతఁజేయున
దేమియులేదు.

కం — తప్పక కొమారులనెల్ల నొప్పగించెదవా?

వసు — మిన్నవిరిగి మీఁదబడినచు నీనమ్మక మాదు వాడనుగావు.

కం—మంచిదిపొండు.

(నిష్క్రమించును.)

వసు—నేటి కీమహావిపత్సముద్రము నీడితిమి,

క, ఎందును గాలమునిజమని

పందతనంబునను బుద్ధి ♦ బాహుకఘనలై

యెందాక బుద్ధి నెగడడి

సందాకఁ జరింపవలయు ♦ నాత్మబలమునఁ-

(అందఱును నిష్క్రమింతురు.)

రంగము:—మధురావట్టణములోని వీధి

(అక్రూరఁడు ప్రవేశించును.)

అక్రూ—రటకటా! నానాటి కీకంసుని పాపము వృద్ధిజెందుచున్నదే. ఇంతటి కఠినదిత్తుని—ఇంతటి పరమపాతకు నెవ్వరైన గనివిని యెఱిగియుండిరా? వసుదేవుని ప్రార్థన మాదరించి విడిచివుద్ది నారదుని వాక్యములచే మరల గ్రుద్దుడై దేవ కీవసుదేవుల ననేక బాధలను బెట్టుచున్నవాఁడు. దేవకీదేవికి జనించిన యార్దురు కుమారులనుగూడ తన ఖడ్గకాళికి బలి యొసంగెను. కాని, కీమలో మేలన్నట్లు కష్టమగర్భము మాత్రము సురక్షితమయ్యెను.

గీ. దేవకీదేవి కడుపులోఁ ♦ దేజిల్లు

దీప్తగర్భము మెల్లన ♦ దిగిచి యోగ

నిద్ర రోహణి కడుపున ♦ నిల్పిచ.యె

గడువు దొనందుఁ బాయలు ♦ గలగఁబడగ.

ఇప్పుడు తిరిగి దేవకీదేవి గర్భిణియైయ్యె. ఈమారేమోగాని యానంద ముప్పొంగు చున్నది. అయిన నేమిప్రయోజనము? దురాత్ముడగు కంసుడు తన నిశితకరవాలమున కెరజేయకుండునా? (విచారించి) ఆ! మరచితి నారదమునీంద్రుఁడు వదించెఁగదా! విశ్వమయండగు నారాయణుండు దేవకియష్టమగర్భమున నావిర్భవించునని అమ్మహావాక్య మెన్నటికి న నత్యేతిరము కాఁజాలునా? నిశ్చయముగ శ్రీమన్నారాయణుఁ డవతరించును. భూభౌరంబును హరిం

చును. నిరంతరము తన పాదారవిందములను సమ్మకొని చున్న నా
వంటి నేవళలను రక్షించును. కావుననే యిప్పుడు.

సీ. అతివకాంచీగుణం ♦ బల్లన బిగియంగ

వైరివధూగుణ ♦ వ్రదము నడలె

మెల్లన తన్వంగి ♦ మెయిదీవ మెరుగెక్క

దుష్టాంగనాలెను ♦ ద్యుతులడంగె,

నాతికల్లన భూష ♦ ణములు వల్వలుకగాఁ

బరసతిభూషణ ♦ పజ్జులెడలె

కలకంఠియ్యన ♦ గర్భబునొడ్డుగాఁ

బరివంధిదార గ ♦ ర్భంములువగిలె

గీ. బొలతి కల్లన నీళ్ళాడ ♦ ప్రొద్దులెదుగ

నహితవల్లభలైదున ♦ లైతనర్చు

ప్రొద్దులన్నియుఁ గ్రమమున ♦ బోవఁతొడఁగె

నవిగకడుపున ననురారి ♦ యుంటజేసి.

ఆహా! కాలవై పరీత్య మేమందును?

గీ. జ్ఞానఖలునిలోని ♦ శారదయునుబోలె

ఘటములోఁగదీప ♦ కళికవోలె

భ్రాతయింటనాకఁ ♦ బడియుండెదేవకి

కాంత విశ్వగర్భ ♦ గర్భయగుచు.

అవుగాని! ఇంక నెన్ని నాల్గీకవ్వము లుండగలవు? (విచారించి)
నేననుకొనినట్లు దేవకీదేవిని సందర్శించుట కిది సమయముగాను వ్రస్తు
తను దప్పటికి మాని కరసుని కొలుపుకూటంబున కే యేగెదగాక.

(నిష్క్రమించును)

రంగమా — కాగృహము.

(దేవకీపనుగేఢులు శృంఖలాబద్ధులై యుందురు)

(ఇంద్రుఁడు శంకరుఁడు బ్రహ్మయొక బ్రహ్మకీతురు.)

(కౌవలివాండ్రు యోగమాయచే నొడలు తెలియజుందురు.)

5) అనుబంధము.

ఇంద్రుడు—(చేతులు జోడించి) పరమాత్మా! పరంధామా! ఈ సకల లోకపరితాపము నీకుఁగనబడుటలేదా? సాధుపుంగవులెట్లు శ్రమపడుచున్నారో, ముసీంద్రులనేత్ర పద్మములనుండి జలజలమని దుఃఖాశ్రువులెట్లు రాలుచున్నవో, ధార్మికోత్తముల హృదయములెట్లు ట్రోభించుచున్నవో, సర్వజగదావ్యపివగు నీవెఱుంగవా? మాబాధలు బోగొట్టువాఁడవునీవే. మమ్మరక్షించు వాఁడవు నీవే! ఓసర్వజ్ఞమూర్తి! నీమాయ నెఱుంగనెవ్వరితరము నిన్ను వర్ణింప వేదంబులును జాలనప్పుడింత నాకా చెప్పవలసినది.

నీ. సత్యవ్రతాని నిత్య ♦ సంప్రాప్తిసాధనఁ
 గాలత్రయమునందుఁ ♦ గల్గువాని
 భూతంబులైదును ♦ బుట్టుచోటగువాని
 నైదుభూతంబులం ♦ దమరువాని
 నైదుభూతంబులు ♦ నడఁగినపిమ్మట
 బరగువానినిసత్య ♦ భాషణంబు
 సమదర్శనంబును ♦ ఐరపెడువానిని
 నిన్నాశ్రయింతుము ♦ నీయధీన

గీ. మాయచేతలెరుక ♦ మాలినవారలు
 పెక్కుగతుల నిన్ను ♦ బేరుకొందు
 రెఱుఁగనేర్చువిబుధు ♦ లేకచిత్తంబున
 నిఖిలమూర్తులెల్ల ♦ నీవయిండు.

మఱియు నోజగన్నాయకా?

గీ. మంచివారికెల్ల ♦ మంగళప్రదలయ్యు
 గల్గురులకుమేలు ♦ గానియట్టి
 తనువులెన్నియైన ♦ దాల్చిలోకములకు
 నేమ మెల్లప్రాద్దు ♦ జేయుదీవు.

శంక—ఓయసంతా! ఓకొస్తుభభూపతి! ఓగరుడవాహనా! ఓక
 ములదళవిళాలలోచనా! ఇంత నిర్దయ తగునా? రక్షింపుము

శక్తింపుము. జగజ్జలన్నియు మహావిపత్సముద్రంబున మునింగియున్నవి. ధర్మములన్నియు నశించినవి పాపము విజృంభించినది. ఇంక నుపేక్షించుట యుక్తముగాదు. సత్వైరముగా నీవావిర్భవింపక తప్పదు ఇది నీకొక విశేషము కాదు.

ఏలయన,

ఉ. పుట్టువులేని నీకభవ! ♦ పుట్టుట క్రిడయ కాక పుట్టుటే? యెట్లనుడు, నభవాదిదశ ♦ లెల్లను జీవులయం దవిద్య దాబుట్టుచునుండుగాని నిను ♦ బుట్టినదెಂಬలె బాఁతలుఁడియుఁ జుట్టగలేమిఁ దత్త్రియలఁ ♦ జొక్కనియెక్కటి నానునీశ్వరా.

క. ఎఱిగిన వారలమనుచును

గౌరమాలిన యెరుగ లెఱిగి ♦ కొందరునీచే

రెఱిగియుఁ దలఁపగ నొల్లరు

బరతు రధోగతులజాడఁ ♦ బద్మదళాక్షా!

బ్రహ్మ — స్వామీ! చరాచరమూలకాగణా! ఆశ్రితపక్షసాతా! నిఖలకల్యాణగుణగణనమేతా! ఆదినారాయణా! అనంతా! అచ్యుతా! ఆదిపురుషా! అవ్యయానందా! హరీ! విగోంద! గోవింద! ఇతనిర్దయ తగునా? ఎన్నడై ననీకటి నిర్దయ జనించెనా? ఎప్పుడెప్పుడు ధర్మము నశించునో, యెప్పుడెప్పుడధర్మము విజృంభించునో యప్పుడప్పుడవతరించి, భూభారమును హరించి, సాధువులను రక్షించి. సూర్యులను శిక్షించి, ధర్మమును స్థాపింతునని నీవు నీభక్తుల కభయప్రదానము నేయలేదా? అండులకుఁ దార్కాణముగ ననేకావతారముల నెత్త లేదా?

మ. గురుసాతినమవై, జలగ్రహమవై, ♦ కోలంబవై, శ్రీ పృథ్వీ సర్వవై, భిక్షుండవై, హనుమానమండవై, ♦ త్కూడేదతాభర్తవై ధరణీనాథుండవై, దయాగుణగణో! ♦ నారుండవై లోకముల్ పరిరక్షించిన నీకు మ్రొక్కెద నిలఁ ♦ భారంబు వారింపవే.

స్వామీ! దీనరక్షకా! ఇంక నాలస్యము చనదు.

క. ముచ్చిలియున్నది లోకము

నిచ్చలు గంసాదిఖలులు ♦ నిర్దయు లేచక

మచ్చికఁగావఁగవలయును

విచ్చేయుము తల్లికడుపు ♦ వెడలి ముకుందా

అమ్మా! దేవకీ! చింతనొందకుము-

మత్తకోకిలము. తల్లినీయుదరంబులోనఁబ్రబ ♦ ధానపూరుషుఁడున్నవా

డెల్లిపుట్టెడి, గంసుచేభము ♦ మింతలేను, నిజంబుమా

కల్లవారికిభద్రమయ్యెడు ♦ నింకనీకడుపెప్పుడుం

జల్లగావలెయాగవావళి ♦ సంతసంబునబొందగక.

శంక — అదిగో? భగవానునకు మనపైఁగ్యవచ్చినట్టున్నది. దేవకీ ప్రసవవేదన పడుచున్నది. అహా!

క. సంకజముఖి నీల్లాడును

సంకటపడ ఖలులమాన ♦ సంబులనెల్లక

సంకటముదోఁచెమెల్లన

సంకటములు లేదుదొచె ♦ సత్పురుషులకుక.

(దేవికిదేవికి నారాయణుఁడు జనించుచు)

బ్రహ్మ — అహా! జగదీశ్వరుఁడా విర్భవించినాఁడు అహా! దేవకీనను దేవుల పురాకృత సుకృఫలము? హరపురందరులారా! ఈ శుభశకునంబుల దిలకించితిరా? అవ్యక్తమధురస్వసంబులతో ధారాధరంబులు గర్జించుచున్నవి. దశదిశా కాశంబులును బ్రసన్నంబులై కన్పట్టుచున్నవి. గ్రహతారల పరివేష్టితంబై గగనమండలము ప్రకాశించుచున్నది. నిమ్మలతరంగ సంగతంబులై సప్తసాగరంబు లుప్పొంగుకొన్నవి. కమ్మనిపరిమళంబును గమ్మని వెదజల్లుచు జల్లని మలయానిలంబుంబీచుచున్నది. సరళంబులగు విహంగముల కలకలారావంబులతోడను, లలితంబులగుపుష్పగుచ్ఛంబుతోడను, మధుర మ

ధురంబులగు ఫలసముదాయంబులతోడను, నారామంబు
లభిరామంబులై యలరారుచున్నవి. (తెరలో వీణాగానము
సృత్యము జరుగును) అదిగో! గంధర్వుల నంద కందళిత
హృదయారవిందులై గానంబుగావించుచున్నాడు. రంభయు,
నూర్వసియు, మేకయు మున్నగు సచ్చర లెల్లరును మహా
ల్లాసంబున నాట్యమొనరించుచున్నారు. ఆహా! ఈవాసుదే
వునిదిలకింపుడు.

సీ॥ జలధరదేహు, నా ♦ జానుచతుర్బాహు

సరసీరుహాక్షు వి ♦ శాలపాక్షుఁ

జారుగదాశంఖ ♦ చక్రఃపద్మవిలానుఁ

గంధకౌస్తుభమణి కాంతిమానుఁ

గమనీయ కటిసూత్ర ♦ కంకణకేయూరు

శ్రవత్పిలాంధకం ♦ చితవిహారు

మరకండల ప్రభా ♦ యుతకుంతలలలాటు

వైడూర్యమణిగణ ♦ వరకిరీటు

గీ॥ బాలుఁబూర్ణేందు రుచిజాలు ♦ భక్తలోక

పాలుఁ నుగుణాలవాలుఁ గృ ♦ పావిశాలుఁ

జూచి, తిలకించి, పులకించి ♦ చోద్యమంది,

యుబ్బి, చెలరేగి, వసుదేవుఁ ♦ డుత్సహించె.

జగదీశ్వరా! శ్రీమన్నారాయణా! భక్తవత్సలా! దీనబంధూ! కృ
పాసముద్రా!

క॥ ధరణీభారము వాసెను

బురుజోత్తమ! యీశ! నీదువుట్టువున భవ

చ్ఛరణాంబులప్రాపున

ధరణీయు నాకసముగాంచె ♦ దావక కరుణా.

ఇంక మనము నిర్భయులమైతిమి రండు (నిష్క్రమింతురు.)

వసు -- (ఆశ్చర్యముతో జూచి) ఆహా! ఏమిది! సహస్రసూర్యులు
దయించిన నెంతవశాశముగల్గునో, యట్టిప్రకాశ మీకా

రాగాగమనంతయు నలకు కొన్నది. ఈమహానోదయమ
తృద్భుతమును గూర్చుచున్నది. బాలిక చెందినందరాశ్వు
తితో జగన్మోహనుండై ప్రకాశించుచున్నవాడే? (చెంత
కేసి చిక్కగా జూచి) అహహా! నీలమేఘశ్యామలము. చతు
ర్భుజాడు. శిఖి, చక్ర, వనమాలా కాస్తూభ, సమేతము
రత్నకుండల కంకణకేయూడము శ్రీకృష్ణలంఛనము. మా
ణియోరీట నిరాజమానము (గగనార్పణముతో) ఆహా! అత్య
ద్భుత సుతృద్భుతము! బ్రాహ్మణోత్తములకు భేనుసహస్రి
దశకంబును ధారవోసెద. (మనస్సులో అట్లుచేసి) నిశ్చయ
ముగా నీకారాగ్యహమను మహాదీనమా. నలె నలుంగజే
యునీబాలుడు చతుర్ముఖములు గల బాలుని గనిన లోక
పాలుడుగాని సామాన్య బాలుడు గాడు. ఆహా! నాజ
న్మము శస్యమైంది. నేను కృతార్థుడనైతి. నాకన్న
బుణ్యులు లేరు. కానివో సకల చరాచరమూల కాగమం
దై, సృష్టిస్థితిలయ హేతుభూతుండై, బ్రహ్మగూర్కునముత
మిద మిత్థమని నిరూపింపరాని యీ పరమాత్మ నావంటి నీ
చునకు. నావంటి తుద్రుగనకు. నావంటితుచ్చునకు. నావంటి
చలచిత్తునకు. నావంటి యధమాధమానకు. గుమారుడై
జనించునా? (సాష్టాంగ నమస్కారముచేసి లేచి ఫాలంబు
న సంబలినుంచి) దేవాదిదేవా! పరాత్పరా! కేశవనామనా!
పరమాత్మా! నిన్ను నేనేమని స్తుతించుటకైన వాక్యము
రాకున్నది.

(6) అనుబంధము.

(ఫాలంబునందఁ జలినుంచి)

క. ఏ నిన్ను నఖిలదర్శు

జానానందస్వయావు ♦ సంతతు నపరా

ధీశుని మాయాదూరుని

సూననిగా కంటి నిట్టి ♦ చోద్యమ గలదే?

స్వామీ! నీవు లోకంబులన్నియును స్వేచ్ఛింపఁ రభో! గుణంబున జతుర్జ్మిలుండవై; భరింపఁ సత్వగుణంబులు వానరములవలెనై, హరింపఁదమోగుణంబున రుచుండవై ప్రకాశితమై నీవు కాలమూర్తివి పురుషోత్తమండవు. వసుదవు. పరాత్పరుడవు. అణువుకన్న బరమూణుడవై వివాత్తుకన్న మహా మహత్తువై విశ్వంబునందెల్ల నిండియుండువు. నీకుహిమ యవాఙ్మూలనగోచరమా. నీమాయ యెంతవారలకు నజేయము. దారువులలో నంతర్హిత బ్రహంశుడగు నగ్ని హవాత్మని చందంబున వర్తించు నిన్నెఱుంగక నిస్సార సంసార పరివశులై చెడిపోవు జీవకోట్ల నాయూంధకారంబును నీదివ్య లీలావతారంబులను దీక్షించుచే బటాభంచలు గావించి కక్షించు చుండువు శిష్టరక్షిణార్థంబును దుష్ట శేషశార్థ బుధ భక్తి సంస్థాప నార్థంబును నీవాకర్షింపఁతునని పెద్దలు విక్కాణించుచుండుదు. కావుననే నీవిష్ణును దుష్టరాక్షస సంహారమునకై యవలంబించితివి — దేవా!

శా. మింటక మ్రోసిని మ్రోతదాకొనుచునీలో * మే డిగ్గి పలుక నీవునా యింటంబులై వజంబు గంసుంబువోడిక * హరించుచున్నట్లక గంటగూడఁజేయఁ నీయింటంబుల * పలుకఁజేయఁ నెప్పుగా బంటింపల డెనులేను పొందునడిసి * పై నేండు సన్నుద్ధుడవై -

(7) అని బంధము

దేవ — చేతులుజోడించి నమస్కరించి, హరించీ! నారాయణా! ఉ పశ్యంత లీలద్రక్షుమి న * పశ్యం పట్టయవై న నీకుదా భాశ్వతమైంజాళుచు * నామ మేదబయందు రట్టివి శ్వశ్వగ! మేలుకుప్పనను * నవ్వంబు గోరిభజంచు వాడపో. భాశ్వతిః శ్రీమృత్యుజయ * సౌఖ్యయుతుండభయండురూఢవా మరయు నోదగదీశ్వరా!

మత్తకోకిల

ఒంటినిల్చివు రాని యాగులు యోగమార్గనిరూఢులై
ఒంటిమీదకునుకొని * క్క మా * కనుభీభవవాత్సలిక

గంటి, భద్రముగంటి మాంసపు కన్నులంగసబోలదీ
 తొంటిరూప దొలంగబెట్టుము ♦ తోయజేతుణ! మొక్కెదక
 బాలుడు—భక్తాగ్రేసరులగు నో దేవకీవనుదేవులారా! మీస్తోత్రం
 బునకు మిక్కిలి సంతసించితి. మీరు పూర్వము పృథ్వీయు
 సుతపుండనవారలు. పండ్రెండువేలదివ్య ఐర్వంబులు ఘో
 రతపంబు గావించి సాక్షాత్కరించిననన్ను నవుత్రేకులరగుట
 చే మోహబద్ధులరై మోక్షంబుగోరక నావంటి కొమరుల
 నడుగనప్పుడు వరప్రదానముజేసి మీకేను బృథ్వీగర్భుండన
 నర్భకుండనై యూవిర్భవించితి. పిమ్మటనదితికశ్యపులగుమీ
 కు వామనుండన నవతరించి, తిరిగి యప్పుడు జన్మించితిని.
 మీరుధన్యులరు.

క. నందనుడనియుం, బరమా

నందంబగు బ్రహ్మమనియు ♦ ననుదలంచుచునా

పెందెరువు నొందెదరునా

యందలి ప్రేమమున భవము ♦ నందరుమీరల్.

కావున నింక నన్ను శే.ల్లలో యశోదప్రక్క సిడి యందున్న బా
 లికను గొనితెండు. నాయనగ్రహంబున మీకార్యంబు
 నిర్విఘ్నంబై సఫలంబగును. ఇంక నేను బ్రాకృతశరీరమును
 వహించెద. కర శ్యమును ద్వరగా నెరవేర్చుదు. (చతుర్బా
 హువులు మున్నగులక్షణములను ద్యజించి సామాన్యబాలు
 నివలె గన్పట్టును.)

వసు—(ఆనందముతో) ఆహా! కృతార్థుడను గృతార్థుడను! ఇంక
 దడయరాదు. భగవదాజ్ఞ నిష్పడే నెరవేర్పవలయు. (అని
 బాలునెత్తుకొనిబోయి) అయ్యో! శృంఖలాబద్ధుడనైన నేనె
 ట్లీమహాకార్యమును నిర్వర్తింపగల్గుదును? (అని యిటునటు
 గదల స.కె.లూడివడును.) (ఆశ్చర్యముతో) ఆహా! ఏమిది
 ఏమివిషయము? నరసింహుడు భగవానునినీ. (బాలునెత్తుకొ

నినెల్లమెల్లగ పురిటి యింటినుండి యివ్వలికివచ్చి) కటకటా!
 ఇందునుపరమ కిరాతులును, మహాకఠినదిత్తులునగు కావలి
 వారున్నారా. వీరినెట్లు దాటుదును? (చూచి) ఓహో!
 అభ్యంతరములేదు. వీరునిద్రించుచున్నారు. (కావలివాండ్రు
 ను గడచివచ్చి కటకటా! ఒకటి గడచిన నికొకటి దా
 పురముకుచున్నది; ఇచ్చట నినువగొలుసులే దృఢములై
 యున్నవి; ఇంక నెట్లు? (ఇరువ గొలుసు లూడిపడును) ఇంక
 భయములేదు (ముందుకుజూచి) అదిగో! తాళములు కీలూ
 డిపడియున్నవి; (కొన్ని మొగసాలలుగడచి) ఆహా! ఇదియేమి
 మాయ. కవాటము లన్నియును దెరిచి యున్నయవి (క
 వాటములన్నియు గడచి వెనుదిరిగి చూచి విస్మయముతో)
 ఆశ్చర్యమాశ్చర్యము. అదిశేషుడు క్రిందబడిన యినువగొలు
 సులను యథా ప్రకారముగా నమర్చి కీలూడిన తాళముల
 ను జక్కజేసి, తెరిచిన కవాటములన్నియు మరలమూసి వి
 శాలములైన తనఫణాఫలకంబులను విప్పుకొని యేకగమ
 నంబున తావెనుదగలి వచ్చున్నవాడు, ఆహా! భగవత్క
 టాక్షము! ఆజగద్రక్షకునకు భక్తుల యందెంతపాల్పెయ్యము?
 (పరిక్రమించును. దేరయెత్తగాయమునా నది గన్పించును;
 నడుమ నడుమ సంప్రీప్తించు నభ్యంతరములన్నియు. నెటో
 భగవత్కృపచేఁ దప్పిపోయినవికాని మహాభయంకరమైనిర్వ
 త్రనత్రక్రమభ్రంశంబై. దారుణావరమై యగాధంబగు నీయ
 మునా ప్రవాహంబు నెటువాటశక్యమగును; హా! పరమే
 శ్వరా! నారాయణా! అపారంబగు సంసారపాశవారంబునునై
 తిమొక్క మారుస్మరించినంత మూత్రముననే తరింపజేయ
 నికీయమునా ప్రవాహమును దాటించు టొక్కలెక్కయా?
 తల్లీ! యమునా! భగవదాజ్ఞా నిర్వహణమునకై యరుగుచు
 న్న నాకు మార్గమిమ్ము (యమునలో దిగును. యమునలో)
 వ యుచ్చును యమునను దాటి యివ్వలి తీరమునకు జని)

ఇంక నేటిభక్తగర్భమున నీకు (ప్రేమగర్భాబరిమించు ను తెంయెత్తగా నడుచి న్నటామగుచును) ప్రహర్యచే నల్లవాడును నిద్రించుచున్నవాడు. (యిదిచోని కరిగి యశో ద్రవిక్కను బాలునించిమించును అయూరిక నిత్తుకొని పోయినబారినే కరిగివచ్చు . యిదిచో మార్గము విడచును, ఎనుదేత్తఁడు దేవకీచేరి బాలి నుంచును. ఆదిదేవుఁడుమరల కవాటములు వేసెచుచు నున్నదేవుఁడు కాన్కర చీమలగు నంకెలలను దిగిలిండుకొని భవములను చున్న వారిలె నభించుచుండును; బాలికయేడ్చును)

కావలివాండు—(విని) వోరేవ్ వోరేవ్ దేవకమ్మ నీళ్ళుశిందిరా లెవేరా (అసియుకని ఏపుపై బడుచును.)

2 (లేచి) వోరి నీదుందిరా? నచ్చెట్టు బానావేరా?

1 దేవకమ్మ నీళ్ళుశిందిరా.

2 నిజమేనేరా? నిజమేనేరా?

1 నీప్రచప్రటోపవా యేమిదిరా? పిల్లయెట్లునుత్తుందో యినబడటంలేదేరా,

2 అవునా నిజమేరా. ననయివ్వడే యెల్లి దొరగార్కి సెపుదాం నామామంది బగు నూతి యిస్తాడా.

1 (మరలఏపుఁజరచి) నీబగునూతి నా బావా; సెపుకంటేమనుచు బతుకనిస్తాడా మోల?

2 అబ్బదున్నపోతు ముండాకోడురా! నువ్వేపుకదిరా (పోవుదును) (తెరవాలును.)

రంగము — శారాగృహము, మువ్వోయి గిరియ,

(తర్వాత త్వరిత గమనముగ గమనమును వేరవేసి ప్రముఖ మొదలగు వారులు ప్రవేశింతురు)

కం—(వచ్చుచు) ఓరీ! కావలి, నిశ్చయముగా దేవకీ నీళ్ళుశిందా?

1 సామీ! మా కేవలముమాది పోయింది దొరగార్తో అబద్ధంబున్వితే ములానికి నిశ్చయముగా దేవకమ్మను నిళ్ళుశింద

కం—నీవుచూచితివా?

2 (తనలో) దొర నోర నాలుసాలుతొందరతో నువ్వివేక్షిస్తాను
ఇయ్యాల యియ్యాలిదో యిదికి మున్నా జేముడు సావు
రాసినట్లే యిన్నాను నూర్చి.

1 (వెడలుచు) మూరాజా! మూరాజా! నన్ను కద్దించాలర
ద్దించాలి. నేను చూడవోను.

కం—అయిన దేనికి నీవుకిదని యెట్లు చెప్పగల్గితివి?

1 పిల్ల యేడుపు నిజమేనని

కం—ఇనియైన నిజమేనా?

1 నిజం నిజం మూరాజా!

కం—అ! ఇంక యిప్పుడే నాన్పుశ్శువును నాభిష్ట కాలికి బలి
యొసంగెద. (రిక్కాకుండ్ల యుగువమంద తలవది విడిచి
వును ఉత్తరీయముబాసిపోవును. ముత్యంలుత్తరీయమునుబట్టు
కొని వత్తురు. దేవకిచంద్రుడు వచ్చి) ఓసీ! దేవకి! దేవ!

దేవ—(గడగద వెడలుచు) అన్నా! యేమి యేరు?

కం—నీకిప్పుడుగయించిన ఘనస్మృతిదే!

దేవ—అన్నా? పుక్కుడువేడు.

కం—నీవు నాతో నొసక్కెములాదిబోకుడలందితివా! దేవకిని
నరుకబోయి మంగ్రులచే వారింపబడి) నాకు వృధాకాల
హరణ మగుచున్నది. నిన్నడుగనేల! అని వెడలుచు ఎం
దునుం గన బడకున్నవడేయి చెప్పుమా! ఈకారాగ్వహ
ము గాధాంధకారమయ్యెయి యున్నది. (శిశువేడ్చును) అది
గో! రోదసద్భవి విజయమయియున్నది వెరకి శిశువును బట్టకొని
యెత్తిచంపబోవును

దేవ—అడ్డమువచ్చి కాళ్ళపైబడి) అయ్యయ్యా! అన్నా
అన్నా! రక్షింపుము రక్షింపుము. ఇంత మోరముతగునా
నామొరాలకించవా? ఇంతమూత్రము నన్ను కరుణింపుము.
అకాలవార్తలంబట్టియే యింత భావకృత్తులగునకు గడంబ

నుంటివా? అయినను నీవనుకొనునట్టిది యాడశిశువుగాని మ
గశిశువుకాదు. వృధాగా నేలచంపెదవు? ఇదివఱకే నిష్కా
రణముగ నార్దురు కుమారులను వధియించితివి ఇంకనైన
సంతృప్తికాలేదా! నీకు దయలేదా! ఆడుపడు చొక్కరీతిగా!
వాపోన్నచుండ నీకుఁ గనికరము జనింపదా? నీది హృదయ
ము కాదా, కేవలము శతనన్వరూపమైన శిలాఫలకమేనా?
కటకటా, పెద్దపులికైన గొంచెము జాలిపొడమునుగాని నీకే
మాత్రము దాక్షిణ్యముదయింపకున్న ఇదియేమిపాపము.
(అనిదుఃఖించుచుఁ బయ్యెనను సవరించుకొని) అయ్యో!
నిష్కారణముగ వధించిన నేనేమిసేయుదును. కొంచము ధ
ర్మాధర్మములను విచారింపుము.

ఉ. అన్న! శమింపునున్న, తగ ♦ దల్లుఁడుగాఁడిది మేనగోడలే
మన్ననసేయుమన్న, విను, ♦ మానిని జంపుట రాచపాడిగా
దన్న: నుకీర్తివైమనగ ♦ దన్నమహాత్ములు బోవుతోవఁబో
వన్నభవశ్చహూదరిగ ♦ దన్న, నిను శరణంబువేడెద
(పాదములపై బడును)

కంసు—(తన్ని) ఛీ! ఛీ! లెమ్ము (మరలతన్నును.)

దేవ—(ఊరక దుఃఖించుచు) అన్నా! నన్ను దన్నెదవా? నన్ను శి
రముపై నెక్కించుకొని లాలలు జోలలు పాడి లాలించిన నీ
వేనన్ను నీకతినపాద ప్రహారముల నొప్పింపఁదలంచిన నిన్ను
నావంటి యబల యేమనగలదు? నీకెవగడ్డు పడఁగలరు? అ
డ్డుపడి మాత్ర మెవరు బ్రతుకఁగలరు? అన్నా! తన్నినదన్ని
తివిగాని, నావిషయమై నీవొనరించిన సాహసకృత్యము నం
తయు నొక్కమారు స్మరించుకొనుము.

క॥ కట్టా! యార్దురు కొడుకులఁ

బట్టివధించితివి యాడు ♦ బడుచిగికోడల్

నెట్టన జంపఁగవలెనే

గట్టడివిగదన్న యన్న ♦ కరుణింపఁగదే,

(8. అనుబంధము.)

కం— ఛీ! దుష్టాత్మురాలా! ఛీ. పాపాత్మురాలా! నీమొగముచూడరాదు. ఒక్కఁడశిశూనకై మహాన్నతొడ్డైన యగ్రజుని మరణంబునకుఁ దలపడుచుంటివి. నీబట్టికిర తిక్కనురాలవయ్యను, నన్ను శత్రుఁడనియు నాహృదియుము శిలాఫలకమనియు నిందించుచుంటివి. ఆహా! నీవెంతకుటిలచిత్తపు? నీవెంతమాయలాడివి? వదలుము వదలుము. శిశువును వదలుము. లేకున్న నిదిగో చచ్చితివి.

దేవ— శిశువున బట్టుకొని) అన్నా! నీవనినట్లువుత్రుజ్జేబుట్టినచోనీజేమముగోరక శిశువును లాగకొందునా? నీకప్పుడేమొనగకుందునా? ఇదివరకార్దుర నీయలేదా? ఇందునాదోషమేమున్నది నిష్కారణముగ యత్నాయుక్తములను విచారింపక నోగలుగని పసికందువును బట్టి బలాత్కారముగ నేలవధించెదవు? ఇదిబ్రదికియున్న నీకేమియుహానిలేదు. ఊరక ఖండింపకుము (కంఠుఁడుశిశువునులాగుచుండి) ఆయ్యో! ఆయ్యో! అన్నా! అన్నా! నామనవివాలింపవా? నాముద్దుచెల్లింపవా? పోనీనన్ను ఖండింది పిదప శిశువును వధిపుము. నీకంతని చెప్పుదును నీయూహను మరలించుకొనఁజాలకున్నావుదా?

క॥ పుత్రుఁడు నీబ్రతుకనకును

శత్రుండనివింటిగాన • సమయింపఁదగుక

బుతులకునోచనైతిని

బుత్రీదానఁబుజేసి • పుణ్యముగనవే.

కం— ఛీ! ఛీ! పో పో (అనిజేపకిని బడఁద్రోసిశిశువునులాగుకొనియాకనముపైకి వినరివైచి ఖడ్గమిత్తును శిశువు భూమిపయింబడకయాకసమున నిలిచి మహాకాళియై యగపడును. కంఠుఁడు నిర్విణ్ణుఁడై చూచుచుండును.
ఆహా! ఇదివరమాశ్చర్యకరముగా నున్నది. నెత్తురుకందగుపసి

కూన దివ్యమాణిక్యహారాలంకృతయు, దివ్యగంధానులేపన
యు దివ్యాయుధ ధారిణీయునై యెన్నిదిహస్తంబులతోనంబ
రంబునం బ్రకాశించుచున్నది. అవురా? ఇది యేమి మాయ
యైయుండునోగదా? (ఆకాశమునుండి) ఓరోరి వశుపాతకా!
బాలహింసాపరాయణా! కంసాధమా?

ఉ॥ తెంపరినై పొరింబూరిని ♦ దేవకీబిడ్డలఁ జన్నిగఁజలం
జంపితి వఁతనై న నువ ♦ శాంతివహింపక తాలమీఁద నొ
ప్పింపగ నిస్సిరో యిదియు ♦ బీరమె నానరసక జనించి నిక
జంపెడివీరుఁడొక్కడెన ♦ సత్కృతినొందెనువాఁడునుర్మతి.

(మామమగును.)

కం — (నశ్చాత్తాపముతో) ఆహా! మహాకాళివల్కినవల్కులు విన
సత్యముగానే తోచుచున్నవి. కటకటా! నేనెంతపాప మొన
రించితిని? నేనెంత దుష్కృత్యము గావించితిని? పరమసాధు
వులను దేవకీవసుదేవుల నెంత బాధించితి. నెంతవేధించితి?
ఓరీ నేవకా! వారిసంకెల లూడదీయుము? కాదు కాదు.
నేనే యూడదీసెద (అట్లుచేసి) మహాత్ములారా! నాదోష
మును తమింపుఁడు, నేనుమహాపరాధిని, మిమ్మనేకవిధముల
హింసించిన పరమకిరాతుఁడను.

ఉ॥ పాపుఁడ, బాలఘాతుకుఁడ ♦ బంధువిరక్తుఁడ, దుష్టచిత్తుఁడ
కోపనుఁడక జరన్మృతుఁడఁగ్రూగుఁడ, బ్రాహ్మణపాతభంగిమీ
పాపలజంపితిం, బయలి ♦ పల్కుల నమ్మితి, సాధులారా ! నా
పాపములగ్గడింపక కృ ♦ పాపరులై, కనలే, శమింపరే
(పాదములపై బడి) సర్వజ్ఞులగు మీకుఁ దెలియనిదేమియున్నది?

ఉ॥ ఒక్కడప్రాణులందఱుని ♦ జోచితకర్మమువోలి, ద్విజ్ఞగా
నొక్కొకమేసితోఁ బొడమి ♦ యొక్కొంతోవను రాకపోకలం
జక్కలఁబొందుచుఁడుదురు ♦ చెల్మినిసంస్మృతితోడఁ బాయరే
నెక్కడిహంత? మీశిశువు ♦ లెక్కడిహన్యులు దూనేటికి

వసు — (తేవచేసి) బావా! మా కేమియను గోధమాలేకు. అంత
యను గర్మాధీనము.

శా. బావా! నీవచనమునిక్క మునుమీ • ప్రియమైనానానా
నీవేనంచున. లోభమోభమోభి • నిర్మితతామాదకో
కాపేశంబుల నొండొరుం బొడుతు రే • కాకార్యుడై సర్వహ
పాపమండగు నీశ్వరుడెలియలే • రన్యోన్యనిబాంతులై.

కం — పాపాత్ముడని యెందలంపక మీరుక్షమించితిరి, మీవాత్స
ల్యంబు నెంతని కొనియాడుదు? మీరుస్వచ్ఛాప్రకార మయి
గుఁడు. (దేవికిననుజేపులు నిష్క్రమింతురు.) అటనున్న పీఠ
ములపై దక్కిన వారందఱు మహాదీతిముగాఁ గూర్చుండిన
పిమ్మట) మ త్రిపుంగలారా! నేనెంత యకారం బాస
రించితిసి? సమూహముగ సాధువుల కెగ్గొసర్పితిఁగదా?

1 మంత్రి — దేవా! వల విచారించెదరు? సర్వజనులునుతమ
క్షేమమునే ప్రధానముగాఁ జూచుకొనుటయు నందుల కంత
రాయము లేదని తెలుస్థించినను వానిని దొలగించుకొనుట
యు లోకధర్మము.

కం — సూరనినదియును వ్యోమే కాని నాచెలియని యష్టమగర్భం
నన్ను హరించునని గదా వారలను బాధించితిని శ. ఇంతమా
త్రమున నాకోర్క సఫలంబయ్యెనా? మింటినుండి బారి
కారూపమును దృఢించిన మహాకాళి వాక్యమును వింటి
గదా? ఇంక నాకు జీవిత శ యెట్లగల్గును, నేను నిర్భయుఁ
డనై తొమ్ముపైఁ జేయిపై చుకొని యెట్లుహాయిగ నిద్రి
వఁగలను?

2 మంత్రి — దేవా!

క, ఇట్టయింక దడయనేటికి

బట్టణముల మందలందుఁ • బల్లెలనెల్లం

బుట్టెడి పెరిగెడి శిశువులఁ

పట్టి వధించెదము మమ్ము ♦ బంపు మధీశా!

1 మంత్రిఅవును. తప్పక లుట్టానరించుటయే శ్రేయము శత్రువులు నశించిరని విచ్చలవిడిగా రాజు తెప్పుడునునిరుగఁ గూడదు, ప్రస్తుతము నొచ్చినను, అనేక వేషములతోవారు విజృంభించి పగదీర్చుకొందురు, గావున వారు నిశ్చేషముగా నశించువఱకును నీతిజ్ఞుడగువాఁడేమరి యుండఁగూడదు. ఇదియునుంగాక, శత్రువులు స్వల్పులై యుండగనే వారినిఁ బోమార్చవలయు లేకున్న దప్పక హాని సంభవింపఁగలదు. గోగమును బుట్టువులోనే యంతమొందింపకున్న వృద్ధి జేంది మరణంబొడఁగూర్పదా ? కావున, మనకిప్పుడు తప్పక శాత్రవాన్వేషణంబు కర్తవ్యంబని నాఁకఁ దోచుచున్నది. శత్రోశ్చేషం నశేషయేత్, అనుట మీరెఱు గరా?

కం—మనకిప్పుడు శత్రువు లేవరు?

2 మంత్రి—మహారాజా ! తామిట్లానతిచ్చుచున్న వారేమి? మహావీరు లగు తమచే రణ్యరంగముల నెవ్వరు పరాభూతులైరో, తమ కరాళకరవాలధారాజలంబున నెవ్వరి సైన్యంబులు మునింగెరో, తమ క్రోధాగ్నికిఁ దాళలేక మాంపాహి మాంపాహి యని యెవ్వరు చల్ల చల్లగఁ బలాయనము జేందిరో, అట్టి దేవత లెల్లరునుమీకు శత్రువులు గారా ? దేవా! ఇంతయేల? ఇటువినుఁడు.

మ॥ భవదీయోజ్జ్వల భాహుచాపవిలస ♦ ద్భాణావళీభగ్నులై
దివిజాధీశ్వరు లేక్రియం జనిరొ, యే ♦ దేశంబులందాగిరో?
శివునింజొచ్చిరో? బ్రహ్మజేందిరో?హరికా ♦ నేనించిరో?మానివృ
త్తి వనాంతంబుల నిల్చిరో? మనకు శో ♦ ధింపందగుకా పల్లభా!

కం—(విచారించి అవును, నీవనినది నిశ్చయమే, మద్భాణాగ్ని
కోడిబెగడి యమరులెల్లరును మద్వధోపాయంబును జింతిం

చుచున్నట్లు నాశమయి నాశమయి జరిగిందను. ఆమరు
లే మనకు ముఖ్యశత్రువులు, నందేహము లేదు. వారెందు
నాం జనియుండరు యేదేశములయందును జాగియుండరు.
శంకరుని శరణుజొచ్చి యుండరు. బ్రహ్మను గూడఁ జేరి
యుండరు. పరమకుటికవ్యభావప్రదగు నారాయణునే పోయి
ప్రార్థించి యుందురు. ఏలయున?

మ॥ అమృతేశైశికనెల్లఁ జరిమి ఖగుం ♦ వాచకీయేధర్మముం

దనురుక, గోవులు, భూమిదేవులు, దివిఁజూమ్నాయ, కారుణ్యస
త్యములు ♦ నూగ, శపదమంబులును శ్రద్ధాశాంతులు ♦ విష్ణుదే
హము, లిన్నింటిని సంహరించిననతం ♦ డంబునులబొందడి

రాక్షసులందరు—(హుంకారములు సేయుచు నట్టహాసము లొనరిం
చుచు) మహారాజా! మీరానతి ద్విసహోనా కార్యము నిమిసములో
నెఱవేర్చఁగలము. ఆజ్ఞనిండు.

ఉ॥ చంపుదుమే నిలింపులను, ♦ జంకెలటంకెలదామసావలి

జంపుదుమే శృతాంగకుని ♦ పాలికఁ శ్రేపులతోడ గోవులక
ద్రుంపుదుమే భరామరుల ♦ దోలుదమే, నిగమంబులన్విదా
పుపుందుమేచనుధర హా ♦ రింపుదుమే, జననాధపంపుమా.

కం—మందిది. అంతయాత్రముననే గాదు. ప్రతివట్టణంబులకును,
ప్రతివల్లెలకును, ప్రతివనములకును, నిన్నియేల, నకల స్థలం
బులకుం జని దేవతలను భంజించియు, మనిషిమూహలము
ను మందలించియు గోవులను నధించియు, బ్రాహ్మణులను
ఖండించియు, వేదశాస్త్రంబుల నిర్మూలించియు, శిశువులను
భేదించియు, స్త్రీలను బాధించియు, నింక నెట్టి ననులనైన
గావించి విష్ణుని వామావశిష్టునిం గావించవలయును. కాని,
జాగ్రత్తగా నంచరింపవలయును. అప్పటికప్పుటి కనుకూల

శ్రీకృష్ణ చేవరయాంధ బాషానిలయంబు

సుల్తాన్‌జాదార్, హైదరాబాద్. 1.

వేషములను వైచుకొనవలయును పూతనాదులతోఁ గూడ
నాయాజ్ఞను దెల్పి యందఱుంగూడి కార్యమును జక్కజేయ
వలయు దేవకీవసుదేవులను మరల గారాగృహమున బంధిం
చెద నింకమీరును మీకర్తవ్య నిర్వహణమునకుఁ గడం
గుదు—

అందఱు—ఇదుగో యిప్పుడే పోవుచున్నారము. అందముగన్గొను
ముగాని తిరిగిరాము.

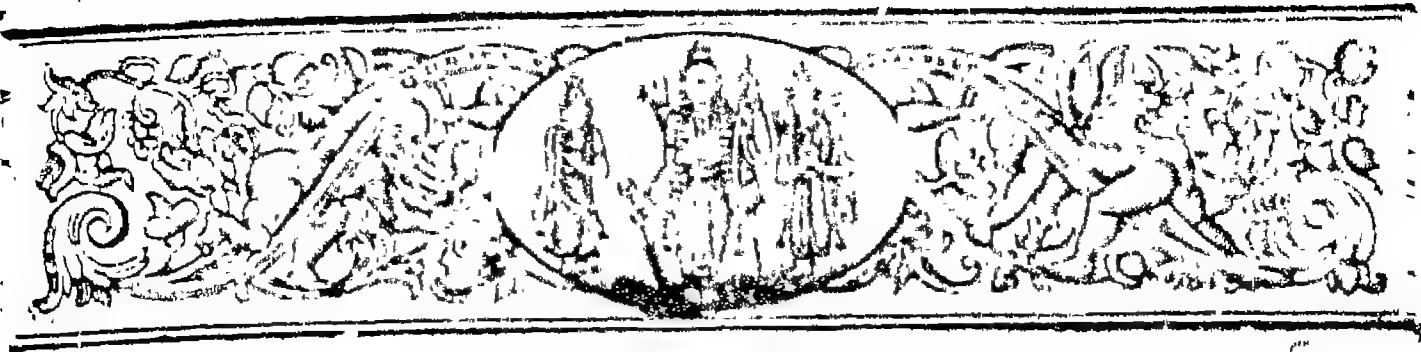
(9) అన బంధము

కం—మంచిదిపొందు.

(అందఱుచుపోవుదురు.)

(తెరపడును.)

శ్రీ

సంగీతకృష్ణలీల.

ద్వితీయాంకము

రంగము: — నందుని గృహము.

(యశోద యుఁగొందరుగోపికలు వ్రవేళింతురు.)

యశోద — ఏమేనరోజినీ! చిన్న కృష్ణయ్యకు జలక మాడింపవలయును. ఇప్పుటికే చాలప్రాద్దేశినది. ఎట్టి?

నరో — నాచేతిలో నిలువడమ్మా? నేను జలకమాడివ్వలేను. అదిగో! మేనత్త వచ్చుచున్నది. ఆమె వీనికి పినతాతామ్మగూడఁ వగాలయును, చాలా యోపిక గలది, నీకొడును దుడుకు లన్నియు నోర్చుకొనఁ గలదు,

యశో — అవును, ఆమెయే పోయవలయును. నాయనమ్మా! నీమనుమనికిఁ గొంచెము నీళ్ళు పోసిపోదూ?

లలిత — (వ్రవే) ఆయ్యా! నాకంతకన్న పనియేమున్నది! నిలువును నీదిన్ని కుమారుని. (ముసిముసి సగవులతో శ్రీకృష్ణుని తిసికొని కాళ్ళుకోడింది కూర్చుండఁ బెట్టుకొని) యశోదా! కొంచెము తెలము తెమ్మా. కృష్ణయ్యకు తలయొంటునము (యశోద తెలమిచ్చును)

లలిత — (తీసికొని శలకురాయుచు) చూడవే! యెట్లులేచున్నాఁడో
 చూడవే! కృష్ణుడు లేవగా మరల గూర్చొండఁ బెట్టును.
 అల్లలేదును, అందఱు నవ్వుదురు అమ్మా! కొంచెము వస
 నరో — చూడచూచూ చూడు నీకొడుకెంత నల్లవాడో? పసువు బూ
 సినను నల్లగనే యున్నాడు. ఇంతచక్కని కొడుకునుజూచుకొ
 నియేనా అమ్మా, అంత సంతోషము.

యశో — (చిరునవ్వుతో) నాకొడుకు కేమే! వజ్రాలు, మొహరీలు,
 నల్లనివాండైన మాత్రమేమి, ఇంద్రనీలచ్ఛాయ. నీనసపువర్ణ
 ముకన్న మాచిన్నికృష్ణుని శ్యామల శరీరమే యందముగ
 నున్నది.

నరో — (నవ్వుచు) నిజమే, నిజమే! కాదుపాపము, ఎంతచక్కని
 వాఁడు! ఎంతచక్కనివాఁడు.

లలిత — ఇంకనీరుబోయకమ్మా, పిల్లవాఁడుచాలసేపు నానకూడదు,
 (యశోద నీరుబోయును) శ్రీరామరక్ష — శ్రీరామరక్ష —
 సీతమ్మరక్ష — సీతమ్మరక్ష. (అనిమూడుమారులు జలము
 గృష్ణసిపైఁద్రిప్పి తుడుచును.)

(యశోద పాడుతూ పిలువగా కృష్ణుఁడు గఁతులువై చుచు
 బ్రవేశించును)

(10 అనుబంధము)

యశో — నరోజినీ! కస్తూరి తిలకమునీవుబెట్టవే, పాపము నాయన్న
 పెద్దమనిషి. నీవైనవో బాగుగాఁ బెట్టఁగలవు.

నరో — తప్పునా అమ్మా! నీకొడుకుతో అంతా ఆసాధ్యమే. ముం
 దేమి మమ్ముద్ధరింపఁ గలఁడోకాని (తిలకము బెట్టిధూ
 వము వేసి తొట్లలోనుంచి) అమ్మా నే నేగవచ్చునా?

యశో — అయ్యో! అప్పుడే పోయదన తే! నీపాటయనిన మాచిన్ని
 కృష్ణయ్య యెంతోప్రేమతో వినెను, ఒక్కలాలిపాట, ఒక్క
 జోలపాట పాడిమరి పోవే.

సరో—అట్లా గేనమ్మా

లలి—నేనుగూడపాడెదయలే; పాడు.

సరో—(లాలిపాట) లాలిజగదభిరామ లావణ్యసీమా, లాలితారక
నామ లాలి శ్రీకృష్ణా ||లాలి|| మేలైనముత్యాల మాలికల
తోడ, నీలమేఘముబోలు నెమలితోడ చాలలోకము లేలు
సత్కరుణతోడ. గ్రాలుచుందువు నీవునునమైనరేడా! ||లాలి||
మొక్కటి దేవతలు మూగినేవింప జొక్కి నివ్వరులు స్తోత్ర
మొనరింప మ్రొక్కిభక్తులునీదు మూర్తిభావింప జక్కగా
నొప్పెదవు జగము హర్షింప ||లాలి||

లలి—(కూనిరాగముఁ దీయును)—లాలి—అద్దాలబొప్పెలో నం
దంబుగాన, రుద్దుగమురిపెనుల్ మాటగట్టుచునూ, అద్ది
రాకను మూసినట్లేమూయుచునున్ దురాబోవనినేనరుంగును
నూ, ||లాలి||

సరో—యశో—(పకపకనవ్వుదురు) కృష్ణుడుగూడనవ్వుచుండును)

లలి—ఏమే! అట్లునవ్వెదరు. నాకేమిరాగమువచ్చునా? తాళము
వచ్చునా? ఏమో నాకువచ్చినట్లు నేనుపాడినాను.

సరో—కోపపడకమ్మా అదిగో? చిన్ని కృష్ణమృగూడ నవ్వుచున్నా
డు. (మరల నవ్వును)

లలి—నాచిన్న కృష్ణుడు నాపాటకు నవ్వుటలేదు. మీకుతెలివితక్కు
వఁగూర్చి నవ్వుచున్నాఁడు.

యశో—కూనాఁడు చాలబుద్ధిమంతుఁడు. ఎవ్వరినిగూర్చి నవ్వడు,
వానిలో వాడేదయో నవ్వుకొనుచున్నాఁడు. మీరుమీకను
కూలమగ మాట్లాడుకొనుచున్నారు.

(11) అనుబంధము

సరో—అవునమ్మా ఒకజోలపాటగూడ పాడెదను—(అని తొట్టి
నూపుచు) జోలపాట—జోజో కులోద్ధార జోజోయదారా
జోజోమహాధీర జోజోకుమార |జోజో|| సత్యమును ధర్మ

మును జాలగనోసర్చి యత్యధికమగు జగములన్నియునుచేర్చి
 ముత్యాలతోటైగా ముదమొప్పగుార్చి నిత్యఃబునుఖముగా
 నిదురింపవయ్యా ||జోజో|| తీయనిరాగముల్ దీసిపులకింపహ
 యిగా నారదుఁడు హర్షముజనింప వేయిచేతుఁడతోడ వీణె
 వాయింప బాయక తొట్టెలో బవళింపుమయ్యా ||జోజో||
 మొరిపెముల్ వెదిజల్లు ముఖకాంతితోడ ముద్దులూరెఁడు
 చిన్నముంగురుఁడతోడ, నరయనింపగు మందహాసంబుతోడ,
 నరజన్మమెత్తి తివి నాచిన్నకృష్ణా ||జోజో||

యశో—సరోజినీ! మంచిపాటపాడితివే, చూడుకృష్ణుడెట్లు చూచు
 చున్నాఁడో? ఏదో చెప్పవలయునని యున్నట్లున్నదే. (అని
 కృష్ణుని చెంతకరిగి నాయనా! కృష్ణయ్యా! ఏమి! (యశోద
 మొగము జూచుచుఁ గృష్ణుఁడు వకవక నవ్వును) ఊ! ఏమి
 (కృష్ణుఁడు, ఊఁగా—ఊఁగా అనియేమో ముచ్చటపెట్టును)
 నవ్వును) ఊ (కృష్ణుఁడు ఊఁ అనును) ఊఁ మరల నట్లేయ
 ని నవ్వును) ఊఁ చీ పో—(అనిముద్దుపెట్టుకొని) తండ్రి యిం
 క నిద్ర బొమ్ము (కృష్ణుఁడు తొట్టెలోఁ ఆడుకొనుచుండును)
 (ముందునుజూచి) ఆహ! సరోజినీ! ఈమె యెవ్వరోయిటువ
 చ్చుచున్నది. ఎంతచక్కగా నున్నదే! చూడుచూడు

సరో—(చూచి) అవునమ్మా! మంచి చక్క నిది

(తర్వాత) మాయానుందరియై పూతనయను రాక్షసి ప్రవేశించును)

యశో—అమ్మా! ఇటుగమ్ము; ఇందుగూర్చుండుము.

పూత—కూర్చుండుట. కేమిగాని, నీకుమారు నొక్కమారు చూడ
 నిచ్చెదవా?

యశో—అదేమిభాగ్యమమ్మా! అట్లే చూడనిచ్చెదను. (అని తొ
 ట్టెచెంతకరిగి కృష్ణుఁడు కదలకుండఁ బండుకొనియుండఁ జూచి
 జూచి అమ్మా! కుట్టవానికిప్పుడే నిద్రపట్టినది. కొంచెముండు
 ము, లేచిన తర్వాత చూపెదను.

పూతన—(వివిసిగచుకొనక తొట్టచేరిరిగి) నాయనా! నిద్రించు
చున్నవా? మానాయనా రాగా! మాఅన్న రా? మా
తండ్రిరాగా! (అని శ్మశ్టునివై వు జేతులనాది యెత్తుకొనఁ
బోవ

యశో—అయ్యో! ఇదేమియాగడచూ, నిద్రబోవుచున్న వానిని లేపు
చున్నావు?

పూతన—ఇంతలోననే నీకొమరుడు కందిపోయెనా యేమి? సావము!
చాలా యాకిలిగొనినట్లున్నవాడు. రా! నాయనా! ఆకిలి
యగుచున్నదా తండ్రి! శ్మశ్టుడు ఊరి అరును) ఆగుచునే
యున్నదా? ఓరీ నాపిద్దితండ్రి!

క. నాచనుబా లొక గ్రుక్క

చోదన్నీకుమార! త్రావు • ముయ్యన పిదపక

నీచేల నమిలుంగవచ్చును

నాచేలు ము ఫఫలమగును • నళినదళాక్షా!

రాగా! నాకన్నయ్యా! రా! (అని తొట్టనొనుండి ఓ పియ్య
డిలో కూర్చుండఁ బెట్టునును.)

యశోద—నరి! నరీ! లేచిమ్మా మాపిల్లవానిని మాట్టుకొనకుము
నలకునలకు. మాపిల్లవానికి నీవేమియు బాళియనలకు. నీ
పాలగొట్టకే మాపిల్లవాడెమరు చూచుటలేదు అయ్యో!
అయ్యో! ఎ తెచ్చెప్పినను వినవేసుమ్మా ఊరకయన్నదాన
పూరకుండక నిద్రబోవువానిని లేపి పగుగాపాలుపాలని వే
పుకొనుచున్నావు ఇక్కడనుండిలే! నద్దిన దారిపొమ్ము

సరో—ఏమమ్మా? నీకుఁగాదటమ్మా చెప్పనది! సరిసరి! బాగుగనే
యున్నది. మర్యాదగా రమ్మనినందులకుఁ దగినప్రాయశ్చిత్త
ము జేయుచున్నావులే! ఈకాలములో నెవ్వరిగారవింపగూ
డదు. అన్నట్లేమమ్మా, యెంతచెప్పినను కదలకున్నది.

లలిత—నీకేమి చెముడా యేమి? యశోదమ్మా! యశోదమ్మా!
చూచెదవేర? పిల్లవానిని దీసికొమ్మా. మంచిమాటలతో

నెంత చెప్పినను వినునట్టులేదు. నేనువుట్టినప్పటినుండి యెంద
టితో చూచితినిగాని, యింతటి మొండిరక్కసి నెక్కడగూ
డఁజూడలేదు.

పూత—(తనలో) ఓహూ! ఈమెనన్ను గుర్తించెనాయేమి? కాదు
కాదు. మాటవరుసగా నిట్లువల్కినది (వ్రకా) అట్లుకోపప
డెదరేనుమ్మా? ఎందులకింతకోపము? మీపిల్లవానినినేనేమి
చేసితిని? చూడెట్లేప్పుచున్నవాడో? ఎంతయా! లియైనదో,
పాపము! నాయనా! కడుపునిండద్రాగి యాకలిని దీర్చుకొ
నుము. (అనివాలీయగా దానివ్రాణములతోఁగూడ, బీల్చు
ను, హస్తములతోస్తనములను బీడించుండ) నరినరిలేయందరి
పిల్లలవంటివాడవని సాలియ్యవచ్చితిని నీవందరివంటివాడవు
గావు వింతవాడవు అబ్బా! అబ్బా! (బాధపడుచు) విడువుము
విడువుము. అయ్యయ్యయ్యో! అయ్యయ్యయ్యో! చాలు!
చాలు! బుద్ధిపచ్చె, బుద్ధిపచ్చె! (విరచుకొని రాక్ష
స శరీరముతో భూమిపయింబడి విలవిలదన్నకొనిచచ్చు
ను. కృష్ణుడు దానిపై నాడుకొనుచుండును)

యశో—అమ్మయ్యో! అమ్మయ్యో! రాక్షసి రాక్షసి. నాయనా
కృష్ణారా! రా! బూచి బూచి (తబాలున కృష్ణుని దీసికొని
వచ్చి దూరముగ, బోయి సిద్ధగా, ఓహూ! ఇట్టితో నవ్వు
రును లేరా? రాక్షసి. రాక్షసి (నందాదులు వ్రేవేళించి రాక్ష
సి నీడ్చుకొని పోవుదురు) నాయనా! జడిసికొంటివా? (అని
యూరార్చుచు) సరోజనీ! చిన్నికృష్ణుఁడు భయపడనట్లున్న
వాఁడు ఏమిసేయుదునే! (కన్నుల నీరు బెట్టుకొనును)

సరో—అట్లు కన్నులనీరు బెట్టుకొనెదవేనుమ్మా! నీకుమారున కేమియు
భయములేదు. కొంచెము గ ధూళియు గోమూత్రం
బును జల్లి యాచనునంబుఁజేసి రాక్షకట్టుము తర్వాత కొంచె
ము పాలిచ్చి పరుండఁబెట్టుము. (యశోదయట్లుచేయును)

కృ—(తనలో) ఈతొట్టలో శకటాసురుండున్నవాఁడు వీరిని నం
హించెదంగాక (అని యూరక కాలుచేతులాడించుచు నే
డ్చుచుండును)

యశో—నరోజినీ ఊరక కాలుచేతులాడించుచు నిల్లేప్పచున్నవా
డేమే! ఇప్పుడేగడే పాలిచ్చితిని.

నరో—ఏమో నాకుమాత్రమేమి తెలియును?

కృ—(ఊరక గిలగిల దన్నుకొనును; అందు డి శకటాసురుఁడు భూ
మిపై బడిచచ్చును)

యశో—అమ్మయ్యో! మరల నెవ్వఁడో కక్కనుఁడు వచ్చివాఁడే,
ఇంక మనమిందుండరాదు. అవ్వలి గృహంబున కరుగుదు
ము. (అని కృష్ణుని భుజముపై నిల్చికొని పోవుచుండ నుడి
గాలి వీచి శ్రీకృష్ణుని పైనఁదీసికొనిపోవును) అయ్యో! న
రోజినీ! అయ్యోలలితా! నేనేమిసేతునే, నాకృష్ణుఁడేడే,
నాచిన్నికృష్ణుఁడేడే! నాముద్దు కృష్ణుఁడేడే, నావరాల కృష్ణ
ుడేడే, అయ్యోవద వమా! నేనెంత వావజాతినైతిని! హా!
నను గన్నలెండ్రీ! ఏమనుచుంటివి నాయనా? భుజముపై ను
న్నవాఁడవు భుజముపై ననే మాయమైతివా? ఈ పాడునుడి
గాలి యెక్కడనుండి వచ్చెను! ఇంక నీరుందరబదనార వింద
ము నేనెట్లుగాఁతును. నేనెందువొత్తును (అని దుఃఖించు
చుండ తృణాదునిపై నెక్కి కృష్ణుఁడాకసమునుండి పడును,
తృణావర్తుఁడు చచ్చుచు.) నాలెండ్రీ! వచ్చితివివా? నావరా
లెండ్రీ! వచ్చితివా? (అని తటాబున నురికి పట్టుకొని) ఇంక
రెండు. ఇం దొక్క నిమిషమైన నిల్వరాదు. నిల్చినచోనిట్టి
పేయెవోకష్టములు తఱిసింపఁచును. (అని య. దఱు నిష్క్ర
మింతును)

(తెరవాలును).

రంగము: — యశోదగృహము.

(యశోదయు, ఇందిరయుఁ కృష్ణుఁడును బ్రవేశింతురు)

(12 అనుబంధము)

యశో — ఇందిరా! నేనేమిసేయుదుచే; మీబాల కృష్ణునిచేతులు కడు
చిత్రములై అవాఙ్మాన సగోచరములుగా నున్నవి. ఎంత
జోళోట్టినను నెంత లాలించినను పోయ మానకున్నాఁడు.
ప్రాశ్నాటనుండి యొకరీతిగా వెక్కి వెక్కి యేడ్చుచున్నాఁ
డు. మయిల సోకినదేమో యని జలక మాడించి రక్షింపఁ
గొనెన్నియో చేసితి; నెన్ని జేసినను దనయేడ్పు మానకున్న
వాఁడేమిసేతునే?

ఇందిర — అమ్మా! యశోదదేవీ? ఇదేమమ్మా! యీదినమిట్లేడ్చు
చున్నాఁడు? అకఁట! యగుచున్నదేమోకొంచెముపాలిమ్ము

యశో — ఇంతకుముందే యిచ్చితి. చూడవచ్చినవారెల్లరు నెత్తుకొ
ని లాలించిరి. కాని నిముసమైన నేడ్చుమానఁడు. నీవెకొ
ని కొంచెమోదార్చుము. అప్పుడైన సూరుకొనుకేమో?
(ఇందిర యెత్తుకొనఁ కృష్ణుఁడేడ్చును) ఇందిరా నీనెత్తుకొనిన.
వృత్తీనుండియు మరియింత యేడ్చుచున్నాఁడేమే? ఇంకతొ
టెలో బరుండ బెట్టుము. జోలపాటబాడుము (పరుండఁబెట్టి
యూపుచు జోలపాడును.

ఇందిర — నేడేమోగాని పిల్లలఁడు చికాకు పడుచున్నవాఁడు;
(ముందుజూచి) అదిగో! రాధయుఁగమలయు వచ్చుచున్నా
రు. (రాధయు కమలయుఁబ్రవేశింప)

యశో — రాధా! రావే! నీమేనల్లు డీప్రాశ్నాటనుండియు నీవు వచ్చి
యెత్తుకొనవైతినిని యొకరీతిగా నేడ్చుచున్నవాడు. కొం
చెమెత్తుకొని బుజ్జగింపు

రాధ — (సవ్యచ) నిజమేనమ్మా! నేనునదేయనుకొనుచువచ్చుచు
న్నాను (అని కృష్ణునెత్తుకొన కృష్ణుఁడేడ్చు చాలించి రాధ.
మొగముజూచి నుసిముసి నగవులు నవ్వుచు నూరకుండును)

యశో—రాధా! నేన్నది నీకు పరిహాసముగా దోచినది. చూచితివా నిముషములో నేడ్చుచాలించి కిలకిల నవ్వుచున్నాఁడు.

రాధ—అట్లేమియుగాఁను నిన్వచ్చుచున్నది గావున నేడ్చియే ద్వి యూనికున్నాఁడు. కమలా! నీవెత్తుకొనవే, యూరకొ ననో యూరకొనవో చూతము.

కమల—(ఎత్తుకొనఁ గృష్ణుఁడు మఱి నేడ్చగా అయ్యో! గుక్కడి వృళండ నేడ్చుచున్నాడని యేమోనమ్మా! నాయొద్దనుండ దు, చంకనుండి జారిపోవుచున్నాడు; నీకును కృష్ణునకే తగు నమ్మా! (ఇచ్చును)

యశో—చూచితివా? నీచెంతచున్నవో నూరకున్నాఁడు రాధా మీయింటికిఁ దీసికొనిపోయి యేడ్చుమాన్పితర్వాతఁ దీసి కొనిరావే.

రాధ—ఏమోనమ్మా! నీకొడుకుచాలాదుడుకువాడు. నాచెంతనుండునో, నుండవో నీయొద్దనే యుంచుకొనుము (యశోద యఁబోవఁ గృష్ణుఁడేచ్చును)

యశో—అదిగో! నేజెప్పలేదా! మీయింటికిదీసికొనిపోమ్ము.

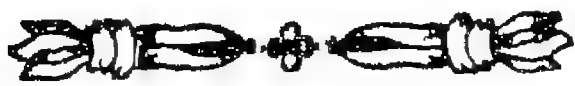
రాధ—అట్లేనమ్మా (అనినవిని) ఏమేకమలా! ఇందిరా! మీరింటికి వచ్చెదరా, కొంచెమునేపిచ్చయందుగా! (తెరలో) అమ్మా

రాధ—అదిగో నూగానుఁడు బిలచుచున్నాఁడు. నేఁబోయెద.

నమల—నరే! అట్లయిన మేమును మాయొడ్లకుఁ బోవుదుము.

(అని యందఱు నిష్క్రమింతురు)

రంగము:—రథాగృహము.

(13 అనుదంధము)

(రాధ ప్రవేశించును)

రాధ(శ్రీకృష్ణునితోడ) నిడుకొని) జగన్మోహనా! శ్రీకృష్ణా!
 ఇప్పటినుండియు నాయందింత ప్రియయా? ఏమి నాయదృష్టము
 ఈవేళెల్లెలో నాకన్న ధన్యులెవరు? నావలె నింకొకరు ని
 న్ను సేవజేయలేదు. నిన్ను జూడకున్న నేను క్షణకాలమైన
 నిల్వగలనా. నీదివ్యమంగళ విగ్రహసందర్శనమే నాయాసం
 దము. నీయానందమే నానర్వస్యము. రాధవేటును కృష్ణుడు
 వేటును గాఁజాలరు వారికి భేదములేదు. రాధాకృష్ణుల నా
 మైక్యమందే సారస్యమున్నది. అందేమాధుర్యమున్నది. అందే
 యమృతమున్నది. అందులకే నేనునిన్నింతగాఁ బ్రేమించుచు
 న్నదానను. అజ్ఞులకు, మూఢులకుపామరులకుఁగలఁకితము
 గఁగనంబడును గాని, నిశ్చయముగా నాప్రియము నిష్క
 లంకము. పవిత్రము. శాశ్వతము రాధాకృష్ణ మహామంత్ర
 ము చతురక్షర రాజితము. రాధాకృష్ణులు అను వంచాక్ష
 రి తప్పక ఫలమిచ్చు. కృష్ణా! రాధాకృష్ణా! రాధాకృష్ణా!
 రమ్మ. రమ్మ. సుగంధతైలముతో నీవెఱ్ఱుకలను జిక్కు
 దీసి కోమల కుసుమదామములఁ దురిమిదను. నీసేవచేయుట
 యే నాకుఁగర్తవ్యము. నీయాజ్ఞానిర్విహణమే నాప్రయోజన
 ము. (అని తలదువ్వి మల్లెపువ్వులు దండలుగట్టిధరింపజేసి)
 కృష్ణా! పాణినాథా! నీమొగమును దిన్నగ నిల్పుము. నీకు
 గస్తూరి బొట్టుదిద్దెదను. కదలకుము. (అని తలకము జాట్టి
 ఇదిగో! ఈఫలముల బుచ్చుకొమ్ము. ఈనవనీతము భక్షిం
 పుము 'అని తినిపించి మూతిగడిగి మాటిమాటికి ముద్దు

బెట్టుకొనుచు) కృష్ణా! నీవింక నిద్రింపుమి నీకొలుకు విరజాజులు
దెచ్చిశయ్యయేర్పరచితిని

కృ—(సవలో) ఆహా! యేమి యాశ్చర్యమాధుర్యము? కొంచెమిమ్మె
ను నంతోవ పెట్టడంగాక (పృథా) అత్తా! అట్లే అని రాధ
పృథ్వి (బడంకి లెకలో) ఇప్పుడు నిద్రించుచున్నట్లు నటించి
యీమే మనో భావంబును గన్పట్టెద (శిన్నలమూయను)

రాధ—కృష్ణనా పాదమస్తకముఁ బక్కగా దిలకించి ఆహా! బాలుం
డయ్య నీనగన్మోహనాకారుడు తన యనమానలావణ్యంబు
న మిన్నభుజైన, శ్రిండు సేయఁజాలి యున్నవాఁడు. విచా
రించిన నీకమాదఁడు జన్మించినది మొదలుకొని యదేమా
కాని నాచిత్తంబు మోహయత్తంబై యున్నది. ఒకక్షణమై
న నేతద్విహంబున లోగ్యంబాల (కృష్ణుచుద్దేశించి) శ్రీకృష్ణా
నాచిన్నికృష్ణా! నాప్రాణనాథా! నాప్రాణప్రియా! నిక్కముగ
వచించెద. ధరణీదుర్దాటిగి దండించిన దండించుగాక! అ
త్తమామి లెకియెడబాసిన బాపునురుగాక బంధువులాదరిం
వకున్న నాదరింపకుండురుగాక! యితరులెఱింగిచులుకగాఁజూ
చినఁజూతురుగాక యింతయేల నాప్రాణేశ్వరు డెఱింగి ప్రా
ణంబులఁదీసికదీయగాక! మనోవాక్కాయ కర్మంబులచే ని
న్న విడువఁజాలను. విడనాడిబ్రతుకజాలను చిన్నికృష్ణా! ఎన్న
డు నిన్నుగూడి నాభ్యములనెభ వింతునో యెన్నఁడు నీవు
పెద్దవాఁడవై నాయనరాగ వృక్షంబును బలవంతునుగనొ
నరింతునో, యెన్నఁడు నాయాననప్రసూనము నీకర్పింపబడు
నో యెన్నఁడు నాచారాధకారము నీప్రేమనూర్యకిరణంబు
లచే కటాపంచలై పోవునో, నాకీజన్మమున నట్టిభాగ్యము
జేకూరునా! నామనోరథము సిద్ధించునా! నా శివంబు వండు
నా! నానోములు నాకభీష్ట ప్రదంబులగునా! పాణనాథా
ప్రాణప్రియా! ప్రాణేశ్వరా! ఏనొక్కతనని తలంపకుము. ఈ
గోపిక లెల్లరు నీ దాసిజనములే.

నీ. నీయధరామృత • నిర్ఘరంబులునేడు
 నేరి వాతెరలపై • జలుకకున్న
 నీవిశాలాంచిత • నిర్మలవత్సంబు
 కుచకుట్మలంబుల • గూర్చుకున్న
 నీరమ్యతరహస్త • నీరజాతంబులు
 చికురబంధంబుల • జేర్చుకున్న
 నీకృపాలోకన • నివహంబుమెల్లన
 నెమ్మొగఁబులమీఁద • నిలువకున్న
 గీ॥ నీవీనమాన • నీయసల్లాపంబు
 గర్జరంధ్రదిశల • గప్పకున్న
 నెట్లుబ్రదుకువార • మెందుజేరెడువార
 మధిప ! వినఁగదగదె • యాఁడుకుయిలు.

ఇప్పుడింటిలో మామలేడు! భర్త లేడు అత్త లేదు. ఇంకెవ్వ
 రును లేరు. ఇట్టి సమయమున నీవేవయి: పూర్ణుడ వైనచో నేనె
 ట్లుండనోగదా? నేనెంత యానంద మనుభవించు చుందునో గదా?
 ఎక్కడిమాట ! అంత యదృష్టము నాకు లభించునా?
 కృ—(కన్నులు నులుముకొనుచు లేచి) అత్తా ! ఏమేమో యను
 కొనుచున్నావు.

రా—ఏమనుకొనిన నేమి లాభము.

కృ—లాభము లేకేమి కొంచెము చెప్పుమా?

రా—ఏమియు లేదు

కృ—సరే, నీవు చెప్పుకున్న మానగాని, నేనొక్కటి చెప్పిన విని
 యెదవా?

రా—నాకు నీదాస్యముకన్న వివేక మేమున్నది? చెప్పుమట్లేవి. యను

కృ—నీవు పోయి కనాటమును బంధించి రమ్ము.

రా—(నవ్వుచు) కృష్ణా! ఎందులకు ?

కృ—అదిగో! నీవు వ్రశ్న వేయుచున్నావు. నీవుమొగటికే చెప్పకపో
 వచ్చునుగాని నేను చెప్పినను వినఁగూడదా ?

రా—(నవ్వుచు) చాలులే ! నీవు చూపుచున్నది చాలా విచిత్రమునీ మాటలు—

కృ—అబ్బో, నీవిచారములే యేమైనది, కిలీల నవ్వుచున్నావు నేనేదో నీకు మంచి చేయవలెననిన నీవు దిష్టవాడని తిరస్కరించుచున్నావే? నేను దిష్టవాడనా? నీపేయంత పెద్ద దానవు గాబోలు.

రా—(కృష్ణుని మట్టిపకొని) నీ బక్కరిమాటల కేమి, హానీ! నీవు చెప్పినట్లుగనే తెలుపు వేసి వచ్చెదనులే ! (అట్లుచేసి ఇంకఁ జెప్పుము.

కృ—చెప్పుట కేమిన్నది ? అది నీ బుద్ధిమలో నన్నది.

రా—అదిగో! మరల నీమాయమాటలు ప్రారంభించినావు. నీవు చెప్పిదలఁచినదేమో చెప్పుము.

కృ—నరే! నిన్నీ నునచు గాని, నేను పెద్దయగుట మందిదా, ఇట్లే చిన్నగానుండుట మందిదా?

రా—కృష్ణా! ఈవిషయపరీక్షి యందులకు! నీ నెప్పుడు పెద్దవాడవగుదువో అని గంపెదాసింది యున్నదాన, నును నేండ్లు రాకండ నిప్పుజెల్లు పెద్దవాడవగుదువు ?

కృ—అట్లు త్రోవకొమ్మ, చిన్నకృడు మాగురువుగారు నాకురెండుమంత్రిములను జెప్పును.

రా—(నవ్వి) ఏమో! నీవు మంత్రీగాడనా!

క—మంత్రీగాడనో, తంత్రీగాడనో, యివ్వజేచూచెదవులే!

రా—ఆ మంత్రములపేరేమి ?

కృ—వానిపేరుతో నీకేమి? దాని మహిమ చెప్పెదవిరుమువాని ని కలింది చిన్నగాఁ గావలెనన్న చిన్నిగా వగుదును. పెద్దగావలెన్నఁ బెద్దిగా వగుదును. అవి నాకు వచ్చును.

రా—(తొందరగ) అట్లొన నివ్వజే పెద్దవాడవు గమ్ము.

కృ—ఇదిగో పెద్దవాడయ్యెదను. మంత్రము కలింతువా? ఇదిలో నవ్వరులు లేరుగదా?

రా—ఎవ్వరు లేరు

కృ—(కన్నులుమూసికొని) ఓకృష్ణుడా! రాధ జెప్పినఁ గావునఁ బెద్దవాఁడవు గమ్ము.

రా—(నవ్వుచు) ఇదేమిమఁతము, ఇదేమిజనము?

కృ—(కన్నులు దెఱచి) అత్తా! ఏమి పెద్దవాఁడనైతినా?

రా—(వకపక నవ్వుచు) ఆ! యథావ్రకారమునకు లోఁములేదు (అని యెత్తి ముద్దుపెట్టుకొనును.)

కృ—ఏమీ? అంతేనా? ఈసారిచూడుము. మంత్రియను బాగుగా పఠించెదను. (అని కన్నులు మూసికొని పెద్దవాఁడనుగావలెనని పదిసారులనును, రాధ యూరకనవ్వుచు ముద్దుపెట్టుకొనుచుండును. కృష్ణుఁడు పెద్దవాఁడగును.)

రా—(బెదరి వెనుకకు తగ్గి యాశ్చర్యముతో) ఆహా ఇదేమి వింత? ఈమనోహరుఁడు సామాన్యుడగాదు. అదిదేవుఁడు. ఇమ్మహాత్ముని యవతారము వలన మేమందఱము బవిశ్రులమైతిమి. నూపావఁబులు పటాపంచలై పోయినవి. మాకన్న ధన్యులు లేరు. మాకన్న నదృష్టవంతులు లేరు. ఆహా ఇట్టివింత యెందైనఁ గలదా! ఆదినారాయణుడు తానొక చిన్ని శిశువు గావలసి వచ్చెనుగదా? ఆహా! కాలమహిమ

నీ. ఏబాములెఱుంగక • తోపారుమేటిఁ

బసులకాపరియింటఁ • బాముగలిగె

ఏకర్మములులేక • యెనయునెక్కటికి నీ

జాతకర్మంబులు • సంభవించె

ఏతల్లి చనుబాలు • కెఱుంగనిపోదయ

శోదచక్కులపాలు • చొరవనెఱిగె

ఏహానివృద్ధులు • నెఱుగని బ్రహ్మంబు

పొదిగితిలోవృద్ధి • బొందజొచ్చె

గీ॥ ఏతవమాలనైన ♦ నెలమిబండనిపంట
వల్లవీడనముల ♦ వాడబండ
ఏచదువులనైన ♦ నిట్టిట్టికనరాని
యర్థమనయవమాల ♦ నందమొండె.

అదినారాయణా! అవ్యయానందసామ్రాజ్యసింహాసనాధీశ్వరా శ్రీ
కృష్ణా!

నీ॥ ఏనీగుణములు క ♦ శ్లో॥ ద్రియః బులుగోక
దేహతాపంబులు ♦ గీరిపోవు
ఏనీశుభాకార ♦ మీక్షింపంగన్నల
కలుగల్గలాభంబు ♦ గలుగుచుండు
ఏనీచరణసేవ ♦ పేప్రాప్తజేసిన
భువనోన్నతత్వంబు ♦ బొందగల్గు
ఏనీ లసన్నామ ♦ మేప్రాప్తభక్తితో,
దడవిన బధసం ♦ తతులువాము

గీ॥ నట్టి నీయందు నాచిత్త ♦ మనవరతము
నచ్చియున్నది నీయాన ♦ నానలేదు
కరుణజూడుము కంసారి ఖలవిదారి
శ్రీయుతాకార మానినీ ♦ చిత్తచోర.

శా॥ నీకుద్యావసేలా కించుచెవులు ♦ నీన్నామవాక్యంబులు
నీసేరంబునీయహస్తయగముల్ ♦ నీమూర్తిపైఁజూపులు
నీపాదంబులపొంతిమొక్కెళిరముల్ ♦ నీసేవపైఁజిత్తములే
నీపై బుద్ధులుమాకు నిమ్ముకరుణా ♦ నీరేడపత్రేక్షణా!

కృ—(గీ॥) ఈతన్నికి మోహముదీరి భక్తిరసముద్భవించినది. ఇక నీమేను మోహవశురాలిగా నొనర్చెను. (ప్రశా)
అత్తా! ఇదిగో! నామంత్రము సఫలమైనది.

రా—(సవ్వ) కృష్ణా! అనున నన్నిప్పు డేమిచేయుమందువు.

కృ—నీవేమి చేయవలయునో నేజెప్పవలయునా? నన్నందులకు

బెద్దవాడవు గమ్మనికోరితివో అది కొంచెము భావకముజేసి
కొనుము.

రా—నీవు మాయకాండవు నీమాటలుమాయమాటలు నీతోనెవ్వ
రుమాటలాడగలరు.

కృ—పోనీలే, నేనే చెప్పెదను ఈశయ్యపైఁ గూర్చుండుము.

రా—(నవ్వుచుఁగూర్చుండి) ఇంక నేమి చేయవలయును?

కృ—నీనేత్రాంచలమువలె రసంబును వెదజల్లుచు, నీనడుమువోలె
పిడికిటం బట్టదగి, నీకుచకుం భములవలె నఖంబులం గ్రుచ్చ
బడి, నీచిత్తంబువలె నమందరాగంబునుబుట్టించుచు, నీగాత్రం
బువలె గామప్రదంబై నీయధరంబువలె రుచిరమై, యేది
యుండునో దానిఁ జెప్పు.

రాధ—(నీవ్వుచు) ఓహో! తాంబూలమునకై యెంతోధ గల్పించి
తివి. అట్లే తెచ్చి యిచ్చెదను (తెచ్చిఇచ్చుచు.)

(తెరలో తలుపుగుద్ది) తలుపు తలుపు.

రాధ—(భయముతో) అయ్యో! ఇంకేమిసేయును? ఈసంకోచహ
గరంబున మునింగి నానాధులకు భోజనవనార్థములకు దీసి
కొని పోనై తిని. తుఘాకులుండై మహాకోధంబునవచ్చియు
న్నాఁడు. ఇంకేది తెరువు? ఈకృష్ణుడే శరణ్యము(కృష్ణునితో
కృష్ణా! నానాధుఁడు వచ్చి పిలుచుచున్నాఁడు)

కృ—అయిన నన్నేమి చేయును? నాకును భయమగుచునే
యున్నది.

రాధ—ఇంకెట్లు?

కృ—ఇంకెట్లు?

రాధ—అతఁడు వచ్చిన నూరకుండునా?

కృ—అతఁడు వచ్చిన నూరకండునా?

రాధ—ఈకష్టమంతయు నీవలననే వచ్చినది.

కృ—ఈకష్టమంతయు నీవలననే వచ్చినది.

రాధ—ఎట్లు?

కృ—ఎట్లు?

రాధ—నీవు పెద్దవాఁడ ఎగుటచేతనేగదా యింతవచ్చినది? నీవుచిన్న
వాఁడవుగనే యుండినచో నానాధుఁడువచ్చి కొంచెముకోపిం
చి యనుమానములేక నెడలిపోవును. ఇప్పుడట్లు వెడలి
పోవునా?

కృ—నీవు నన్నూరుకొననీయక నీవే యింత కేసితివి. నీనాధుఁడులోని
కివచ్చిన నన్నూరకవిడచునా? ఇదిమాయమ్మకు తెలియునో
యేమో! నన్నేల మీయింటికిరమ్మంటివి? (అని గడ గడ
వడకును.)

(శైరలో మరల తలుపుగుద్ది)

ఏమే, యింక నెంతసేపని యిట్లుండును. తలుపుదీయునువా,
లేదా?

రాధ—(భయముతో) కృష్ణా! చిన్నమంత్రము పెద్దమంత్రము నీకు
వచ్చునుగదా? నామనవి నాలకించి నాయందు దయయుంచి
యెప్పటియట్ల చిన్నవాఁడవగును. లేకున్న నానాధుఁడు న
న్నను విన్నను నూరక విడువఁడు.

కృ—(వెలవెలబోయి) అయ్యో! అత్తా! భయముచేతనేనామంత్ర
ము మొదటికేనుఱచితిని.

రాధ—మఱచిన నెట్లు? ఎట్లయినను జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చికొనుము.

కృ—అత్తా! ఇప్పుడది జ్ఞాపకమురాదు. నేనేమి నేయుదును?

(తనలో) కాళ్ళు కాలుచున్నవి. కడుపులో నాకలియగుదున్న
ది. తలపిశను తీయుటలేదు. ఏమిమోటాడవు?

రాధ—అయ్యో! ఎట్లయిన జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చుకొనును ఊరుకొనఁడు
తలుపు విరగగొట్టియెన లోనికివచ్చును. వచ్చిన తరువాత—

(ఏడ్చును)

కృ—అత్తా! నేనేమి చేయుదును? నాకుమాత్రము భయములేదా

నీవెన్నియైనను ననుము. నాకగియిప్పుడు జ్ఞానకమలరాదు కా
ని నేనొక యాలోచన జెప్పెద వినియెనవా?

రాధ—సరే! ఏదోచెప్పుము.

కృ—నాథుఁ డెట్లయిన రాకమానడు. వచ్చి యూరకపోవువాఁడు
కాఁడు కావున మనమిద్దఱము కవాటము దెలువక శాలువ
ను గట్టిగాబిగించి కప్పుకొని పరుదము, మనయద్వైతమున
నొకవేళ మనలను జూడకుండఁ బోవుచేమో.

(అని నిండ ముసుగు జెట్టుకొని పరుందురు.)

గొల్ల—(తలుపు విరుగగొట్టి లోపల బ్రవేశించినలుదిక్కులు వెదకి
రాధను కానక) ప్రతీదినము భోజన పదార్థములనుదీసికొని
వచ్చుచు నేడుతీసుకొని రాకపోవుట మేమికారణము? తాను
దీని పండుకొనినఁ జాలువనికొనియెను గాఁబోలు (వెదకి) ఎం
దును లేదే! ఒకవేళ పరుండియున్న దేమో! (నడచును)

రాధ—(ముసుగులోనుండి) కృష్ణా! కొంపమునిగినది. ఇటీవచ్చుచు
న్నాఁడు. అబ్బా! ఇప్పుడేనాపరియాచకము! ముందునంగతి
విచారింపు.

కృ—నీకేమియు భయములేదు నీవుగట్టిగ శాలువను బిగజుట్టుము.
నేనుపాయమునాలోచించెదనులే (యిట్లేయనుకొనుచుందురు)

గొల్ల—(పోయిచూచి) ఆహా! ఈపాపచరీత - ఈగల్మషవర్తన, నేను
లేకుండఁ జూచి, ఈక్షినింపుకొని పరపురుషుఁతోఁ గూడి
మంతనము గావించి నిద్రించుచున్నది. ఇంకదీనిని సహింస
రాదు (అని గొడ్డలివెత్తి) అయినను దొందర పడనేల? లేక
యే చంపెదఁగాక; (అని ముసుగుతీయగా కృష్ణుడఁ రాధ
చెల్లెలగు కమలయై యుండును.)

రాధ. —లేచి నాథా! వచ్చితిరా? మీకొఱకు భోజన పదార్థములను
దీసికొని రావలయునని యింకను నేళగాకుండుటచేతఁ గొంచె
ము పరుండి పోవుదమని నిద్రించిని. ఇంతవఱకుఁ దెల్వరాక
దు. అయ్యో! మీకెంత యాకలియయ్యెనో! మీరెంత

యాయాస పడితిరో? ఛీ! నా బ్రతుకేలీ మిగండ్రగొడ్డలి
సన్నిష్ఠమ చంపుము

గొల్ల—(తనలో ఆహా! నేనలదిన నంతయుఁధస్సము. ఈసన్నిఁ
హావతివ్రత నీని మాటలు సర్వమానకు దూరముగా జాలక
కాని మొదల భోజన పదార్థములను బ్రతికొనము దెచ్చు
నీనాడేల తేసిండును? ఈనాచారనాయక మఁస్సు నొప్పి
పఁగూడదు. (ఛీ!) నాకేదియు తొందరలేదు. మీచే
లెప్పుడు వచ్చినది? ఏమి విశేషములు?

రాధా—అదియంతయు దర్వాస జెప్పినను మొదట భోజనమున
లెందు.

కృ—అత్తా! నేనును బోయెదను.

గొల్ల—ఏమేది? చెల్లెలత్తాయనుచున్నది.

రాధ—ఓహూ! ఈపరిహాసమున కేమిలెందు దానిచారబ్ధము.
కమలో నందరు సత్తివాండ్రు లేరు? కమలాపొమ్ముమఱి
కృష్ణుడు కలసికొందుములే (కృష్ణుడు పోవఁజూచి) నాధ
కమల చాలమందిది; దానియొక్క యింకొకరికరాదు; నరి
బదిమాటలై న మాటబాడలేదు; అదిఅక్కాయని పిలువవి
కత్తాయని వినఁబడి యుండవచ్చున; లేకున్న సత్తికన
ట్లు వల్క్కియుండున; మీరు వచ్చుటచే లంకనుండరాద
వెడలి పోయినది

గొల్ల—నాకుఁ దెలియగా! అదిచాలమందిది! నన్నుజూచిన నెవ
డునట్లే తొలగిపోవుచుండును. నాకాకలి యగుచున్న!
ఇంక భోజనము బెదుదువుగానిరమ్మా;

(అని యిద్వరు నిష్క్రమింతురి

రంగము:—యశోద గృహము.

(గోపికలతో యశోద ప్రవేశించును)

యశో—మీకింత కష్టమేమివచ్చినది?

1గో—మేమేమనిచెప్పుడుమ ? చెప్పినమీకఁగోమము వచ్చునేమో
యశో—కోపమేమి చెప్పుడు!

1గో—మీకొడుకుచేయు దుడుకువనులకు మేము తాళలేకున్నాము.

క. పడతీ! నీబిడ్డకుఁ మా

కడవలలోనున్న మంచి • గాగినచాలా

పడుచులకుఁబోసి చిక్కిన

కడవలఁబోనడచె నాజ్ఞ; గలదోలేదో.

ఇంతియేగాక పిల్లలకుఁ బాలులేవని బాలింత లెంతవారిగచిన నూక
కొనక నీకొమారుఁడాపులకడకు దూడలవిడిచెను మేముమొదటికేపేగ
వాడ్రము అపాలమ్మకొన్నగాని మాపొట్టగడువదు. ఇంకమేమేమి
చేయుదుమమ్మా?

2గో—అమ్మా! యశోవాదేవీ! నిన్న మొన్నబుట్టెనో లేదో కాని
యప్పుడేదొంగతనమున నారితే నాడేమమ్మా! మొన్నటిదిన
మున మాయంటికివచ్చి యుట్టివీరాదనున్న మీగడ, పాలు,
అందకుండుటచే తోళ్ళు పీటలు ప్రోగుజేసి వానిపై కక్కియ
క్కడికి నందకుండుటచేఁగుండకు కందముచేసి తానుద్రాగి
నంతత్రాగి తక్కినది పారబోసి మేమింటఁ బ్రవేశింపగానే
పారిపోయెను. ఇదిగో! చూడుము ప్రగిలిన గుండనుబాపి
ఇంతియేగాక నిన్నటి దినము మరలవచ్చి.

క. వెన్నదినఁగ బాడగని మా

పిన్నది యడ్డంబువచ్చి • పిరిదికి దివియక

జన్నొడిపి పట్టుచీరెను

జిన్న ఈమారుండెయితెడు • శీతాంశుమ భ.

క. చేబంతి తప్ప పడెనని

ప్రాబల్యముతోడవచ్చి • భవనమువెనుక

మాబిడ్డదలకమాడఁగ

నీబిడ్డకుఁవలవదెచ్చె • నెలతుక! తగునే?

3 గో—అమ్మా! ఇట్టివి చెప్పడం చూస్తుంటే నేలకు నేల జెప్పవచ్చును. వాసికేమిగాని. యిది పెద్దవింత; వినుము.

క. గొడుగులు లేరని యెఱి సతి

గడు వగవగ దమ్ము మగని • గాగె కోనినా

గొడుగులు గలిగెదరనిపైఁ

బడినాఁడిది వినుము శిశువు • పనులేతల్లి.

4 గో—అమ్మా! అన్నియుచులేగాని, నీకేయివాడై శవ్యమున్నదో నందఱికిన్న నింక నాలుగుమారులు లెక్కువతినుము. ఇంక నాలుగు మంచిసొమ్ములు మంచి వస్త్రములు ధరింపుము. అంతియేగాని నీగొడుగు నిట్లుచూపై విడిచి యల్లఁ జేయింపవచ్చునా? ఇంకఁ దెచ్చు మాటలతోఁ బనిలేగు మామ కోసశ్చయమును వినుము.

క. ఓరుమ్మ! పిశుమారుఁడు

మాయ ద్దగు జెరుగుతాలు • మనకీడమ్మా

పోయెద మోడ్డికై నను

మాయలమరభుటన • మంజులవాణి.

యశో—మీరెప్పుడును నాకుమాదినిపై నేనోనేరములు చెప్పుచు నేయుండుదు. ఇన్ని నాళ్ళకు లేక లేక ఏ యొక్కఁడు వుట్టి నాడు. వాఁడును జాలయంచివాఁడు వాడిట్టిపనులను జేయునా?

(4) అనుబాధము.

క. నన్న విడచి చనందీట్టలు

నెన్నడు బొరుగిండ్లతోవ • లెజుఁగడునేఁడుం

గన్నులు దెలివనిమాయీ

చిన్నికుమారకునిరవ్వ • నేయఁదగునే.

1 గో—కోవమతో, ఎన్నఁడును నిన్ను విడచి యిట్టిటుగాడుగా? యెన్నఁడును బొరుగిండ్ల కోవనేబోవఁడుగా? అవునమ్మా.

యెవ్వరిపిల్లడు వారికేముద్దు, కన్నులు సైతము దెరవఁడేమి?
చిన్నవాడు, పాపము. మేము లేకుండఁజూచి యొంటరిగావ
చ్చి వెన్న దినుకుండగాఁబట్టుకొని యిప్పుడే కిట్టివేసి వచ్చి
తిని. మామాటలే యసత్యములో, మీపిల్లవాని మాటలే
యసత్యములో, యొక్కసారి మాయొంటికివచ్చి చూతువు
గాని రా.

యశో—రానక్కరలేదు. చూడనక్కరలేదు. ఈమాటలవలననే
సత్యము తెలిసినది. భోదనముబెట్టి మీరు వచ్చితిరని యిప్పు
డేగదా వచ్చితిని. ఇంతలో నిన్నికన్యవములా?

గో—నీ వాడు మాటలన్నయు విచిత్రములుగా నున్నవి. సరే!
మావికల్పకలైన నగును గాని యేడీ మీయింట నున్నాఁడే
మో పిలువము.

యశో—అయిన నేనే కల్పించితి ననియా, నీయభిప్రాయము?

1 గో—ఎవరుకల్పించిన విపుడేమిలే; నాఁడు బిలువరాదా

యశో—కృష్ణా! నీవొక్కమారిటురా.

కృష్ణ—(యశోదవీపుపై జేయుచుచి తనసంగతి చెప్పిన ముగ్గు
రోయును సజ్జజేయును.)

1 గో—అమ్మా చూచితివా? తనసంగతి చెప్పినదో—

కృష్ణ—(యశోదయొక్కయు, గోపికయొక్కయు నడుమలది గో
పికనోరుమూసి) అమ్మా! నన్నెందులకుఁ బిలిచితివి.

1 గో—(బలవంతము నొక జేయిదీసికొని) అమ్మా! నానోరుమూ

సెయ్యచున్నాఁడు. చూచితివటమ్మా! నీకన్నులయెదుటనే జ
రుగుచున్నను నమ్మకున్నా విదియమమ్మా?

యశో—ఏమో యిదియంతయుం జిత్రముగానున్నది. ఇంక మీరిం
టికిఁ జనుఁడు. ఈనాఁడు మొదలుకొని యింక మీయిండ్ల
కు రాకుండఁజేసెదను లెడు.

గోపికలందఱు—అమ్మా! ఇంక మేము భరింపఁజాలము. ఇంకనైన

మాయిండ్లకు రాకుండు రసిన శాస్త్రీయము. (నిష్క్రమింతురు)

కృ—అమ్మా! నేను గోపికపోయి అన్ని కుష్మచే బద్ధాలు జెప్పించుకుంటాను, నేనెచ్చటికీ పోనమ్మ! నామీద అంతా లేని పోని అబద్ధాలు చెప్పుతారు వారి మాటలు నమ్మకు.

యశో—సనే పోదువుగాని సమీక మా ద్విద్విపామ్మా (మధ్యపెట్టగొని వెళ్లి వీరేశ్వరుని ఇల్లు వదిలియే ముగిసడు. వారు గిడ్డకెప్పుడును పోయినట్లు కనుటకు. ఈ గోపికలందఱును, మాయింట వెన్నదినేని యొకతెయు, మాయింటమీ గడదినేని సమీకతెయు, మాయింట బెరుగుద్రాగెనని యొకతెయు, మాకోడలిని జేయరాని పనులు జేసినని యొకతెయు, నిల్లు ప్రతిదినమును వచ్చి చెప్పగొని దుఃఖించుచుండిరి. వీరి కనత్యమాడునంత యపనరమేరు వచ్చినది? వీరి మాటలను నమ్మి దండితునన్న బ్రత్యక్షముగాఁ జూడక మెట్లు దండితురు తప్పు చేసినను మాదిన్ని కృష్ణయ్యను దండివనాడఁ జేసులాడునా? ఇంకయునుంగాక మున్నె వ్రాతనం బరిమాంపుటయు, శకటాయురుని భంజించుటయు దృఢావర్తుని నిహూలించుటయు, జూడగా మహాపురుషుడైనట్లు తోచుచున్నది. ఏకారణముచేతనో గాని నాముద్దుకృష్ణునిపై నాకోరికసారి పుత్రప్రేమయు నొకసారి దైవిభక్తియులగుచున్నది. (మందుజూచి విస్మయముతో) ఇది యెందు యీగోపాలబాలురు మా కృష్ణునట్లు లాగుకొనివచ్చుచున్నారు? ఏమిదిగవ్రలు బెట్టుకొనిరో? గోపబాలకులు కృష్ణుని లాగుకొనుచుఁ బ్రేమింతురు.)

గోపబాలకులు—రా. రా. ఇవ్వల్సవిన్నూరకవిడిది పెడతామనుకున్నావేమిలే

కృ—ఓం. ఓం. ఓం. నేమరాను (తేలగిలబడుచు)

గోపబా—రావూ? రావూ? రాకన్న మీయమ్మరు బిల్చుకొని
రామా?

కృ—ఊఁ ఊఁ. నా సంగతి మీకెందుకు మిమ్ములనేనున్న అన్నా
నా? గోవిందా! నేనక్కడ ఆడుకోవటంలే? నన్నేమైన అ
న్నానా? ఉద్ధవా! నీవు చెప్పుము నీవు చూచుచున్నావా.
లేదా? నిన్నుగానియింకెవరైనగానియేమయినా అన్నానా?

గోపబా—(బాగుకొనిపోయి) అమ్మా! యశోదమ్మా! చూగోపా!
మీకృష్ణుడున్నా మేమున్నా ఆడుకొంటున్నాంలే మీయ
బ్బాయి వద్దవద్ద అని యెంతన్నా వినశండా యెంతమన్ను
తిన్నావో? నేలపై నెంత ప్రేమయున్నదమ్మా?

యశో—(కోపముతో) ఏమి కృష్ణా! ఎందుకు మన్నుదన్నాడవురా?
పైగవాండు చెప్పినను వినకపోయితివా? నరేలే! నీసంగతి
మొదటినుండి యేమియు బాగుగలేదు. ఎప్పుడను ఏదో
యింటిమీదికిఁ దెచ్చుచుందువు, మన యింటిలోఁ దినుట
కు వెన్న లేకపోయెనా, మీగడ లేకపోయెనా? మన్నుదిన
నంత గ్రహచార మేమివచ్చినది;

క. మన్నేటికి భక్షించెడు

మన్నియమము లేని నీవు • మన్నింపవు మీ

యన్నయు సఖులును జెప్పెద

రన్నా మన్నేల? మరివ • దార్థములేదే?

కృష్ణ—అబ్బ!అబ్బ! వారిమాటలే నమ్మెదవేమమ్మా! వారి
వన్నియు నబద్ధాలు. నేనెందుకు మన్నుదినెదను? నా
కేక కెట్టిమా? వారిమాటలు మొదటకే నమ్మవద్దు వెన్న
దినుచుండ నడిగినఁ బెట్టలేదని నామీద కొండెములుచెప్పు
చున్నాను.

యశో—చాలులే, యింక నూరకొనుము. మొదటినుండియునీవిటే
చేయఁచుటెవి. నీకు సత్సాసత్యములు లేవు. నీవొకరిలో

బడి యుండువాడవుగావు. నీకొకరితోఁబనిలేఁగ్లెతోఁచుచు
న్నది. నీవుకొండికవయ్యను చిందరికన్నమాటలు చాలనే
ర్పించి. ఏదెప్పుడు ననత్య మానవారు కారు.

(15 అనుబంధము)

కృష్ణ—అమ్మా! అయిన వారిమాటలే నమ్మెదవు కాని నామాట
లు నమ్మవా?

శా. అమ్మా! నన్నుదివంగ నేళిశువునో ♦ నాకొంటినో వెట్టినో?
నమ్మంజూడకు వీరిమాటలుమది ♦ నన్నీవు గొట్టంగవీ
రీమార్గంబు ఘటించి చెప్పెదరు కా ♦ దేనికా మదీయాస్యం
ధ్ర)న్మాఘా)ణము జేసి నావచనముల్ ♦ దప్పినదంకింపవే.

యశో—ఏదీ నెఱువుము (కృష్ణుడు నోరుతెరిచును విశ్వరూపము
గనబడును) (ఆశ్చర్యముతో) ఆహా! యిదేమి? చిత్రముగా
నున్నదే! బ్రహ్మాండాది దేవతలకును నారదాది మహాయో
గీంద్రులకును దుర్లభంబైన శ్రీమన్నారాయణుని విశ్వరూ
పంబును గన్నులార గాంచుభాగ్యంబు లభించినది, ఇది ప్ర
పంచమేనా? ఇది ప్రవలైయేనా? ఇది మాగృహమేనా?
నేను యశోదాదేవినేనా? ఏమో? యిదియంతయు నత్యద్భు
తముగా నున్నది. నాకుఁజిత్తివిభ్రాంతి గల్గినదేమో?

మ. కలయో? వైష్ణవమాయయో? యితరసంకలార్పణమోసత్యమో
తలవన్నరక యున్నదానో? యశో ♦ దాదేవిగానో? పర
స్థలమో? బాలకఁడెంత? యీశనిముఖ ♦ స్థంబై యజాండంబుప్ర
జ్వలమైయుండుట కేమిహేతువోమహా ♦ శ్చ్యంబుచింతింపఁగన్
(అనిశ్రీకృష్ణునకు సాష్టాంగనమస్కారంబుజేసి) స్వామీ! చరాచర
మూలకారణా! నారాయణా! నీమహిమనవ్యరేఖుంగఁగలదు?
నీమాయను బ్రహ్మాండదులు దెలియలేనప్పు డింక నేనేం

నీ. జగదీశ! యోగీశ! ♦ సర్వభూతాధార!

నశలసంపూర్ణ! యీ ♦ శ్వర! మహాత్మ!

కాష్ఠగతజ్యోతి ♦ కైవడినిఖిలభూ

తమలందునొకఁడవై ♦ తనగదీపు

సద్భూధుఁడవు శుహా ♦ శయు డవుపాక్షివి

నీయంతవాఁడవై ♦ నీవు మాయఁ

గూడికల్పింతువు ♦ గుణమాలవానిచేఁ

బుట్టించిరక్షించి ♦ పాలియఁజేయు

గీ. దీప్రవంచమెల్ల ♦ నిట్టినీవిప్పుడు

రాజమూర్తులయిన ♦ రాక్షసులను

సంహరించి భూమి ♦ చక్రంబు రక్షింప

సవతరించినాఁడ ♦ వయ్య కృష్ణ!

కృ—(తనలో) ఓహో! ఈయమ యనన్యభక్తిజ్ఞాన సంపన్నురాలై నది! ఇంక మాయగప్పకున్న వీలులేదు. (వ్రకా) అమ్మా! చూచితివా! నా నోటిలోనున్న గలదేమో చూచితివా? ఇన్ని టికై న వీరిమాట లబద్ధములని నమ్మెదవా?

యశో—అవును. నాయనా! నీమాటయే సత్యము. బాలకులారా! మీరుపొందు. (బాలకులు నిష్క్ర) కృష్ణా! నేను పెరుగు ద్రచ్చుచుండెదను. నీవల్లరి నేయక నుటగే యుండి యాడు కొనుచుండును. అని (చల్లజేయుచుండును.)

కృ—(తనలో) నాకొత్తకై కాచుకొనినన్న నిగతిమున్నరించుచున్న నాభక్తు లగునలకూబరమణిగ్రీవులను శాపవిముక్తులగావింప వలయును. దీని కేమియుక్తి బన్నుదు. అవుగాక! ఇప్పుడునా దొంగతనము బయలుజేసెదను. (యశోదచుట్టుదిరుగును అమ్మా! నాకొంఁదెము వేన్న బెట్టుము. నాకాకలి యగు చున్నది. (యశోద వెన్న బెట్టి గక్కపట్టి యద్విలగూర్చుం డబెట్టి నాయన! అడుకొమ్ము, (అని చెప్పగాతిరిగివచ్చి) వెన్నద్రచ్చుచున్న యశోదపై బడి వెన్న బెట్టుమని యడుగు

ను. (తిరిగి యశోదకొంచెము పెట్టును. మరల నడుగును
తిరిగి పెట్టి ముద్దిసుకొనును తిని యశోదచూడకున్నపుడు చ
ల్లలో జేయిబెట్టి కెలికి నాకును యశోద గోపింపనేడుచు
ఊఁ ఊఁ అని గారాబముజేయుచు ఆమెపైబడి చీరెకుఁబూ
యును.)

యశో—(గోపముతో) ఏమి గాయది? చేతినున్నంతయుఁగలిపి చేసి
న చల్లంతయు నాశనము చేసితివి ఇంతపొద్దెక్కినది, యేవని
యుగానీయవు.

కృ—(కవ్వముపట్టుకొని యేడుచు) అమ్మా! నాకాకలి యగు
చున్నది. కొంచెము పాలిచ్చినఁగాని నిన్ను విడువను.

యశో—ఇచ్చెదనుగాని యీవీటపైఁ గూర్చుండుము. పాలు పొం
గిపోవుచున్నవి. దింపి పాలిచ్చెదను. (అనివీటపైఁ గూర్చుం
డబెట్టి పాలుఁ దింపఁబోవును)

కృ—(మూల్గుచు) ఆఁ ఆఁ ఆఁ ఆఁ నాకాకలి యగుచున్నను అట
చెము పాలిచ్చిపోక పాలుదింపఁబోయెదవా? ఆఁ ఆఁ చెట్టు
కవ్వముతోఁ గుండఁ బగులఁగొట్టి వెన్నదిని పారిశుమురు.)
దును.

యశో—(పాలుదింపి పచ్చి కుండను జూచి) ఏడిచాఁడు? (నీ
బోయెన?) కృష్ణా! కృష్ణా! ఎందుబోయెదవు? (పూర
బోవును.)

కృ—(తిప్పించుకొని) అమ్మా! నేనేమియు నెఱుఁగను ధవా!

యశో—నిన్నేమియుఁ ననను పాలిచ్చెదరమ్ము. ముక్తి

కృ—(చేయినూపుచు) నాకిప్పుడు వలదు. వలదు (అని పైగోడ
నిటు దిరుగుచుఁ గట్టుబడక యుండును.) గయం

యశో—వీడు చేయువనులకుఁ గోపించునా, వీడువల్కు మా
లకు నంటిసిఁతునా? మద్దుల

నీ. బాల్కడీతండని • భావించునందునా తుండె

యేపెద్దలును నేర • రీక్షమంటు నేడు

వెరపెలుంగుటకునై ♦ వెరపింతునందునా?
 కలిగిత్రేక్కెఁను ♦ గానివేడు
 వెరవుతో నాబుద్ధి ♦ విన్పింతునందునా
 తనుదానయైబుద్ధి ♦ దప్పకుండ
 ఒకడెలుంగక యింట ♦ నుండెడినందునా?
 జొచ్చెచూడని దొక్క ♦ వోటులేదు.

గీ. తన్నునెవ్వరైన ♦ దలపూయఁజూడె
 యోజనేదు భీతి ♦ యొకటియెలుంగ
 డెలమి నూగుండఁ ♦ డెక్కసక్కెనులాడు
 బట్టి శాస్తి నేయు ♦ భంగియెట్లు?
 (అటునిటు పరుగెత్తి యెట్లోకృష్ణుని బట్టుకొనినవ్వుచు) ఓహోహా

క. వీరెవ్వరు శ్రీకృష్ణులు
 గారా యెన్నడును వెన్న ♦ గానరంటగదా?
 చోరత్వం బిఁచుకయును,
 నేరరంట ధరితి నిట్టి ♦ వియతులుగలరే.

యతో— ఇంకెక్కడి కేగదవు? పాలిచ్చెదననిన కొలది వినక కుండ
 కేసి నన్నింత సేపటినుండియుఁ ద్రిప్పలు పెట్టెదవా? అబ్బ
 పుట్టినప్పటి నుండియు నీచేష్ట లిట్లే యిన్నవి.

కృ— తోయంబు లివియని ♦ తొలుగక చొచ్చెదు
 తలఁచెదుగట్టెనఁ ♦ దరల నెత్త,
 మంటితో నాటలు ♦ మానవు కోరాడె
 దున్నతన్నంభము ♦ లూపబోయె
 దవ్యలసల్పంబు ♦ లడుగంగఁవారెదు
 రాచపేటలచాల ♦ రవ్వదెచ్చె
 దలయవునీళ్ళు ♦ నడ్డంబుగట్టెదు
 ముసలిపై హరివృత్తి ♦ మొనఁజూచె

గీ. కలబరంబు మొలకు • ననుగవు శిరి శక
వింకఁ కల్కి-తనము • నేలపుత్ర!
నిన్ను వంతువాని • జీవనము నీ
విట్లు క్రిందుమీఁగు • తెడఁగకునికి.

నాచేగాక యి.కొశరికి నిన్ను గట్టుగొనవశమా! ఇప్పుడు నిన్ను విడదీసెట్టి నవో (రోలుకుగట్టి) ఇంక నెక్కడికీ బోయెదనో పొమ్ము. అల్లరిచేసెదనా?

(16 అనుబంధము)

యశో—ఉహు ఉహు (అనితలనాడించును. యశోదనిష్క్రమించును.)

కృ—ఇంక నీబంధనమే ధక్తులబంధనము బావుఁగాక! (అనిరోలీ దుచ్చుకొని పోవును. తనయెత్తగా నవణ్య మగుచును. అట నున్న నె.కొశరిచెట్లునును రోలీచ్చుకొని పోవును చెట్టు విరిగి నలకూబరముగ్రీవులు స్వస్వరూపము నొందుదురు.)

నల—మణి—చేతులుజోడి చి) జేసినదేనా! నారాయణా!

ఉ. వారిదనాథ, ధక్త బనవచ్చి! కష్టముకానుశ్రేయంబు
హార! సరోయహాస! పు • రారిముఖమరవంద్య సావరి
కేరుహ! సర్వలోకపరి • కీర్తితదివ్యమహాపభావ! సం
సారకదూర! సందతయ • జాత! రమాహృదయేశ! మాధవా!

స్వామీ! మేము ధన్యులమైతిమి. మాశోకుంబునునముక్తి నొందెను. మమిద్వరంబు కజేరుని పుత్రులము నలకూబరముణిగీర్తి పులను వారము. మేముకనాడు మాకాంతలతో నాకాశగంగయందు జలంబు గావించుచుండ నారిదుఁ డచ్చటికివిచ్చేసి మేము మా సంశోషాంబుధి మునింగి తన్ను గొందెనుకుండుటచే గవలిమద్దుల మోనట్లు సాపంచిది క్రమేన మాప్రార్థనమున దయార్థ దిత్తుండ భగవదనుగ్రహమున హాసవిమోచన మగునని యానతిచ్చె. నెందు

నీకటాక్షంబునఁ జేసి కృతార్థులమైతిమి. బ్రహ్మాదులును నీమహిమ
నెఱుఁగజాలరు.

నీ. విశ్వంబునీనయై ♦ విశ్వంబుజూచుచు
విశ్వంబుసేయుచు ♦ విశ్వమునకు
హేతువవై పంచ ♦ భూతమాత్రేంద్రియ
ములకు మనఃప్రాణ ♦ బుద్ధిచిత్త
ములకెల్లనాత్మవై ♦ మొనసి గుణంబుల
నావృతమగుచు ని ♦ జాంశుభూత
మగునాత్మచయమున ♦ కనుభూతిచేయుచు
మూడహఃకృతులచే ♦ ముసుగుపడక

గీ. నెరినవఁతుఁడవై దర్శ ♦ నీయరుచివి
గాక సూక్ష్మఁడవై నిర్వి ♦ కారమహిమ
దసరి కూటస్థుఁడన నమ ♦ న్తంబునెఱుఁగు
నీకు మ్రోక్కుదమాలింపు ♦ నిర్మలాత్మ !

ఇంక మాకు సెలవిమ్మా (నిష్క్రమింతురు)

కృ—ఇంక నిందు దడయజేటికి. ఇంటికే పోయెదఁగాక. (అని
రోలు నీచ్చుకొనుచు నిష్క్రమించును.)

(శ్రీ)

సంగీతకృష్ణలీల.

తృతీయాంకము.

(రంగము — బృందావనము.)

లెక్కలేని లేగలను దోలుకొనుచు చలిదిశావశ్యతో గొండలు గోవ
బాలురును గృష్ణ బలరాములును బ్రవేశింతురు.)

(18 అనుబంధము.)

కృ—అన్నయ్యా! మనమందఱి మీ బృందావనంబున జన్మగా నాడు
కొండమా!

బల—మంచిది, అట్లే కావలెను.

గో—కృష్ణయ్య! యొకసారి నేను పాడుదూ నీకు దండము పెట్టె
దము.

కృ—ఓ! అంతరిన్ని నాకు పంతోషమున్నది! (అవి యొక కీర్తన
వేడుకతో గానము గావించును.)

అంత—అందఱు సంతోషముతో గంతులు పెట్టుచు కృష్ణునిచుట్టు
దిరుగుచు దాశములు వాయింతురు.) (ఇట్లే యామకొనుచుం

కృ—(తనలో) ఓహోహో? నీవింను జూచ్చితివా! నేనెలు గనితలం
చిటివి కాబోలును. (ప్రకా) బాబులారా! మంత్రేగలన్నియు
ను జక్కగా బద్దికమేసి విచ్చలవిడిగా విహరించుచున్నవి,
అహా! యివి యెంత అందముగా నున్నవి. అందులో నీతేగ
మఱియునానందముఁ గూర్చున్నది (అని యొక లేగకాళ్లు
ను దోకయు బిగబట్టుకొని వెలగచెట్లకొమ్మ విడిచి కొట్టును
గోపాలకులు సంతోషముతో గేతులు వేయదురు. వత్సాసు
రుఁడు పడిచచ్చును.)

అందఱు—బలే? మఱచితమాసరా బలే? యీశిత్రోరా, సూడా
సూడా (గొంగడులను వినడి వై చుచు ఉరుకునుచప్పట్లుగొ
ట్టుచు) యేంకుట్టమూత్తి పయ్యా! యేంకుట్టమూత్తి పయ్యా

కృ—ఇంక నాడుకొందము రమ్ము.

గో—కుట్టయా, అదిగో! సూశావు. బలే? కొంగ జపం సేతుండే
మున్నాగ! అబ్బోఅబ్బో, కదలకుండున్నదే, దగ్గరికిబోయిసూ
త్రాంరాండి (అని అందఱు ఒక పెద్ద కొంగ దగ్గరికి బోయి
చూతురు)

కృ—(తనలో) న్వామి? తమరిక్కడ వేచేసి యున్నారు చాలసం
తోషము. చాలసంతోషము. (అని దగ్గరును కొంగ తెటా
లున పెద్ద నోరుజూచి కృష్ణుని మింగును.)

అందఱు—అయ్యో! కిట్టయ్య! అయ్యోకిట్టయ్య! యేమైపోయి
నావు కిట్టయ్య! మేమే సేతుం కిట్టయ్య! ఈపాడుకొంగయె
క్కంజుది వచ్చిందో కిట్టయ్య! అరే? సూత్రా రేంరా. కొట్ట
డి పొడవండి పొడవండి సంపండి సంపండి బుగారావొంటి కి
ట్టయ్యను మింగితే ఊరకయిదుత్రారా? రాళ్ళిసిరియ్య రేంరా
(అనిరాళ్ళకట్టలు మొదలగువానిని వినరివేయుదురు.

కొంగ కృష్ణుని గ్రుక్కును)

కృ—(లేచికొంగచాడలు జించును, కొంగ రాక్షసుఁడై పడిచచ్చును)

గో—అరే! మనముక్కల పుష్పావళి పోదాంకంబ్రా! కిట్టయ్య
మీద యేదో పాకుముండావలె వున్నది (అని
యందలు నవ్వుదురు.)

కృ—గోపాలబాలకలారా! మననందలనును జూల బ్రీచానజెంది
యున్నవారము అనిగో! చక్కని శాసారమునంబడుచున్నది
అక్కడ కీనుకము గలదు. (అనిపోయి) ఓహో! ప్రాణనలు
లారా!

శా॥ ఎండక మృగ్గిరి రాతలంబడితి రిం + విలంబింపగా
కంఠో బాలకులారా! శల్లికుడునక + రమ్యస్థలం బిక్కడి
దండక తీగలు నీరువ్రావి యిరవందక బద్ధికల్ మేయుచుక
దండక విహరించుచుండగ ననుం + దవీరి భక్షింకమే.

అందలు—అదుగోరా! కిట్టయ్య సెప్పుకుండాదు రాండిరా రాండిరా
నడెన్నం తిందాం రాండిరా, (అని యందలు వచ్చి కృష్ణుని
నడుమ నుంచుకొని కూర్చుందురు.)

1. గో—వోరే! గాశించు సూళాపురా యెంత నున్నంగావుందో
(రాయిచూపుచు)

2. గో—నీదేం బాగుందిరా, పట్టి పల్లరాని) నాదిసూత్రా.

1. గో—నీ నేదిరా, అనేది.

2. గో—పెద్దాకురా!

3. గో—మీరింటినుంచి సిక్కలు దెచ్చుకోలేదు కామట్టి రాయి
రప్పలు నేమికుంటారు. నాకేంగాచారంరా. మంచిసిక్కం
వుంది.

4. ఇదిగో! నీను సిగురంటాకులు దెచ్చానా వోరే! ఆదుసూదు
తీగలుతీగ తింపుకొనచ్చాడేంరా వోరే! వెంకన్నా! నూవెంత
వెట్టియందావోడు కేందిరా! యెంత వెట్టిగొల్లోడై నా గడ్డిమీద
దనట్రాతింటం

1. అరే వుందో! యేందో పప్పుడొతుంది.

2. ఏదిరా అనప్పుడు॥

1. వారేవ్ వెంకన్నా ఆయెట్టన్నను సూశాపు, పుల్లన్న దబాదిది
గుడ్డుకున్నాడా పాపం

2. వాడు మా పొగరుమోశులే, మొన్నయేదో ఊరికిబోయినాతా
నమ్మోర్ని గూడా యిట్లాగే కొట్టాడట్రా సూత్తాగే నంపండి
(అందఱు పుల్లన్నను కొట్టుదురు.)

పుల్లన్న నెందుకుఁ గొట్టెదరు ?

2. ఈడెందుకు యెట్టన్నను గొట్టావే,
పుల్ల—నన్ను కిట్టయ్య యేణు వాయస్తున్నాడు సూడమనిసెప్పినా
రు. సూత్తుంటే నాఉల్లిగడ్డకారం యెందుక్కజెయ్యాలా ?

1. కిట్టయ్య మామంచోడా! ఆయనంత మంచి మనిసే లేదు,
నాకుమాత్రం పెట్టడనొక్కన్నావు?

కృ—నరే! నీవును: తినుము. (పెట్టును)

2 (పుల్లన్నతో) నాకోయ్. ఉల్లిగడ్డకారం. నీ క్కాస్తేనాబెద్ద
ననుకొన్నావా? ఏంబెట్టనే!

పు—ఏపూరగాయ కారమైనా నాఉల్లిగడ్డకారంమీద కొత్తుదా?
లేట లేట లేట (అని యూరించుచు తనలో) ఇదేమంచి
సమ్యం (అని మూడవవాని వదాళము తినును)

2. ఇదేంగిరా. నాకంచంలో దంతా కాజేసినావు?

3. ఇదేందిరా. నాకంచలో దంతా కాజేసినావు?

సూడు. నానేపాపం యెర్గను.

4. సరేగాని, అంతేగాని, దానికేంగాని? కాని—

1. సంగతి యేందో సెప్తేసెయ్యవేందిరా. అట్లా గుంజుకో
సత్తావు?

4. నామాటార్సంతే, నీవింటేయిను లేకమీతే లేసి పో

1. సెప్పరా సెప్పరా.

4. అడ్డెడు అన్నం తింటారని యూర్కే అని ఊర్కే తింటా
రని ఊర్కేతింటారని.

1 ఇఘుకలిచ్చురా. ఇన్నే! నచ్చిమోతుఁడను

4. ఓన్ అబ్బా! నీవు నక్కంగ మాట్లాడతావుకామోను. ఎవ
డైన తిట్టావా!

1. అబ్బా! బతికి బైటబడ్డావురా.

4. ఎవడా?

8. నీవుగాదురాన్, నేనా.

4. మరి నామాటకు బళాబు సెప్పవేరా? ఎబ్బే నీ సేతేం
అవుతుంది.

5 లేకేంరా! ఓ! నాలామందియున్నాడు. అడ్డడు లెక్కేం, పత్త
రమేం అంటా.

4. యేడ్సావులే! యెడవవాగన్నా.

1. ఊరక కొయ్యటాని కేంలేరా వాడట్లాగేతోస్తాడు.

6. ఏందిరా కోసది?

4. ఏంరా? నీమొగం

5. నీమొగం యేందిరా?

4. నీమొగం యేందంటే లేతలేత సారకాయలా?

5. సూత్రావు మరి తమాసా?

1. ఎత్తివ్రా.

5 తింటే యేం యిత్రావురా?

1. మాఅన్నం అంతా యిడ్చిమెట్టిపోతామా?

5. వరే నూను (అని తినలేక తినలేక తినుచు) ఓ ఉ. ఉ. ఓ
ఉ ఉ (చోకును)

4. పొరుసానితోనం ఉన్నక : త్తుండ్రా ముండ్రొడుకు.

3. ఒకపిల్లవానితో! నాన్నా! ఒకనవ్వు నవ్వురా సూత్రానా.

పిల్లవాడు—(నవ్వును) (వాడు వాని పెరుగన్నము తినును) యేం
యేంయేం నా అన్నం తిన్నాడు ఉ. ఉ. ఉ. (యేడును.)

2. పసిపిల్లగాడిదితిడం యేం రోగంరా! నీది నీవు తినామా

(అని చావగొట్టును) వాన్నా యింద తిను తిను (అని తన యన్నము పెట్టును.)

3. కొడి తెకొట్టాడుగాని బలే పెరుగన్నంరా

కృ—(చల్లిగుడుచుచు, చేతి కిడ్డము రాగా వేసువును మొలలో దో వుకొని కట్టను జ. కలో సరికించి యన్నపు ముద్దనుచేతిలో, బెట్టుకొని) ఓ హూ! నఖురాలా!

మ. వినుడో బాలకులార! క్రేపు లటవీ ♦ వీధి మహాదూరముం జనియెంగోమఁ ఘాసఖాదనఁతో ♦ త్నాహంబుతో నెందుబోయెనో? యేమయ్యెనో? కూరజంతువులచే నేయాపదంబొందెనో కని తెత్తుం గుడుపుండు చల్లి గొరత ♦ ల్లాగుండ మీరందఱుకొ? (అని పరిశ్రమించి వెనకుచు) ఈవైపున నరిగనట్లున్నవి ఇదిగో! అడుగుజాడ లగవడుచున్నవి (కొంతదూరము నడచి వెనకుచు నిష్క్రమింతురు.)

బ్రహ్మ—(ప్రే) ఈ బాలకుఁ డెవ్వడోగాని మహానమర్థుఁడుగా నున్నవాఁడు. నేనప్పటినుండియుఁ జూచుచున్నవాడ ఈతని బల మెఱిగెదగాక! ఇప్పుడీ లేగలను గోవబాలురనుదాచెద నేమి నేయునో చూతము. (పట్టుచేసి నిష్క్రమ)

(తెరవాలును.)

1 రంగము:—బృందావనము.

(శృష్టబలరాములు, లేగలు గోవబాలురును ప్రవే)

శృ—నన్ను వంచింతుటకై, చతుర్ముఖుఁడు గోవత్సంబులనుదాచుటయు నేనును దత్తదాకారఁబులను దాల్చి విహరించుచుండటయు నేటికి సంవత్సరమైనది. ఇంతపాతకును వానికి మది యసామర్థ్యంబు దెలియనట్లున్నది.

బల—(తనలో) ఆహా! ఇది పరమాశ్చర్యముగా నున్నది. పూర్వస్థితికిని, వర్తమానస్థితికిని జాల భేదంబు గన్పట్టుచున్నది. ఏలనన?

సీ॥ చన్నమానిసయట్టి ♦ శాబకక్రేణిపై
 గోగణంబులకును ♦ గోపకులకు
 నబ్బంగి వాత్సల్య ♦ మెబ్బరి నదయించె
 వారి దొల్లి మన్నించు ♦ నల్లువీరు
 మన్నించుచున్నారు ♦ మమత జేయుచుబ్రీతి
 నంబు గాతునిగన్న ♦ యట్లునాకు
 బ్రేమమయ్యెడి, డింధ ♦ బృందంబుగనుగొన్న
 సిరిమహాద్భుత మెందు ♦ నెఱుంగరాదు

గీ॥ మనుషదై వతదానవ ♦ మాయయొక్క
 కాక నాభర్తయగుచున్న ♦ కమలనయను
 మాయయో? కాక యితరుల ♦ మాయనన్న
 గల పనోదువిధుమాయ ♦ గాగనోపు.

బ్రహ్మ—(దూరమన బ్రహ్మేతి చి) ఆహా! మేమిది? (అని గహ
 లోని గోపకులనుజూచి)

శా. మందంగల్గినవత్స గాలకులు నా ♦ మాయాగుహసుపుత్ర
 యెందుంబోపరు కరిస్పిడును లే ♦ రేచేయనాకిన్యనాం
 డ దుష్టరు కథాలిలు; బరులవీ ♦ కెవ్వరి, లెట్టైరొక్కో?
 యెందేతెంకొక్కన్యనోమొగువా ♦ శరీయ్యెడగ నేటికి.

యెంత విచారించినను దీనికి గారణం బెఱుంగరాకున్నది
 గదా? చరాచరంబులకు నివియన్నియు బ్రహ్మవలననే వర్షికాలంబు
 లయందును నంభవించు చుండును. అట్టి బ్రహ్మ నేను గాక యిం
 కెవ్వఁడును లేడు. ఇంకెవ్వఁడు సృజింపజాలఁడు. అట్టివో బ్రహ్మ
 నగు నేండగా నీగోపత్సంబులను గొవబాటురును నెట్లు సృజింపఁ
 బడిరి. ఆహా! ఇది విరమాశ్చర్యముగా నున్నదే.

క. పుట్టితి బుద్ధియెఱింగితి
 పుట్టితిచితిజగము నగము ♦ నోయెనబ్రాహ్మయం

సంగతకృష్ణలిల.

బట్టివినూతననృప్తులు

పుట్టుట లేదార యిట్టి ♦ బూమెలు భూమిక.

దీని కేమో మహాత్కారణ ముండక తీరదు (చూచి) అహా! అది
గో! అదిగో! బాలకు లడలు నింద్రీ నీలచ్ఛాయలం బుడించు
శరీరంబు లలరార హరికుండల కీరీటవనమాలికలు ప్రకాశింపఁజేవల్స
చిహ్నంబులును కాండన కంకణంబులును మంగళాంగ దంబులును
విలసిల్ల! శంఖచక్రాది దివ్యాయుధంబులను ధరించి చతుర్భుజవభ్రా
జమానులై సుందర వీతాంబు పరిశోభితులై సద్బిదానందరూపులై
సాక్షాన్నారాయణుని యపరావ తారంబులై ప్రకాంచుచున్నారు.
అవునా?

ఉ. బాలురఁగంటి నాచెయిది ♦ బాసినవారిని మున్నువారినేఁ

బోలఁగజూచునంతటన ♦ భూరినిర్గళదుర్గమప్రభా

జాలముతోడఁజూపులకు ♦ జాలమిదెచ్చుచు నన్నవార, లే

మూలమొ? మార్గమెఱుదెయి మోసమువచ్చెగ దేవిధాతకుఁ .

అహా? నా నేత్రంబులు ముఖళితము లగుచున్నవి. బుద్ధి నుందరుగు
చునది. వేయేల సమాస్తావయవంబులును బరపశంబులగుచున్నవి.
నేనేమి నేదుయును.

కృ—(తనలో) చతుర్ముఖునిపని యైనది, బ్రహ్మభిమాన మడఁగిపో
యినది ఇంకఁ బ్రాకృతశరీరము నవలంబించెద (యథాప్ర
గారముగా నందరు కాన్పింతురు.

బ్రహ్మ—అబ్బ! ఇప్పుడు జీవంబులు వచ్చుచున్నవి. (అని కొంచె
ము కొంచెము కన్నులువిప్పి) అహా! విష్ణుమాయా మనిర్వ
చనీయము. అగమ్యగోచరము. (అని కృష్ణుని కృడకరిగి నా
ష్టాంగ నమస్కారముఁజేసి) అహా! పరమేశ్వరా! నారాయ
ణా! ధన్యుడనైతిని. ధన్యుడనైతిని

నీ! శంపాలతికతోడి ♦ బలదంబుకై వడి

మెఱుఁగుయెల్లియతోడి ♦ మేనివాని

కమనీయమృదులాన్న ♦ కబలవేత్త్రీవిషాణ
 వేణుదిహ్నుంబుల ♦ వెలయువాని
 గుంజావినిర్మిత ♦ కుండలంబులవాని
 శిఖసి ఛత్రేష్టిని ♦ శిరమువాని
 ననపుష్పమాలికా ♦ వాక్త్రకలతయిమాని
 సళినకోమల చు ♦ గమలవాని

గీ॥ గరుణగడ్డలు కొనిన ♦ కడగంటివానిగో
 పాలబాలుభంగి ♦ బగువాని
 నగుమొగంబువాని ♦ ననుగన్నగండిని
 నినుభజింతుమొక్క ♦ నీరవాక్ష

(మరల సాష్టాంగ నమస్కారముజేసి) జనకా! నారాయణా!

(9 అనుబంధము)

మ. ననుమన్నించి, భవజ్వలంబులకు నా! నందంబు నిడించు నీ
 తనుమావంబిడె నామంబున ♦ కచింత్యంబయ్యె నీయుల్లస
 ధ్వనవిశ్వాకృతి నెవ్వడో పునాఁగం ॥ గైవల్కమొప్పునా
 త్మనివేద్యంబగు నీదువై భవముచం ♦ దంబెట్టిదో యీశ్వరా!
 అహా! ఈగోపకుమారుల యదృష్టము.

ఉ. ఎన్నడునైన యోగివిభు ♦ లెవ్వఁ పాదనరాగ మింతయుం
 గన్నలగానెట్టిహాని ♦ గోగిటజ్జర్పచుఁ జెట్టబట్టుచుకా
 దన్నచు గ్రుడ్డుచుకా నగుచు ♦ తద్దయుపైఁ బడికూడియాఁడుచుకా
 మన్నన నేయువల్లవకు ♦ మారుల భాగ్యము లితమొప్పునే.

దేవాదిదేవా! పురుషోత్తమా! వేయిమాటఁ తొఁబనియేమి?

శా. ఏలా బ్రహ్మవదంబె! వేదములకు ♦ నీవక్షంపఁగారాని ని
 న్నీలోకంబున, నీకరాతరమున ♦ దీనిదలోఁ “గృష్ణ” యం
 చాలా పాదినమస్త భావములు నీ ♦ యందేసమర్పించు నీ
 వేలందొక్కని పాదశీఘ్రలు పై ♦ వేష్టించినంజాలదే?

అహా!

మ. నిను హింసించిన పూతనాదులకుము ♦ నీ మేటిసంకేము
చ్చిన నీకుం బరదారపుత్రగృహగో ♦ స్త్రీకృతదేహాను లె
ల్లను వంచింపక యిచ్చు గోపకులకు ♦ రక్షింప నేమిచ్చెదో
యని సందేహము దోచుచున్నది ప్రియ ♦ న్నానీకరక్షామణి!

క॥ సర్వము నీవ యెఱుంగుదు

సర్వవిలోకనుడ వీన బగదధిపతిపిన్

సర్వాపరాధుసనునో

సర్వేశ! యనుగ్రహింపు ♦ చనియెద నింకన్.

కృ—మందిసి. (అని మఱిల నమస్కరించి నిష్క్రమించును) కృష్ణ
డు బ్రహ్మదాదిన గోవత్స గోపబాలకులు రాగాఁ దాను
స్వప్నీని మాయముజేసి, అన్నా మన మందిలముట బని
క్రీడితమా?

బల—మందిసి (అని పరిక్రమింతురు గోపాలకులను గార్చిచ్చు
చుట్టుకొనును)

గోపా—అయ్యో! కార్చిచ్చు కార్చిచ్చు.

మ॥ అదేవచ్చెన్ దవవహ్ని ధూమకేళికీ ♦ లాభిలమగ్వారమై
యిదేకప్పన్ మము నెల్లవారినిటరీ ♦ రేలాగురక్షింపునీ
పదపద్మంబులకాని యుగడెఱుంగమో ♦ పద్మాక్ష! యోగ్యవృక్షము
క్కెద మోగామ! మహావిరాటమ! దవా ♦ గ్నిన్ పగలరింపవే

అయ్యో! శ్రీకృష్ణా! లట్లుచూచెద వేమి తండ్రి! యు యుగమారుత
ము వీచుచున్నది. జ్వాల లాశనము నంటుచున్నవి. చూడుముచూ
డుము ఇంక నిలువ శక్యంగాదు. కటకహా! కృష్ణా!

శా॥ నీచుట్టాలకు నావదల్లులుగునే ♦ నేమెల్లనీవారము

న్యాయచారంబు లెఱుంగ మీశుడవుమా ♦ కాభిలదావాగ్ని నే
డేచందంబున నిం దాటుదునా మి ♦ మిట్టియిది రక్షింప
న్నా చంద్రాభి! వివర్ణులన్ శిఖివితా రుచ్చన్నులకాభిన్నులన్.

ఇంక నీవుచేక్షించినచో మాప్రాణములు దక్కవు.

కృ—(నిని) ఓహూ, దావాన్ని విజృంభించిగోగోపనమూహంబులను జట్టుకొనుచున్నది. ఓ బాంధవులారా! మీరెల్లగు నింత చింతలందరికి యొక్కమారు కన్నులను మూసుకొనుడు. (గోపాలుఁడు చేయ దావాన్నినిమిగిలి) ఇంక నేగ్రములను దెలుపుడు (అందఱులట్లుచేయుదురు) ఇదిగోసాయంకాలము గావచ్చింది. ఇంక మనమి టికిగుదము. వశువులను మరలింపుడు. (గోవులను మరలింప వారితోఁజనుచు వేణువాయించుచు : వక్కమించును)

(20 అనుబాధము.)

రంగము:—(యశోద మందిరము)

(యశోద కృష్ణులు ప్రవేశింతురు)

యశో—ఏమిరా కృష్ణా! తేనిపోని జగడములు దెచ్చుచున్నాడవు.

కృ—అమ్మా! నేనేమిఁజూగను. వీరందఱు నాపైఁ గిట్టక చెప్పుచున్నారు.

యశో—చారితేమి, నీగూదపగయా? నీవు మొదటినుండుయు గడు నువాడవే నీసంగతి నేనెఱుంగనా? ఎన్నడు నెఱిగి యొకరితోడ గిల్లిజగడములు పెట్టుకొనుచునే యుండువు ఈసారి యెవఁతోనెఱిగి జోట్లాడితివా నిన్నేమిచేతునో చూడు.

కృ—(చిక్క మొగము చిట్టి) నేను బండుకొనియండ వాండ్రందఱు మనయింటికివచ్చి నన్ను తేని మాయమ్మకొట్టును; నేనురాను రానన్నకొఁగి, మీయమ్మయింటివద్దలేకు. మనమెక్కడాదు చున్నది అమె చూడవచ్చినదా" అని రారమ్మని నన్నులా గిరి నేమొదటికేరాను. మీరేమన్ను ననరేయని, నేను చెప్పమి

అమ్మతో అబద్ధములు చెప్పి కొట్టిం చెదము చూడుమని
పోయినారు. వారిమాటలనే నమ్మి నిమ్మకాయలుగా నానై
కోవవడుచున్నావు (హే. హే. హే. హే. (నచ్చును.)

య—(సవ్వ) చాలా లే నీదొంగయేళ్ళు! ఎంతలా యెంతమా
యబన్ని తివి; ఎప్పుడు సబ్బదమాడని మీయన్న రాముఁడును
నీవల్లరిచేసికట్టు చెప్పినాఁడు. పోని వారన్న వోఁగిట్టక చెప్పి
నారను కొందఱు. మీయన్నయ్యకఁగూడ నీపై నేమివగ
యన్నదిరా?

కృ—అదిగాదమ్మా! నిన్న నీవు దీనిని ఒక పెట్టి యిచ్చితివే. యా
మీగడ నేను తినుచుండ నన్నయ్య వచ్చి యేమిరా కృష్ణా!
నాకుగొంచెము పెట్టవుగా; కొంచెము పెరుదూ; అని నేను
కొంచెమైన దినకముందే నాగిన్నెను లాగివోనవచ్చెను. నేను
వరుగెత్తి గదిలోనికిఁబోయి సాంతము తినునని తల్పువేసికొ
నిన్నాను. తనకుఁ పెట్టలేదన కోవముతో నీకుఁజెప్పినాఁ
డేమో.

య — (తనలో) నాచిన్ని కృష్ణుని ముద్దుమాటలు అమృతంపుడేట
లు; చిన్నవాడైనను బెద్దవారికన్న నెక్కువగా మాటలాడ
నేర్చినాడు. ప్రతిదిన మెన్నితప్పులు జేసినను అజేమి తెల్వ
యో, తనమీద తేకుండ దప్పించుకొనుటయేగాక, యితరు
లమీదనే పెట్టుచుండును. వీని యాగడము జూచిన కొద్ది
బుద్ధిపుట్టును వీనిమాటలు విన్న జేకులాడవు. నాపిల్లవాడిని
నేను వాని యల్లరులకు సహింతును గాని యిరుగు పొరుగు
వారెందుల కూరకుందురు ఎట్లైన దండింపక నివ్వదు. చి
న్నతనమని యూరకొనినచో బెద్దవాడైనను నిట్లు చేయు
చుండును.

శ్రీ॥ లాలనమున బహుదోషము

లోలింబాపించుదాడ ♦ నోపాయయల

నాలగుణంబులు గల్గును

కాలురకును దాడఁబడె ♦ పథ్యంబుయన్.

(పకా) నీవెన్నియైనఁ జెప్పుము. నీమాటలను నమ్మను. ఇక్కడనుండియైన, నెవ్వరితోనికి బోవక యేయల్లరియఁ జేయక తిన్నగా నుండుము. ఇదిగో యిక్కడనుండి కదలితివా—

కృ—అమ్మా! నీనొక్కడికిని బోను ఇక్కడనే యుండెదను కాని నీవు స్వరగా వచ్చి వెన్నుచూత్రము బెట్టవలెను నుమా!

య—(కృష్ణుని మధ్యపెట్టుకొని) నాన్నా! అట్లే పెట్టెను. నీవొక్కడికిఁ బోకు మిప్పుడే వచ్చెద. (నిష్క్ర.)

కృ—మాయమ్మ వెడలిపోయినది. వెడలిపోవుచు నొక్కడకుఁ బోవలగని నియమించినది కాని నేనిటనున్న నాకెట్లు ప్రొద్దు పోవును! నీనెండెలకు జన్మించితనో దానిని మందు విచారింపక వృథా కాలహరణ మేల చేయవలెను. కాళిందీ నది సంతయఁ దనవిషజ్వాలలచే దూషితంగావిడి యనేకుల జీవములంగొనుచున్న కాళీమిని గర్వంబును ముందుగా నడంపవలయును. (తెరవంకఁజూచి) ఇల్లి వచ్చుటలేదుగదా! (మరలఁజూచి) వచ్చుటలేదు. ఇంక నేను తిన్నగ నవ్వలదాటి మా యుద్ధవ బంధుమాదులంగలసికొని గోపాలకులతో గంతుకర్రీడ గావించెనగాక (అని వరుగెత్తుచు నిష్క్రమించును)

రంగము:—కాళిందీ నదీతీరము.

(కృష్ణబలరామలును ఉద్ధవఁడను గోపాలకులును బ్రవేశింతురు)

1 గో. ఊరికే పోట్లాడుకోవడం మొందుకురా, కిట్టయ్య సెప్పింట్లు యినుకొందాం (అందురు) చరి చరి

కృ—నేనొక్కడ నొకటి; మీరందఱు నొక్కటి, మీరావైపున

నండుడు, నేనీవైపునండెద ఎవరుగెల్తుకో చూతుము
(బంతులాడగా బంతిమడుగులోబడును))

1) అయ్యో! బంతి మడుగులో యేసిరాదా కిట్టయ్య.

2. పోనిలే మడుగు కాడికిపోకుండి బంతి పోతేపోయింది. ఇంటికెళ్లి
యింకోటి తెచ్చుకోవచ్చునులే

3. అది బంతి బంతిరా? ఓరైనా దిగి తీసిస్తే బాగుంటుందిరా

4. అవునా! మంచి బంతేగాని, దాన్లోదిగి వోడతెల్తారు?యెర్రన్న
నీవేమైనా దిగితీర్తావురా?

5. అమ్మయ్యో! నాశతగాను అది సాలాలోతుంది. దానికాడకెళ్లి
తేచ్చోవోళ్ళుతిరుగుతుందని మాముసలమ్మ సెప్పింది

ఉ—అవును. అందఱు, దానిలోబెద్దసర్పమున్నదని యనియెదరు
కృ—ఓబాలకులారా! మీరేమియు విచారించకుడ, ననిప్పుడేమడు
గులో దిగి మీబంతిని దెచ్చి మీకిచ్చెదను.

అందఱు—అమ్మయ్యో! అమ్మయ్యో! కిట్టయ్యాకిట్టయ్యా! నవ్వా
వొద్దువొద్దు పోకయ్యా పోకయ్యా బంతిపోతే పోయిందిలే
యెదవబంతి దానిలెక్కేం పత్తరంయేం దానితార బంతులు
తెల్తాంతే. అంతగా దొరిక్కపోతే యింకోటి ఆడుకొంటా
దాంతే)

కృ—అయిన మీరిచ్చటగే యందును. ఈవృక్షమెక్కి యామడు
గెంత లోతుగలదో చూచివచ్చెదను. (అని వృక్షమెక్కిమడు
గులోదూకును)

1. నీవు పొమ్మన్నావు

2. నువు పొమ్మనిసూశావ్ నామీద పెడుతుండవే

3. ఎవ్వరు పొమ్మంటుంటే, దానికిప్పుడే శేత్రంగాని జారి పడ్డకు
గదా.

4. లేదురా,వదలనే పడ్డాదా

1. ఏమ్రా? అరే! యింక రాడేరా. పాపం వొస్తాడో రాడో?

2. అదిగో పాము కీట్టయ్యారు బట్టమకొని కరుత్తు ఇంకేరు
రావటం

ఉద్ద—(చూచి) ఆ! యేమి మాళ్ళిష్టమి బాము గరమచున్నదే
(కృష్ణునివంక కేసులుచూచి) అయ్యో! కృష్ణా! నిన్ను బాము
గరమచున్నదా తెలచి.

క. విషకుచయుగ యగురక్కసి

విషకుచదుగ్ధంబుద్రాని + వివచినియడవై

బినరుహానోచన యద్యుత

విషయడవగు నీకుపగ్న + విషమిక్కెగదా!

1. మనమందఱా యిటికెల్లి యశోదమ్మతో సెప్పుకుందా రండిరా.

(అ. దఱు ని వ్క)

శ్రీ

సంగీతకృష్ణలీల

చతుర్థాంకము.

రంగము:—యశోద గృహంగణము.

(యశోదయు. గోపబాలకులను బ్రవేశింపుచు)

గో—అమ్మా! అమ్మా!

య—ఏమిరా అట్లేడ్చేదరు? మ్యామ్మడేడి

గో—అమ్మా! మాకుజెప్పుటకు నోరురాకున్నది.

య—అదేమి! మీతో నాడుకొనుటకు రాలేదా?

గో—మేమందఱము, అడవికి బతులాడు కొనుటకేగి యాడుకొను
చుండ మాబాతి మడుగులలో బడలు ఎవరును దిగవలదు
అందఱము నింటికి బోదమని నిశ్చయించుకొంటిమి. ఇంత
లో మీకృష్ణుడు చూచేదనని చెట్టుపైనెక్కి,

మ. కటిచేలంబు బిగించి, పింఛమున జ • క్కంగొప్పుబంధించి, దో
స్తటగంస్సాలన మాచరించి, చరణ ద్వంద్వంబుగీలించి, క
త్తుటశౌఖ్యాగము మీదించుండి యురికె • స్తోవాలసింహ్మంబున
కటముత్ మోయచూదంబులోగుభగుభ • ధ్వానంబమానంబుగ

వెంటనే యొక్క వెనుబాము కవచవలలం గొక్కచు వచ్చిచుట్టు
కొని గట్టిగా కట్టచివడి.

య—హా! తండ్రీ కృష్ణా! (మూర్ఛిస్తే మరల లేచి గుఱియూతో)
క. ట్టా! కాఁ యింతంగము

గట్టుక నిన్నగఱవ ♦ గంపి చిత్తివో

తిట్టితివో పాపపువిధి

బట్టి మమ దలంచి రాక ♦ పలవి చిత్తివో

ఓబాలకులారా! మాకృష్ణుడొక్క డన్నవాడో యక్కడకునన్నుదీసి
కొనిపోందు.

గో—అమ్మా! అట్లుచూచేటరమ్మ (అడలు నిష్క్రమింతురు.)
రంగము:—కాళిదేవ ప్రాదము తీగము.

(యశోద, గోవబాలకులు ప్రవేశింతురు.)

య—హాతండ్రీ! కృష్ణా! నీవునర్ప దమ్మండవైన దుఃఖమనుభవించు
చుండ నీపాడు కన్నలతో నూరక చూడవలసివచ్చెనుగదా

క. పన్నగము మమ్ముగఱవక

నిన్నేటికి గరచెక్కె! ♦ నమ్మగలిగి నీ

పున్నను మము రక్షింతువు

నిన్నుకొ రక్షింపమేము ♦ నేరములేండ్రీ,

అమ్మో! నా విద్యకుజ్ఞా! యంతకుముందే యెప్పటికేగవల దిచ్చ
టనే యుండుమన నున్నోవిధములఁ జెప్పిపోతినే ఇంతలోనెంత యా
పద ఫలించెనురా! నిమిషమైన నిన్నగఱకున్న పరివరివిధంబులఁబరి
తపించు మాకెంతిని దూరమైతివే, అమ్మో నాతండ్రీ! నాచిన్న
కృష్ణా! హా కృష్ణా! కృష్ణా!

ఉ. చూడవడేమి? గారపు ♦ జాపుల మమ్ము, నఖిలితోడ మా
టాడవడేమి? నర్మముగ, ♦ నందెలు పాదములందు మ్రోయ నే
డాడవడేమి? విర్ర నము ♦ లవ్వల్లిమోలను గోపికావళిం
గూడవడేమి? నవ్వులకు ♦ గోవకుమారవరేణ్య ! చెప్పమా,

అయ్యో ! నినవీడి యింకెట్లు బ్రతుకొగలను !

సీ. శ్రవణచంద్రంబులు • సఫలతఁ గూడంగ

నెలమి భాషించువా • రెవ్వరింక

కరచరణాదుల • కలమిధన్యతనొంది

నెరిగి పైఁ బ్రాశువా • రెవ్వరింక

నయనయుగ్మంబులు • న్నతి గృతాగ్రములు గా

నవ్వును సూపువా • రెవ్వరింక

జిహ్వలు గొరవ • శ్రీజేరఁజాటల

యెడఁబలికించువా • రెవ్వరింక

గీ. దండ్రు! నీవు నర్ప • దుష్టుడవై యున్న

నిచట మాకుఁ బ్రభువు • రెవ్వరింక

మరిగిపాయలేము • మాకు నీతోడివ

లోక మీవు లేని • లోక మే ?

ఉ—అమ్మా! ఊరడిల్లుమూరడిల్లుము. శ్రీకృష్ణునకేటుము భయములేదు. అతఁడు మనుష్యుఁడుగాఁడఁ బ్రహ్మాదుల ప్రార్థనఁ గైకొన భూభారము వారించుటకై యిట్లవలసిరంది యున్నాడు. పూతనాది దుష్టరాక్షస సంహారంబులు గని విని యెఱింగియు నిట్ల సామన్యులవలె భ్రాతృనొందెద వేలనమ్మా! నీకొడు కిప్పుడే కాళీయని గర్వంబవించి రాఁగలఁడు. (కృష్ణుఁడు కాళీయని ఫణములపై తాండవమాచుచు గనబడును) (చూచి) అమ్మా అమ్మా! అటుమాడు మటుమాడుము.

సీ. ఘనయమునాదీ • కల్లోఁ ఘోషంబు

సరసహృదంగ ఘో • షంబుగాగ

సాధుబృందావన • చరచంచరీక గా

నంబు గాయక సుగా • నంబుగాగ

గలహంస సారస • కమనీయమంజుళ

బుబును దాళ శ • బ్దములుగాగ

దివిరుండివీక్షించు • దేవగంధర్వాది

జనులనభాసద • జనులుగాగ

గీ. కద్మరాగాదిరత్నప్ర • భాసమాన

మహిత కాళీయధనిధా • మండపమున

నలినలోచనవిఖ్యాత • సతతముందు

నిర్భయై పుణ్యమూలం జేసి • నృత్యమాడు.

యశో — (చూచి) ఆహా! ధన్యరాలనైతిని. ధన్యరాలనైతిని.
నాదస్మ సార్థకమయ్యె ఆహా! ఉద్ధవా!

మ. గతజన్మంబునంజేమి నొదితిమి? యా • గత్రేణులేమేమిచే
సితిమో? నెవ్వరికేమి పెట్టితిమి? యేదింతారతిం బ్రాద్దు పు
చ్చితిమో? సత్యములేమి పల్కితిమి యే • సిద్ధప్రదేశంబుద్రొ
క్కితిమో? యిప్పుడు సగాడగంటిమిచట • గృష్టార్థకున్నిర్భయా
స్వామీ! చ గాచరమూలకాంక్షా! నారాయణా!

ఉ. ఎట్టితపంబు జేసెనొకా • యెట్టిసుకర్మము లాచరించెనో?
యెట్టివిదంబు పల్కెనొకా • యీ ధని పూర్వభవంబునంబు
న్నేట్టిమహానుభావులకు • నన్నెఱు జేరువగాని నీవు నే
డిట్టివిదోదలోల దల • కెక్కినటించెద వీ ఘనీంద్రుని
(నీటిలోనుండి కాళీయనిభార్యలు ప్రవేశింతురు)

31 ఆనుబంధము.

1. కా-బా — ఆదిదేవా! పుండరీకాక్ష! రక్షింపుము. రక్షింపుము

కా-బాలుండీరక్షింపుమందివాడనుచు జెప్పక రాముక్రూరుండును

శ్రీలుండొనవునై ననేము సుభగ • శ్రీబాసి వైధవ్యదు

ప్రాలంకారముబొంద నోడెద మనా? భాలాపమానింపవే.

చాలు నీ పదతాడనంబు పతి భి • యం బెట్టి రక్షింపవే.

(వమస్కరించును.)

2. కా — భా — జగదీశ్వరా ! శ్రీకృష్ణా ! నీనిగ్రహ. ముఁకుమమెంత
వారము! మాకు పతిభిక్ష బెట్టి రక్షించును.

గీ. మమ్ము బెండ్లినేయు ♦ మా సాక్షానల్లభు

ప్రాణమిచ్చికావు ♦ భక్త వంద!

నీవునేయుపెండ్లి ♦ నిత్యంబు భద్రంబు

పిన్నినాటి పెండ్లి ♦ పెండ్లిగాదు.

(కృష్ణుడు మడుగులోనుండి యొడ్డు వచ్చును. వెంటనే
దుఃఖిందుచుపోయి కృష్ణుని తుకొని యశోద గోపబాలురతో నిష్క్రమిం
చును.)

(కాళీయ, డుమడ, గు విడచి భార్యలతో నిష్క్రమించును.)

రంగము. గృహమా.

(వెంకన్న - సరోజిని ప్రవేశింతురు)

వెంక — యద్దో! అశేష్ ముంటున్నావా యియ్యాల పిల్లోడు సాలా
సాలా సికాకుపడుతూ వుండాడు నీవెచ్చటకుబోకుండావుండి
పిల్లొణ్ణి తోడ్పించకుండా నేనెచ్చేవర్కు. నంటనీసి సిద్ధంగా
వుండాలె. ఏమ్ మాట్లాడొ! బద్దరం. జద్దగం.

సరో — మీ రెక్కడికి వెళ్ళేదరు?

వెంక — నాను జీతాలకాడికెల్తున్నాను. యెల్లనట్లయితే పెద్దగొల్ల
జీతం యిత్తాడామరి? మనము మొదలికే ఏదోళ్ళం యద్దో
యెల్తున్నాను. బద్దరంసుమీ.

(విష్కరించును.)

సరో — ఇప్పటికి నాపీడవదలినది. మా కృష్ణునిచెంత కెన్నకు పోవు
దమన్న నిముసమైన నిల్లు విడచి పోడు. ఈపిల్లవాడెన్నడు
ను గడియ కడలనీయడు. ఒకటే యేడుపు యేమిసేయ
దును! ఈనాడెట్లయిన గృష్ణుని జూచి తీరవలయును.

(విచారింది) అయ్యో! చ.టికూనయే, యేడ్వడా! ఊయే
డ్చిననేమి యేడ్వకున్ననేమి? యంకెట్టెననేమి? కృష్ణుడే నా

జీవము కృష్ణుడే నా ప్రాణము. కృష్ణుడే నా నవ్విమ్మము. ఇంత
యేల నమస్తంబును శ్రీకృష్ణుడే శ్రీకృష్ణుండు వినా నాకుఁ
బ్రవించములేదు. నా ప్రాణనాథుండు, నా మనోహరుండు,
నారత్నకుండు: శ్రీకృష్ణుడే—వానిని స్మరింపక, వాని నేవజే
యక, నీనులార వాని వేణుగానమును వినక, యొక యరని
మునమైన నిర్వోచాల (తొరలో వేణుగానమున) అదిగో వేణు
గానము వినవచ్చు చున్నది ఆహా!

శ్రీ. విశ్వమోహమున • వేణునినాదంబు

నరసంగ చీక ♦ రసమూతం

మహానీయనిర్మల • మౌనహాసమృతి

உலகம் காக்காது • உலகம் காக்காது

దలచుట్టు బాగుగ • దనదుఃఖపునంద

పాపం లభేదనశరా • సనముగాగ

కరుణాశీలాత్ నే • కృణుధావరంబు

సలిలధారావ్రవ • గుంటూరు

శ్రీ. పాదనలెందు గోవాల • జనమనీద్ర

చాళిశంఖులదురవస్థ • బక్క • జేసి

శ్రీమదేమమ్మ బహుశర • శ్రీకానోప్ప

విమలబృందావనా కాళః • వీధియందు.

ఈ సమయమునందే శ్రీశృంగురి నేవింపవలయును (పిల్లవాని
య్యెలలోనుంచి నిష్క్రమించును. పిల్లవాడేచ్ఛుచుండును.)

(22 అనుబంధము)

అశన్న — (ప్రవే) యేందిదీ. పిల్లోడు యెక్కెక్కె యేడుత్తుండాడు.
యిదెక్కడికో పోయింది. దీనికెప్పుడు పొరుగిండ్ల పెత్తనా
ల్లోటే పరిపోతుంది. అక్కడనే కూసుంటది. యెంతబిల్చినా
రాదు చూకో నాయనా పూకో; మీయమ్మవత్తుండాల్లే యె
మీవశేవ్, పిల్లవాడెక్కెక్కె యేడ్చుచుండ) పూకోరా!

పూకోరా! (కో. మ. కో) సిగ్గులేనిముండ, వొక్క మాలిసె
 ప్పితే సిగ్గుండాలె. యెన్నిదిట్టినా యెన్నిగొట్టినా పొరుగు
 బ్రతు కెందుకు. నీయంటే ఈక్కడు సిగ్గుటది. యిప్పుడెం
 దుకు! గానీరానీ నాతమా సనూసిత్త; (పిల్లవాడు మరల బిగ్గి
 రగా నేడ్వగా) యింకేంసెయ్యాలె. యీడియేడ్పు యెక్కు
 వైంది. అదాగాదు. కాసేపు ప్రయ్యాలయినా పూపిసూ
 త్తా (ఉద్యులనూపుచు) (పాట) పూరుకోరాకొడక పూరు
 కోవేరా నోరు యెండిపోవునో యేమొయింకా, హాయ్
 వుల్ వుల్ హాయ్ వీయమ్మనచ్చింది యింకయేముందీ. బా
 యమ్మ మీవదినె పాలుత్రాగుదువు హాయ్ — యింకయే
 ముందీ, యీడెప్పుడు సత్తాదో నాకుకోవలెవస్తేనా నేలకేళి
 కొద్దా-చిన్నింగ జెప్పితెయినాలె. పూకో వుల్ వుల్ వుల్
 హేయ్ ఆయీ (అనిపూపి) నేనొచ్చి గంటనేపైందిగందా,
 యింకా గాలేదు సూళానా; దీన్ని యేమిశేళ్లా పావంపుం
 దా? పూపీ పూపీ నా పాణం యిసికేత్తావుందీ; యిదేగడియ
 బుట్టిందో! యింకాశే. ట్కి పత్తెనా శిగ్గోశియెల్లగొద్దాయా
 డికై నా. యెల్తే తొందరగా రావొద్దూ పిల్లవాణ్ణి సూసొక్క
 వొద్దూ! యింతమాత్రం తెల్లూ, పూకో పూకో (ఉపచు
 పాట) యెవణ్ణి మరిగిందీ. యె. తినేపైంది నా పానం యిసికిందీ
 నాశాలగాదూ హాయ్ — యీళ్ళ పట్టమంతా యింతే
 పెడ్లయ్యేటప్పుడే యిండ్ల మరేద తెల్పింది అంతా యి
 ట్లాగేవుంటారా అనుకొన్నంగని లేమోతే ఓడనూత్తా
 ఉంటానేనైనా యెర్రంగా పుల్లంగావుందని శేష్కన్నాను
 యిన్నాళ్లమట్టి కాపురం శేష్కన్నాముగందా ఒక్కనాడై
 నా సుకం గిలిగిదానాకు (పిల్లవాడు మరింత యేడ్వగా)
 నాకడుపులో కలిపోతావుంది నానొచ్చేవర్కు కూడొండ
 మని శెప్పిపోతే నేనట్లా పొంగనే పిల్లొణ్ణి తొట్లా యేళింది.

దా. దాన్ని అది పోయింది; రాజీను: ని నాకు జన్మలేదు.
 శాకిరి సయ్యకుంటే తప్పదు. యే. శాకిరి. యూడి నోరే డి
 పోయింది యియ్యల యూడి పోయింది నా సంతానం పా
 యేటట్టుంది ఉత్ పూకో పూకో. (పాట) పైనబొమ్మను
 సూకి తాగాడు కోనా. దానినొక పామైనా గర్వదేమిరాహాయ్
 పాలిద్దిపోయినా తాగుండుకోమకా! యూలోపుగానీవు యె
 గ్గిరైనపోరా హాయ్, మా పుల్లన్న యింటికిల్లి కాత్త పాలను
 కొనివచ్చి పోశిసూత్తా. (పాట దెచ్చి) యిన్ని పాలు యూ
 డికి. దుసూ. కాసిన్ని నేనుదాగుతా. (తాగి) యింకాకా
 నాళిన్నై, యూడిమొగం యిన్ని తాగుతాడు. (సురికొంత
 తాగి)

పుల్లన్న—(సీ)వే కోరే యెంతన్న! పిల్లోడికి పాలోయక నువ్వు
 తాగుతున్నా వేదరా! నవ్వు తాగటానికైనా లివాళాశింది,
 నీకే కోగొనా వా పూడి! అంతలి తాగరాదూ కబోనుకొని:
 నీ పెళ్ళి యింకా రావీదేరా?

వెంక—అదెక్కడ పిల్లోడో నామెట్లు. దానినాట నా కాడతే
 వాస్తూ. యిండు పాలు తాగ్క మోతే అందాక నాను తా
 గుతు వాడు. లేక మోతే నామను:టావ యే. యియ్యన్నీ
 యూడు తాగుతామా!

పుల్ల—యెయ్యనే; పాలన్నీ నువ్వే తాగినా వేంది!

వెంక—ఇయ్య తాగుతే అంతే సాల్లే; వాడిబతు కాడిదే; అది వాడి
 లిమెట్టి పోతే పిచ్చోడనా యే. పెద్దోడైతే యూడు నన్ను
 బతికితాడా అంతా చరిగుంటునే చరి?

పు—సాల్లే: పాలుబాయ్ పిల్లోడికి, (నవోడని ప్రవేశించి పాట)
 ఇద్దోనోయ్ నీపెద్దాంవత్తుంద.

(శికి అనుదంధము)

వెంక—(పాలన్నీ ద్రాగినదుముగిస్తే కంబుడుకొని) అంతకాపలే

దాంక యాడికెల్లావే, నీవు సిగ్గు లేనిమండే; మీవాండ్రంతా
యింతే! నిన్నొక్కపోయి సెనుకన్నా, పిల్లోడు యేడ్చి
యేడ్చి నచ్చిపోండు పూపిస్తూపి నాను నచ్చిపోయిన. ఇదం
తా సూశి సూశి యీవుల్లన్న సచ్చామ ఇ కెందుని వా
చ్చావు లండ కాన, నీకమ్మ యింతే నీచెల్లెలు యింతే, నీ
అక్కయింతే. నువ్వింతే. మీయింటోళ్ళు యెవరు సంసా
రం చేశారు! మాయంటికి రావొద్దు వెల్లిపో! సుకింపడి ఈ
లుక్కంటూ యిప్పుడొచ్చిరావు పాలిచ్చిపోవద్దు?

సరో—నే నెక్కడికిని బోలేదు. గోవిందమ్మబిడ్డ నమర్తాడినది. అం
దరుముత్తైదువలు పోవుచుండ నేనుగూడ ఇప్పుడే కడుపు
నిండ పాలిచ్చి యుమ్యెలలో ఒరుండబెట్టింద్రబుచ్చి వెళ్ళి
తని. వీని దుంపతెగ వీడప్పుడు పోరుబట్టుచునే యుండు
ను. వీడుచాననై చ చావడు? కొంచెమనే పట్టే వరుండ
రాదా! నీవైన కొంచెమాగి రారాదా? ఏమిపడిపోయినదని
యప్పుడేవచ్చితివి; యింతలోనే మిన్నటిల్లా? మీవాండ్రమ
ర్యాదయు మీవాండ్ర మరియాదయు నీపేరివారందరిని తేలి
యును నోగుమూలుకొనుము నీచర్య యేమియు బాగున్నది
కాదు నేనింక విక్కడనుండు. నాపుట్టింటికి పంపించు.

వెం—పుల్లన్నా! యింటన్నావా! నువ్వే సెప్పు; ఇట్లా అయితే
సంసారంయెట్లా యేకత్తుందో నువ్వేసెప్పు.

పల్ల—సరోజినీ! చరేగాని నీవెంతనేపెండు కున్నావే దబ్బున్నాకా!

సరో—అన్నా! ఇప్పుడే పోయితిని వాండ్రు రానీయలేదు.

పుల్ల—చరే పిల్లోడికి పాలివువ; యెంకన్నా! కొట్లాడుకోవండి
అన్నంతినా.

వెం—నాను తిన్ను. దాన్ని తినువను. అదిముందు తింటేగాని
ముందు తిన్ను.

పుల్ల — కమ్మమ్మా ! నీద తిల నీమొలచికివెట్టు. (వట్టాచుకోకుం
డి నేనిట్లకెట్టు. (వట్టించి నట్టికి పనిగొట్ట నోనన్నతో)
వోరేయిగిన్నా ! ఇది మోగిచ్చునగాని దీనితోనావ్వెగలేన్
నువ్వొక్కచీకె వానిల్ల నేనుమామోలిగ కాదుతాల యేసి
మరియెల్లు నచ్చినట్లు వక్షముది. వట్టొద్ది తీసో. నా
నిల్లా సెచ్చనని మాత్రం దానితో సెచ్చు తిడుతుంది

వెం — చచ్చివెళ్లు (పుల్లన్న పోయినందువలన) వోసీన్ అన్నం
పెట్ట, (తీసి) ఇచ్చోనీను పొకెట్టు చా తిల్పుయేసుకో. మ
ల్లీయాచీకె నా పోయ్యేన్ పెల్లగాణ్ణి ఆడించుకుంటాముం
ట్లోవుడు (వాకిలికి తాళిము వేసి నిష్క్రమించుచు.)

సరో — ఈయన వెడలిపోయెను. చాలనీచటికి గాని రాదు. పిల్లవాం
డిప్పుడే నిద్రించినాడు, కృష్ణుని యాజ్ఞప్రకారముగ నిప్పు
డే భుజించి యలంగిరించుచున్న తప్పిన్నిధి కరిగెద (అట్టుచేసి
తిల్పు రాకుండుటచే) ఇదేమి దిలెము? కవాటమురాశిన్నది
పోవుచుం తాళిము వేసెను గానోయి యింకెట్లు పోవునును
హా! కృష్ణా! బగన్నయకా! నామనోనాయ కుండవగు నీద
ర్భంబు జేయటకై యట్లు దుఃఖించుచున్నదాన. ఇట్టిచో
నీవు గాని సుంకెవ్వరు దిక్కు? హా! యదుకుల కమలాకర!
ప్రభాకరా హా! వల్లవిదన మకోధనపాటచ్చగా! రక్షింపుము
రక్షింపుము. నామనోరథ మీదేర్పుము. అనన్యసులభముగు
నీనివ్యమంగళ విగ్రహముతో నొకసారి నానేతములకుం గ
నిపింది ధన్యగాలిని జేయుము.

శ్లో. ఏపరవేశ్వర స్థగము + లిన్నిటి గప్పినమాయ గప్పగా
నోపక పారలెక్కెమున + నుండునుహాన్మి! యట్టిపేకును
దీపకభద్రదమూరికి ను + దీదనరక్షణ కర్తికిందనూ
తాపమువాయ ముక్తికదను + దారితపోధనప్రకపర్తికా.

స్వామీ! మా పూర్వపుణ్యం బెట్టి నో కాని యభిలషా కేశ్వరుడవై
న నీతో మాటలాడుచు నాటలాడుచు సరింతరంబుచు నేర్పిచ్చా హవం
బున గ్రీడించుచుంటిమి. బ్రహ్మచులకై న నిట్టి భాగ్యము చేసారునా
భాగ్యమున్న గొల్లలదే భాగ్యము. అదృష్టమున్న గొల్లలదే యదృ
ష్టము. స్వామీ! నీ సవ్యమంగళ విగ్రహమును సేవార్పించి యేతరుణి
పరింపకుండును. నీవాగమృతము స్తోలియే కామిని విరహాగ్ని బా
రింబడ కుండను! నీవేణుగానంబుచు విని ఏనుండకండర్పుని బారింబ
డకుండును. హా! శృష్టా!

సీ. నీపాదకిమలంబు ♦ నెమ్మిడిగ్గంగాని

తరిలి నోవగఁ బా ♦ చములు రావు

నీకరాజ్జులు ♦ నెరినటలివగాని

తక్కినవనికి ♦ హస్తములు రావు

నీవాగమృతధార ♦ నిందుగ్రోలగఁగాని

చేవులస్యభావలు ♦ నీవినపు

నీనుందరాకృతి ♦ నియతిహీనగఁగాని

మాకవస్యంపొలఁ ♦ జూన్కికపలు

గీ. నిన్న కాని వలుగ ♦ నేరపు మూలహ్వా

లొల్లననుచుఁబలుక ♦ నోడవీవు

మామనంబులెల్ల ♦ మరిపించునొంగిలి

తేమిసేయువార ♦ మింకగ్గిమ్!

ఆహా!

ఉ. కుండలదీప్త గండమును ♦ గుంచితకుంతలఫలముకా, నుధా

మండితపల్లవాధరము ♦ మఁజులహాస విలోకనంబునై

యుండెడు నీముఖంబుగని ♦ యుండగవచ్చునె మృధేక్షుకో

దండవీముక్త బాణముల ♦ దాసులవయ్యెద నూదరింపవే

అని సాష్టాంగ సమస్కారము జేయఁబూని)

పరః—ఆహా! ధన్యుకాలనైతిని

ఉ వివిధపాదపక్కములు * చెన్నుడు నెవ్వడనా? జేని పెం
 ద్రోవజని. ముట్టిలుపు * గోమ! మీదుడెంచు బ్రహ్మ
 దావృణమయ్యెడ జిల్లే నా గృ * కాన్తనకొండ మనోరథంబునీ
 నేవబవిల్లిభావములు * శైవదేశీరము నేకుమాధవా.

(కృష్ణుడు నోటికిని గొంగురిని * కొని భూరిలోనికి గొంపోవుచు)
 (నేరవాలును)

రంగము:—సంచుని గృహంకణము)
 (నందుడు, గోవిందు. కృష్ణుడు, మఱిగొందఱు గొల్లలు)
 (వేళెగురు)

సందః—గోవిందా! ఆయుర్మనము శేషమా?

గోవిం—అవును శేష,

కృ—తండ్రి? యేముత్సవము?

సం—కృష్ణా! మేము వ్రతి సంవత్సరము నిండ యాగమును జే
 యుదుమా.

కృ—అది శేష వచ్చునాయేమి,

గో—అవును. అందువలననే మీతో నాలోచింప వచ్చితిమి.

కృ—(వినయముతో) ఇందఱు పెద్దలుండ నేనెంతవాడను. అయిన
 నీయాగము జేసిన నేమిఫలము? యెవ్వడు వ్రభువు? ఏయే
 సాధనములు గావలయును?

సం—వ్రభువు దేవేంద్రుడు. అధికారి మేఘుడు శక్తికొలది దధి
 ప్రాదులు సాధనములు. దీనిఫలమువినుము,

గీ. మఖమునేను వజ్ర * మదిసంతసించును

వజ్రసంతసంప * వానగురియు

వానగురియంగవపు * వరుమతిబెఱగును

కనముమేసిధేను * గణముబ్రతును.

క. భేనువులు బ్రతికెనేని

మానదు ఘనమైనపాడి * ముదలగలుగె

మానుగను బాడిగలిగెను

మానవులునును నడిసి • మనుదురువుతా!

కృ—తండ్రీ! నీవువర్ణించవు. నీకునేను జెప్పనంతటి వాడనుగాను
కాని, సమస్తమీను గర్వము వలననే గల్గుచున్నది ఎవడు
బ్రతికినను గర్వమువలననే గాని యీయింద్రునివలనగాదు
మీగి యింద్రుడే కానిననుని యనుకొనుచున్నారు. ఈశ్వ
రునికై నను గర్వమును దాటుటకు నీలులేకు ఇంక నీయి
ంద్రుడేత

సం—శుమా! సీమాట లేమో విదిగ్గిముగా నున్నవి.

కృ—ఇందు విచిత్రమేమియులేదు, అందఱును నాకుగ నాలోచి
పుడు. సర్వము, రజమా, తమము, అనిగుణములునూను.
అందురజోగుణంబున జగంబు జన్మించును. రజోగుణప్రే
రణముననే మేఘములు వర్షించును. వర్షముచే బాడిపంట
లును వానిచే బ్రజావృద్ధియు నగును. అంతియేగాని యీ
యింద్రుడేమియుఁ జేయఁజాలఁడు. నిష్కారణంబుగ నితని
నాకాధిపతీల? సశువులకుఁ బర్వతంబులకు నుత్పవముజేయు
టచుంచిది. ఇరుయునుంగాక ఇంద్రుడొకవేళ గోపించునని
తలంతులేమో?

శా. కోపింపఁ బనిలేదు శక్తినికే దా • గోపించుగాకేది సం
క్షేపంబయ్యెడిదేమి? పట్టణములు • కేహంబులు దేశముల్
వ్యాపారంబులు మాకుబామెన్నికై • భారణ్యభాగంబులక
గోపత్వంబున నుండుచుక మనకు సం • కోచింపఁగా నేటికొ.
ఈయాగము నాకును సమ్మతమేకావున,

శా. గంధాలంకరణాంబరావళులచే • గై నేసియిష్టాన్నియల్
బంధుశ్రేణియు మీరలు న్నుడిదియా • భాషారతి వేడుకక
నంధిల్లక గిరిగోద్యజాదుల నను • స్కారంబు గావింపుడో
జం ధర్మం బనితోఁచెనేని జనకా? • జన్మంబుధన్యంబగుక.

నా—కృష్ణా ! నీవు శిష్టియే కాదుగదా నీవున్నది. అట్లే చేయుదమా
(అ దము నిష్కమింతురు)

కొంగయ:—అరణ్యములో గోపభవభర్తాము.

(కొందఱు గోపబాలకులు ఆవ్రలను దోలుకొని వత్తురు. త
ర్వాణ గోపబాలకులు వంకరకణ్ణలను బుచ్చుకొని వత్తురు;
పిమ్మట గోపికలు పెరుగు, పాలు, మీగడ, నేయి, వెన్న,
మొదలగు వానిని గుండలలోనుంచి నెత్తిపై బెట్టుకొని వ
త్తురు. కొందఱు గోపబాలికలు దుత్తలను జేతల బట్టుకొని
వత్తురు. కొందఱు రామభజన జేయుచు వత్తురు. కొందఱు
పరిహాసము లాడుకొనుచు వత్తురు.) —

1 గో—కీటయ్యా! కీటయ్యా! దండాలు.

2 గో—నాను గూడ పెడతా నా కీటయ్య యెట్టిగోల్లొడు కాదా
జేమదా, కీటయ్యా! దండం పామీ,

కృ—(వేలపును వాయింపుచువారి నడుచు నాడుచుండును. పిల్ల
లందఱు కొంగడు లెగురవైచుచు నాడుగురు. కొందఱు
భాశములు వానింతురు.)

3. కీటయ్యా! యేందయ్యా మార్కపు యిది. యీపాటొద్దు
యిఁకోటి పాడు. అయ్యల పాడితివే అది పాడు. (కృష్ణుడ
జేపాడును.)

4. బ్రాహ్మణ్యములు శివులు గింగురు మనేతట్టు యేందిరా అట్లు
అరుస్తారు.

5. నీ యెట్టికూల? అర్వం గాదురా; మంతరాలు మంతరాలు.

6. మంతరాలు వత్తుందామా! నేనేందో అనుకొన్నానా; యి
య్యల బ్రాహ్మణ కొట్ట నయ్యలో పడిందిరా. (బ్రాహ్మ
ణులు పుణ్యహవాచనము నేయుదురు.)

6 ఇదిగో య్యా బ్యామ్మడా! నెయ్యదుత్త. ఇంక మాట్లాడక
యెల్లిపో. (బాహ్యములు సత్కారములు పొంది నిష్క్రమింతురు.)

కృ—ఓ గోపగోపికలారా! పశువులకుఁ బసపు బూసి మీరందఱును
మీమీ శక్త్యనుసారముగ నీవర్వతమును బూజింపుడు.

గో—సిత్తం సిత్తం (అని, తాము తెచ్చిన వదార్థములన్నియుఁ బర్వ
తము ముందు బెట్టి వర్వతమున కెదురుగాఁ బశువులను బెచ్చి
నిచ్చుదురు. గిరిపూజజేయుదురు.)

కృ—(తనలో) నేను వీరందఱును నమ్మించితిని. ఇంద్రుని గర్వమీ
నాఁటినుండి తప్పక వశించితిరును. (వక) ఓ బాలకులారా!
అబాలవృద్ధంబుగా నావాక్యములు శ్రద్ధతో నాలకింపుడు.
మన మీనాఁడెంత భక్తి శ్రద్ధలచేత నీవర్వతమును బూజింతు
మోయంత బాణివంటలు గల్గి నుభంచెదము. కావున గొం
చమైన దాచుకొనక పెరుగు, చల్ల, విగడ, వెన్న మొదల
గు మీమీ వదార్థములన్నియు నిట నునిది మీరందఱును
బాటునకు బొందు నేను నిశేదన జేసెదను.

అందఱు—సిత్తం సిత్తం (అని అట్లు చేసి బాటునకు బోదురు)

కృ—(లేచి తొంి చూచుచు) ఎవ్వడను లేరుగదా, (మరలజూచి
ఎవ్వరును లేరు. ఇంక నాలస్యము చేయఁగూడదు. ఈపదార్థ
ములన్నియుఁ ద్వరగా భుజింపవలయు. (అంి యుద్దెని
ఓహూ! గోపికాగోపాలకులారా! మీరందఱును ఇంక
రావచ్చును.

గో—వచ్చి వదార్థములు లేకుండుటఁ జూచి ట్టయ్యా! విగ
డ, అన్ని యేయి?

కృ—(నవ్వుచు) ఈవర్వతము కావరూపి; మనమొనంగిన వదార్థ
మంతయు భుజించుటచే మనయెడ సంపూర్ణానుగ్రహముఁ
జూపె ననుట నిశ్చయము. ఇంక మనకు, మన పశువులకు

మన నస్యములకుఁ దప్పక శుభముగను. కావున మీరింద
తొక్క మారు దీనికి నాష్టాంగసమస్కారముఁ జేయుఁడు
(అట్లు చేయగా) ఇంక మనమందలికిఁ జని కొఁ చెము విశ్వా
మితము రఁడు. (అని యందఱు తమతమ చోట్లకు బోవు
దురు.)

(తే ర లో)

ప్రళయవ్రవర్తకంబులగు నోనంవర్తక మేఘు బులారా! నా
యాజ్ఞ విసఁకు.

శా. ఉద్యోగపద నమ్మి సంగతనయో • ద్యోగంబునకా క్షులై
మద్యాగంబు విసర్జనీయ మని నీ • మర్త్యుల్ వడినీరు మీ
విద్యుద్వల్లుల గప్ప గర్జనమాల • వేధించి గోవుల్ దనల్
నద్యోమృత్యుప్రబాంధలాల్లరియఁడి • శౌర్యంబనార్యంబుగఁ
(గోపాలరక్షై నను గోవులపై నను రాళ్ళుఁడును)

1. గో—నీ చీక రాళ్ళు ఁడుతుండయే యెరిన్నా! యిదేంది
రాఁ గోగోర్భై నా యేత్తు. జాగా యేం గాళారం

2. గో—య కొమ్మిఁ గోర్భిఁదారితా?

3. గో—పై నంది పడుతున్నట్లున్నయిరా.

4. గో—యదే దో గాళారం సుట్టుకున్నట్టేడి ది నూతై

5. గో—యెన్న డిట్ట లేదే యిదేంగల్బా యిట్లా రాళ్ళు పడు
తుండే.

1. గో—వోలేవ్, నాబట్ట యెగిరిందిరోయ్—మాలచ్చంపిల్ల
గాఁడు బద్దరం: గొంకళిమునుగెయ్

2. గో—ఓరెంకన్నో రెంకన్నా నీమీదపడుతుండాయీ రా రాళ్ళు
ఆసెట్లలో వోడై నా వున్నాడేమో నూడండిరా నూడండి.

3. గో—అరే మబ్బు కమ్ముగొని వత్తావు ది. చీట్లు పడుతుం
డయి

4. గొ—అబ్బానత్తి నామ్రొయెట్టన్నా. బుట్టమీది రాయివడ్డది
అబ్బా—అబ్బా—ప్యానం అన్న ముట్టిదిగా.

5. గొ—ఆపు లంబే అని అరత్తుండమరా, పావం యిదేందో
మన సాపుకే వచ్చింది.

1. —లేకమోతే మామూలు వదుగొడిలిబట్టితే యింద
య్యడొరుకుటాడు; నల్లాయనమాట యిన్నాం; యిత
గాశారం బెట్టింది.

2. ఇది అలోచిచ్చాల్చిమాటే; ఇందయ్య కోవగించుకొని కా
ళ్ళవర్సాలు గురిపిత్తుండాడు. ఇత నత్తాంపా, అవోళ్ళుట
పోయినో పిల్లగాళ్ళు మాత్తరం ముదు నత్తారు ఇంకే
బతుకు. యెనడిదా? వాడిదే యేంనరువులు? యేంమెలు
వులు. యేంతార్లు, యేంతార్లు, కళ్ళు సిత్ర-సిత్రలో బదు
తుండయి. ఇంత అవోడమ్మకొడుకు పెట్టిందే; అకిట్టయ్య
యీ పాలయ యెక్కడైనా వున్నాడేమో కేకయ్యడి
పలుకుతాడేమో?

గొల్లలు అదరు—ఒకిట్టయ్య! కిట్టయ్య! కిట్టయ్య!! ఓహూవ్!!!

1. ఇంటి కప్పుడే వెల్లుండాలె యీమెబ్బా కిట్టది సూసిబలే
ఉపాయం వుంటే అయినడగ్గర; సూశావ్ పలిచిన్నపోలేదు.

గొల్లలు—ఓ దొంగకిష్టయ్య! దొంగకిష్టయ్య!! దొంగకిష్టయ్య!!
ఓహూవ్!!!

కృ—(విని తనలో) ఓహూ! తన కర్పించలేదని యెంచి దేవేంద
వైభవంబున నడించి కన్నులు గానకి పురందరుడునోడలే
ని యీసాధుజనులను బాధించుచున్నవాడు. అవుగా! వీని
మదం బడంచద. (అని కామోక దిగింది వెలుగెత్త)
ఓహూ! గోగోవగోపికాదనులారా! భయంపడకండి. భయం
పడకుండు.

చ. కలగగడీ పరిమళములు ♦ గోమయనొండకడీ పంజేశ్వరుల్
 కలగగడీ కమారకులు ♦ తక్కినవారలు కాలవాసచే
 నలగగడీ, పశుప్రదము ♦ నక్కలునక్కట నివ్వసేకుండ్ల,
 మెలపున మీరినీశ్వరుడు ♦ మేలొసగుగ గరుణార్ద్రచిత్తుండై.

గొల్లలు—కీప్తబ్య పిల్లయ్యడామ రాండీ రాండీహోం. చేతులు
 చేతులు బట్టుకోండి, కిళ్ళగచడవు, చెట్టు, హామ, రాయి, ర
 ప్ప సూశి మొదలొకడు పెట్టుకుంటావే.

కృ—ఇదిగో! నీనీ బర్వతలు నెత్తునన్నవాడ గోవులు—గోవిక
 లు గోకలకులు.—అశాలవృద్ధులుగా నెల్లరును దీనిక్రిందికి
 నద్దించిలుపుడు. (అని చిటికెన ప్రేలికో బ్రవ్వన మెత్తును.)

1 గో—మోకేన్ గుట్టక్రిందికి మోతిమా గుట్టొదలపెట్టితే అంతా
 అణగిసత్తా, ఈసాపు అబద్ధం ఆసాపు నిజం

కృ—ఓహో! గోకలకులారా! ఒక్కరును బర్వము క్రిందికి
 రావేదు.

శా. బాలుండీతడు కొండదొడ్డని మహా ♦ భారంబుపైరింపగా
 జాలండోయని దీనిక్రిందనిలువకా ♦ శంకించగాబోల దీ
 శైలాంభోసధివంతునయలధరా ♦ చక్రంబుపైబడ్డ నా
 కేలల్లాడదు, బంధురార! నిలడీ ♦ క్రిందకా బ్రమాదంబునకా.

గొల్లలు—ఇంక బతుం లేక, కిట్టయ్య మెలత దయద్యులేకమో
 తే యింకగుట్టెత్తువాడశా—రాండీ రాండీ మనకు బెయం
 లేను, (అని అందరులోనికిపోయి) అరేఅరే, వొదిలి పెట్టు
 తున్నట్టున్నాడో! సత్తాసత్తా, జలడ్డ, పెట్టండి (అందఱు
 అట్లు నేరుదురు. కొంతసేపు ఎర్నము ఘోరముగ గురిసి
 పలయును.

కృ—ఓహో! గోవకులారా!

క. ఉడిగెను నాంయ నాలియు

పడిసెడి నదులెల్ల బొలవ ♦ వందలిగిరె, కొం

ఉడుగుననుఁడక నెడలుడు

కొడుకులు కోడలమృ సకులు • కోపులుమీదక

గొల్లలు — (ఇవ్వలికివచ్చి కొడుకనంటే ముల్లగానా నత్తాం, కొంప
శేరుకుంగాం పాడి, అని యరుసుచు నిష్క్రమింతురు
కృష్ణుడును నడుచుచుండును.)

ఇందు — (ప్రవేశించి పాదములు బడి) స్వామీ! పురాణపురష
(24 అవతల భాగము.)

మ నినుబ్రహ్మకులెఱుంగలేదు డడతా • విష్ణుడ, లోకత్రయా
వనదుర్మానగరిష్టుడక, విపులను • రైవశుష్యభూయిష్టుడక
వినయత్యాగ వర్షిష్టుడక, సుజగ • ద్వీశిష్టుడక; దేవ! నీ
ఘనలీలావిభవంబు పెంపుదలియం • గా నెవ్వడక నర్వదా,
మఱియు నోడగన్నాయకా!

శా. నీసామర్థ్యమెఱుంగ మేఘములచే • సీఘ్రోషముక భీషణ
(గాపారంబున ముంచికొ ముఖము నా • క్షవల్లపుల్ నేయరం
దోనర్వశ! భవస్మహత్వమున నా • యుద్యోగమెట్లమృ నీ
చాసున్నసు గృతానరాధు గరుడక • గర్భింపవే మాధనా!

కృ — ముగిసితిమ్ము, సాధులై కెన్నడు నెన్నిసేయకుము, పోయి
తమ్ము

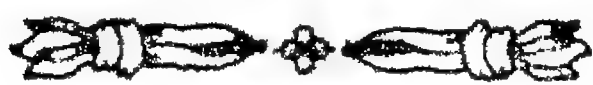
ఇం — చిత్తము (అని మరల ననున, రించున, అందఱు నిష్క్రమిం
తురు)

శ్రీరామః ప్రహరీహృదయః

సంగీతకృష్ణలిల

పంచమాంకము.

రంగము: — బృందావనము.

అకూ — (ప్రవేశించి) అహ! నడచుచు

ఉ. ఎట్టిరపంబు నేబడె? • నెట్టిచరిత్రము లబ్ధమయ్యెనో
యెట్టిధనంబు లర్హులకు • నేబడెనో తొలిబామునందు, నా
యట్టినివేళ హీనునకు • నాదిమునీంద్రులు యోగద్రుష్టులం
బట్టగలేని యాశ్వరుని • బ్రహ్మమయుఁ హరిఁజూడఁగల్గెడిగా,

యోచించిచూడ పరమమర్మాగ్నుడైనను గంనుడు నాకు మహావ
కామునే గావించినవాఁడు. ఏలయన

ఉ. శూరులు దొల్లియేవిభుని • శోభితపాదన ఖపభావళిం
జేరి భవాంధకారములఁ • జిక్కక దాటుదు రట్టిదేవునిగా
వైరమతోడనైన బిలు • వన్నను బంచి శుభంబు నేసెని
మౌరణమైనసేయనిదె • కంసునిబోలు సఖుడుగల్గునే!

(విచారించి ఇంతవఱకును నావుణ్ణవిశేషము బాగుగనే యున్నది.
కాని, యొకవిషయముననే విచారమగుచున్నది.

మ. ఇతఁ డాకఁ ననిచోఁ బు ఘోషఁ కఁ ♦ సోపి వ నేలేచినాఁ
డతి దుష్టుండని చూచునో సకల భూ ♦ తా నిర్భహిర్భధ్యసం
గతుఁడౌ బంగలచోపి నన్న నుజయ ♦ గాఁచునో? యెట్టియు
న్నతిగావించునో యేక్కియఁ బలుకనో? నాభాగ్య మేట్లున్నదో
లేచి) అదిగో! ఘాతుకకూర న శువులవలసి భయంబున
చూచుచు? ముదుసలిగొల్లులు పరుగిడుచున్నవారు (నడిచి)
పచ్చికను మేసినిచ్చలవిడిగా గోగణాబులదిగో విహరించుచున్నవి
(మటియొకవైపునూచి) అల్లదిగో గంభీర స్వయంతో రంకెలువే
యుచు వృషభజంబులు నడగొండల వలెనడగాడుచున్నవి.
గోపబాలకులదిగో! నాటలు బాడుకొనచుగోవులను గాఁచుచున్న
వారు. ఇంకను సందేహమేమి?

మ॥ అలకభ్రాజితమై నుధాంశునిభమై ♦ శావప్రభోద్దామమై
జలజాక్షంబయి కర్ణకుండల విరా ♦ జద్గండమైయున్న యా
జలజాతాక్షు ముఖంబు సూడఁగలుగుకా ♦ సత్యంబునొనాకునా
పల దిక్కేగుచునున్న వీంవమ్మగ ♦ న్రాతంబు రీత్రోవకా.

ఆహా!

ఉ. మాపటివేళ నేనుజని ♦ మాధవుసాదనమీవమంకు దం
డాపతితుండనైన సతఁ ♦ నాశుగళాలభుచంగ వేగనం
తాపితభక్తలోకభయ ♦ దారణమైన కరాబ్జ మాదక
మోపి హసించి నాకభయ ముంగ్యపతోడుల నీయకుందునే.
ఇంక నిచ్చట నాలసింపనేల? త్వరగాబోయి నందర్పించెదగాక.

(నిష్క్రమించును)

రంగము-అరణ్యము.

(ఆకూర్మకును రామకృష్ణులను బ్రవేశింతురు)

కృ—అక్రూరా! భయములేదు. మన మీనాఁడే మధురా పురమున
కరుగఁగలము ఇంకతిను గఁనుచు మమ్మా హింసింప నెంచె
నుగా!

అక్రూ—ఒకవిధముననా, పరమమూఢుఁడు కావుననే భవస్మహిమ
హిమము గుర్తింపక పూతరాదుల నంపి విఫలమనోంధు డై
యంతతో నూరుకొనక చాణూ ముష్టికామలను నిచ్చువధిం

ప—అయ్యో! నేనెంతపాపపుమాటనాడితిని.

కృ—(నవ్వి) అక్రూరా! నవ్వులేదు చెప్పుము.

అక్రూ—నియమించి ధనుర్వ్యాగము జేయుదును. నీవుపోయిరామగృ
హులదోహ్మ నిరమ్మని నన్న బుత్తె చెను; ఈధనుర్వ్యాగము
మీయాగముకై గర్హింపబడి. దేగాని వేఱుగాదు. గేవా!
నాకు భయమగుచున్నది. ఆశంకుఁడు మహాక్రూరుఁడు; కాల
స్పృహ. వానిబారిబడకుండ నెట్లు నీవీమహావిషస్సముద్రము
నత్తరితువో?

కృ—(చిఱునవ్వితో) ఏమియు భయములేదు. అదియంతయు నీవు
చూచుచుందువుగదా? కాని యడిగినదే యగుమంటివని
విసుఁగు జెందక యింకొక మారు చెప్పుము.

మ॥ నెఱి నేడిక్కడ నీవురాగ వగతో • నీతోడనేమైననా
కలుఁగంజెప్పుమటంచు జెప్పుగదా • యేమందు రావార్తయే
జేఱుగదా లేదని డస్సిరో వగచిరో • నీనత్వముం జెందిరో
నెఱివో నాతలిదండ్రు లెట్లుండిరో • విన్పింపు అక్రూరకా.

అక్రూ—(దుఃఖముతో) ఏమనిచెప్పుదును? కడుంగడు కృశించియు
న్నవారు. నేను నావయాణము నెఱింగించి కుశలంబుగ,
పోయిరమ్మని దీనిచియు నిచ్చు గంనుని బారిబడకుండ నె
ట్లయినజేయుమనియు నాచిట్టితండ్రి కుశలంబుగ నున్నశాశ్వ
తకారాగృహవాసముపైతము మాకానందదాయకమనియుం
జెప్పిరి.

కృ—(నిట్టూర్చి) అయ్యో! నేనెట్టిపాతముడను; అక్రూరా!

క॥ జననీజనకులవృద్ధులఁ

దనముల శురు విప్ర సాధు • దారాదులగే

జనఁడు ఘనఁడయ్య ప్రోవక

వనరును జీవన్మృతుఁడు • వాఁడుధర్మిణ్

నాజననీదనకుల నెన్నఁడు నందర్శిఁతునో? ఎన్నఁడువారుశక్ష్మములనుం
డి విమక్తులగుదురో! అక్రూరా! రథము ద్వంద్వఁగా గోయము.

అక్రూ—చిత్తము. (తోలును తేనెయెత్తగాగానిది నదియగవడును)

మహాభాగులారా! మీరిందే యుదుదునేనీకాళిందీనదియం

దిప్పుడేన్నానమాఁగావించి వచ్చెదను. (అని రథము దిగినదిలో

విధివిధానముగా స్నానముజేసి ఆశ్చర్యముతో) ఆహా! ఏమి

ది? ఈజలమున బలరామశక్ష్మములు సామోత్కరిచియున్నవా

రు. అత్యుత్తమముగానున్నదే! వీరు రథమధ్యమున గదాయు

న్నవారు? ఒకవేళ రథము దిగి వచ్చియున్నవారేమోచూచెద

గాక (అని రథముపైనున్న రామశక్ష్మముఁ జూచి) ఆహా! నా

వియుం దోచుకున్నయది. రామశక్ష్మములు రథముమీఁగనేయు

న్నవారు. మొగట వీరిని రథముపైఁజూచితి. పిమ్మటనదీజల

మునం జూచితి. మరిల రథముపైఁ జూచితి ఇప్పుడు తిరిగివీ

రిందున్నవారు. ఎనోభ్రమముగాదుకదా! అయిననిండు ము

న్దిచూచెద (మునిగి ఆశ్చర్యముతోలేచి) ఆహా! ఈనాఁడు

నానేత్రయుగ్మ మెంతపుణ్యము గావించెనో?

సీ! ఆభోగిభోగ ప • ర్యంకమధ్యంబున

పలనొప్పు పచ్చని • పటమువాని

నే ఘటముపైనున్న • మెఱుఁగుచందంబున

సురమున శ్రీదేవి • యొప్పువాని

ముసరు తేలులు దివ్య • ముఖచతుష్కముగ

తనయుఁడాడెడి బొడ్డు • దమ్మివాని

కదలిన బహుళద • క్రమవిశేషంబుల

రమమునూపెడినూపు • రములవాని

గీ. జలజగర్భరుద్ర • సనకసనందన

సద్విజామరవి • శన్యమాన

చతురుడై నవాని ♦ సౌందర్యఖ' యైన
వానినొక్క పురుష ♦ వర్మ్యుఁగాంచె.

ఈపురుషుఁడు నన్నుగన్న తండ్రి వాచిన్న కృష్ణుఁడుగాని యితరుఁడు
గాడు (అనిసాష్టాంగ నమస్కారముగావించి లేచి చేతులు కోడించి)
దేవాదిదేవా! నా రాయణా!

దండకము

శ్రీ మానినీమాస చోర శుభాకరా! వీరా! జగద్దేతుహేతి
ప్రకారా! సమస్తబుద్ధులకంటె మహాబోలకల్లోల మాటాకూలా
భీలపాథోనిధి గూలగా బాలకేళీ గతి దేలి నారాయణాఖ్యం బటు
ఖ్యాతితోభిల్లు నీనాభికంజంబులో, లోపుఁజుంబులంబు విన్నాణి
మన్నయాబమ్మ గుత్పన్నడయ్యంగదా? పావకాకాశవాతావ నీ
వార్య హంకార మాయామహామానసాదుల్ హృషీకామలుఁలో
కముల్ లోకబీజంబులు నిత్యన దోహదై నీమహాదేవామండల్ల
సింహుఁ వసింపు శి చుక జడస్వబు లేకాత్మయై యొసనీయొ
ప్పిదంబెల్లనొ శెల్లఁజెల్లె విచారింప వారె తవారెంతవారె న మా
యాదులా మాయతోఁగూడి క్రీడించు లోకాననంధాత యాధాని
నిర్ణేతయే, నీకళా రాశికిం గొండఁబోదగల్గెను లభ్యా
త్మలందు న శీషాధిభూతంబులందు ననేకాధి దైవంబులందు
నదాసాక్షివై యుండెదంచు, దవంతర్గతజ్యోతి వీశుండవంచు, ద్ర
యాపద్ధతిం గొండఁబ్రాది దేవాభి ధానంబుఁ. నిక్కుడొక్కం
డవంచు. మఱిగొండ తూర్వాధ కర్మంబులందుంచి సంసారముం
ద్రెంచిస్వవ్యస్తలై మించి వీజాన కతుడనంచు మఱి శాంచ రా
త్రాసు సారంబుగా దస్తయస్వంబుతో గొండఁ వాత్మవంచు
మఱి గొండతా వాసుదేవాది భేదంబుల సల్పరై చెల్లువాటెంతు
వంచు, మఱిన్నెపు నారాయణాఖ్యుండ వంచు మఱిబెక్క
మార్గంబుల నిన్ను గొంతురెగ్గెను యోజుల్ వయోరాశినే; గాను
లై కూడకీక, విశేషంబులెల్ల విశేషంబు లై డింది నీయంద

నూనఁబు లీనఁబు తానక రాకే.దుబిబంబునుంభాంతరంబంబులం
 బింబితంబైన వేలున్నదే యెన్ననేర? మటాంతర్గతాకాశముల్
 దద్దుటూతంబులఁ దేకమాతేభ లోకావధి నీకనేపాకఁబోక యే
 కాకివైయుండిదీవా! శృళానుండునమ్మోను సోముండు భానుండు
 కన్నుల్, లతానాలముల్ రోముముల్, గాలిప్రాణంబు బాహులు
 రేందు, ల్లునంబు, ల్లుచంబు, ల్లుభోవీధి నాభిప్రదేశఁబు, రేలుంబ
 గళున్నిమేమంబు, లంభోదగర్భుండు గుహ్యంబు సర్వంబు వీర్యంబు
 నాశంబు మూర్ధంబు, గానోమైయన్న నీమేనిదండ, నృయో బాత
 గర్భాండము ల్మూడితో దుంబరానో, హానేకళాఖా ఫలాపూరితా
 నంతజంతు ప్రకాశంబు వీలం బ్రసిద్ధోదరాశిష్ఠ జగత్సునకారంబు
 గా నిండియుండు న్మహామాత నీరూపముల్ వెగ్గలంబుగ్గడి వన్లయా
 భోధిలో మినుమేన నిర్వోధి నిర్వోధిచి సాధిచి మున్వేధ కున్వేద
 రాసింబ సాధింపవే దుగ్రిపకేతైటభ శ్రీమధుండక్రివై మొత్తవేయె
 త్తవేమండరాగంబు రాగంబుతో గూర్మి గాఢరిష్కరిచ్చివై పండి
 వై మేనిని నీడికిందోచి దోషాచరుఁ గొమ్ముల న్నమ్ముల జమ్ము
 చుంగృహ్యవేత్రిన్వవేఘోరవైరిన్ సృసింహుండవై దండిపై నండివై
 రోచనుంజూచి యాచింపవే పెంపవే మేను బ్రహ్మాండమున్నండబా
 టుండవై రాజకోటిన్వి చాటింపవే రాజవై రాజలింగబాన్వితై దుర్మ
 దాది నివిదారింపవే నొంపవే కూరులవ్వారు దేవాది మానంబులక
 శుద్ధబుద్ధుండవై వైదాదిదాగాంతి రంగంబులన్నింత రంగంబులుం
 గాగరంగింపవే పెంపుదీపింపవే కల్కిమూర్తిబ్రవిర్తింది నిన్నన్న
 నేనెవ్వడక, నన్న మాయావిసన్నక విషణ్ణు బ్రసన్నుబ్రవిన్నుం
 డవై ఖన్నతంబాపి మన్నింపవే వన్నగాధీశతల్పా కృపాకల్ప వందా
 రుకల్పానమస్తే నమస్తే నమస్తేనమః

మ. కలలంబోలెడి పుత్రీయిత్రవనితా • గారాదిసంయోగముల్

జలవాంఛారతి నెండమావులకు • నా • నల్పేయుండంబు కా

దలతున్న స్వములందు మూఢుఁడ వృథా ♦ తత్వజ్ఞుఁడన్నాకు నీ
విలసత్పాదయుగము నూపికరూఢా ♦ స్వక్షిప్తపులకీప్తపతే

(అని మరలనమస్కరించి చూచి) ఓహో భగవానుఁడు తత్త్వజ్ఞుఁ
డయ్యె నింక నేగద (అని ఎదిరుండి స్పష్టించి చెంతకువచ్చును.)

కృ—(నివ్వును) అక్రూరా! కాశిందీనివాచాము సమీపంబునను
న్న నితయాంబులసిందికిమేమి? అందునీకేమైన జోద్యములు
గానంబడియెనా వోయి?

అక్రూ—(దోసిలియుగ్గి వినయముతో) దేవా?

క. నీనానలేనిచోద్యము

లేలోకములందుజెన్న ♦ రీశ్వరా సీతక

నేలన్నింగిననున్నవే

నీలోజోద్యంబులెల్ల ♦ నెగజెయహాత్మా.

నీమహిమ మంచిశ్యముగదా? ఇంకఁ ద్వరగా ఋరమున కరుగుదము
(అనిరథమునాదోలునుఅంటిక్షేపమాన మధురాపట్టణముగనంబడును
స్వామీ! మధురానగరమున కరుదెంచితిమి. ఈదాసుని గృహమున
కు విచ్చేసి వివ్రతము జేయుఁడు.

కృ—కంసునివధించిపిమ్ముట నీభవనంబునకు వచ్చెదను. ముందు
నీజేగి కంసునకు మాగాక నెఱింగింపుము. (అక్రూరుఁడు
నిష్క్రమించి బరిక్రమించి చూచి) అన్నయ్యా! యెవ్వఁడో
ంబుకిరెడకుఁడు వచ్చుచున్నవాఁడు. వానినలవ వత్తుములం
గైకొనిండు. (బిడుఁడు ప్రవేశింప వానింగని) ఓరీ రజకా
మేము మీరాజుగారి బంధువులము. విశేషించి యిప్పు డతి
థులము గూడనై యున్నవారము. తదాజ్ఞచేతనే మీగ్రా
మమునకు వచ్చితిమి. కావున నీయెద్దనున్న సుందరమాలగు
పరిశుద్ధ పత్రములను మాకిమ్ము. మామండలోమంచిపత్ర
ములు లేవు. కావున నడుగుచున్నవారము, మీరాజుగారు
మాకు మేమామయగును.

రజకుడు—(కోపముతో) ఏమీ? నాలాసాలామంటున్నావే! పగను
కొన్నావు? బద్దం నుమీ?

కృ—నోరు మూసికొని ముందము. (అని పీడికొనబోవును)

రజ—(గుంజుకొని) నాల్సాల్లే, పోహా పులుపు కాదియంశ నీకుబ
ట్టింద. పాలు యెన్న పెరుగు మింగడ తేగదని దున్నలాగ
ఉల్పి కిందూ మిదూ యెరుగన్నాడు. నూను నాను ఎల్లి
యేంశాత్తానో దొరోడబట్టలే యియ్యాచినీకు?

కృ—వీమి, యిచ్చెదవా లేదా?

రజ—నాను యియ్యను, ఏంశేత్తానో కేగు

కృ—ఎగుల కూరక చచ్చెదవు. తన్నగానిమ్మా.

రజ—(పెద్దగావ్వి) యేదదీ యేదదీ వాల్లాకను బక్క పీచుగవు
నువ్వేనా నన్ను సంపేది? నీవప్పు నాకొడడిడుకుతుందనుకు
న్నావా యే, పిచ్చోడా పోహా!

కృ—ఛీ! ఛీ! దుష్టుడా! దురహంకారిని. నిన్ను సైనింపఁ గూడదు
(తలపై గుద్దును రజకుడు చచ్చును. వాని యొద్దనున్న
వస్త్రములు ధరించి) అన్నా! ఇంక వానమేగుదమురమ్మ
(నడచి) అదిగో నూలాకారులు వచ్చుచున్నాఁడు. వాని
గూడ నత్తమునివలెఁ గన్నట్టుచున్నవాఁడు. పోను వుష్ప
మాలికలను గొందము. (నడకురు)

మాల—(వెవే) ఆయ్యా, మీరెవరు?

కృ—మేము రామకృష్ణులనువారిమా.

మాల—(పేనువినయములతో) నాతింకలారా! మీరేనా!
మా నాయనలారా! మీరాశక్తి చద్రచకోర న్యాయము
గానెదురుచూచుచున్నవాడ మీదర్శనంబున గృతార్థు
డనైతిని. ఇవిగో పరిమళ ధరితములైన వుష్పమాలికలను
ధరింపుడు. (అని రామకృష్ణుల కంఠములలోఁ బుష్పమాలి
కలు వై దినమస్కరించును.)

కృ—(సంతోషముతో) మాలాకారా ! నీధక్తికి మెచ్చితి. నీకేమి
కావలయునో నరముఁ గోరుకొమ్మ.

మా—నాతండ్రీ ! యిచ్చెదవా!

కృ—తత్సక యిచ్చెదను.

మా—నిజముగా ?

కృ—నిజము, నుమ్మాటికి నిచ్చెదను

మా—నాతండ్రీ! ననుగన్నతండ్రీ ! అట్లయిన సర్వకాల సర్వావ
స్థలయందును నాకు నీనామసంకీర్తనమును గృహజేయుచు.

కృ—మందిరి. అట్లే యిచ్చితి నీక బామ్మ (మాలాకారుఁడు
కృష్ణ నామస్మరణము జేసికొనుచు నిష్క్రమింప) అన్నా!
అదిగో గొయ్యి కుబ్జ వచ్చుచున్నది. దాసచేత సుగంధము
స్ఫుట్లున్నది. (కుబ్జ ప్రవేశించును) (సమీపించి.)

క. ఎవ్వరిదానవు లేపను

లెప్పరికింగొంకొనుచు ? నేగుదునీపే

లెవ్వ లేమాకిమ్మన్నియు

నివ్వటిలెను చక్కనగుచు ♦ నీరజనేత్రీ!

కుబ్జ—మాకునీరజనేత్రము లెక్కడివిలే నీవుగావున చక్కనివాఁడ
వైతివి. అందఱికిని జక్కదనము ఇక్కడినుండి వచ్చును
నేను కంసునిదాసిని, నావేళ కుబ్జ మీకు సుగంధము కావ
లసిన నిదిగో నలందెదను (అని గంధము బూయును.)

కృ—(చిరునవ్వుతో) నామాట నీకు విపరీతములుగాఁ దోచిన
విగదా ? ఇదిగోచూడుము నీవు చక్కనిదానవో కానో
(అనిదానియొడలు విరచిన నది జగన్మోహనాంగి యగును.)

కుబ్జ—(చిరునవ్వుతో) సరే ! సరేలే ! ఉన్నదాని నుండనీయక
యిట్లు చేసితివేమి ? నిన్నూరక విడువను. మా యింటి
రమ్ము. (అని యుత్తరీయముఁ బట్టుకొని లాగును.)

కృ—(చిరునవ్వుతో) ఇప్పుడుగాను తర్వాతవచ్చెదనులే.

కు — నిన్ను నమ్మఁగూడదు. వచ్చెదవో నావో

కృ — తప్పక వచ్చెద పొమ్మా (కబ్బ నిష్క్రమించు) అన్నయ్యా
మనమిట్లాలస్య మొనర్చుట బాగుగ లేదు. కంసుని సభాభ
వసంబునకే పోవుదము.

బల — వచ్చిది (యిర్వురునిష్క్రమింతురు) (యవనిక పడును.)

రంగము: — కంసుని సభాభవము ముంగిలి

(రాసుకృష్ణులును మావటివాఁడును బ్రవేశింతురు.)

మావ — ఓరోకి బాలకులారా! ఎందుబోయెనరు? ఇదిగో! కువలయా
వీడము. ఈమనగజము బారింబడి యెట్లుబ్రతుకఁగలరు!
నేనెవఁడనో యెరుఁగుదురా ?

కృ — నీవెవ్వఁడవై న మాకేమి ?

శా. ఓరీశంబరచాత ! మాదెనకునీ • యుద్ధస్థలేభేంద్రముం
బ్రేరేపంబనిలేదు, త్రిహమరణన్ • బ్రేరేచిన్నిన్నుగం
భీరోగ్రాశనితుల్యముష్టిహతుల • నేదించి నేడంతకుం
జేరంబుత్తు మహత్తరద్విపముతో • సిద్ధబుయుద్ధంబుకా.

మావ — ఆ! అన్నియు జేసితివిలే (అని కృష్ణునిపైకి గజమును దో
లును కృష్ణుఁడు కువలయావీకమును, మావటివానిని జంపి
లోనికరుగును) (తెర వ్రాలును)

రంగము: — కంసుని సభాకూటము.

(కంసుఁడు మంతులు అనేకజనులుచాఁచారముష్టికులుప్రవేశింతురు)

కంసు — (విని యలికిపడి, అదిగో కృష్ణుఁడు మాటాడినట్లు విశంబ
దుచున్నది. ఓరీ దింభకా ! యెందుబోయెవురా ? నిలు
నిలుము. (అని లేచును)

1 మంత్రి — మహారాజా ! కృష్ణుడులేదు.

కంసు — ఓరీ ! యన్యతము లాడెదవా ? నీవెవఁడవు ?

1 మంత్రి — మీపాదసేవకుఁడ నగు మంత్రిని.

కంసు—ఏమి? నీవె మంత్రివా? కృష్ణుడవు గావా? అయిన నేనే
పొరబడితిని

1 మంత్రి—ఓరీ! నేవకా! ప్రభువుగారు విచారగ్రస్తులై యున్నారు.
కొంచెము వీచుము. (నేవకుడు పంఖాతో వీచును.)

కంసు—(ఉలికిపడి) ఇదిగో కృష్ణుడు హస్తముచే నన్ను మోదినాడు.
ఇది నే నెట్లూరకుండగలను. వీడు హరియైనను గిరియైనను
వధింపక మానను.

1 మంత్రి—(తనలో) దేవకీ పనుదేవుల చెటబెట్టినది మొదలొకని
యీమహారాజు స్మృత్తు వివలె జగమునంత యు హరిసుయము
గాఁ జూచుచున్నవాఁడు.

నీ॥ శ్రవణరంధ్రములనే ♦ శబ్దబువినఁబడు
నదిహరిగవమని ♦ యాలకించు
నక్షిమార్గమున నె ♦ య్యది నూడఁబడు నది
హరిమూర్తిగానోవు ♦ నంచుజూచుఁ
దిగుగుచోదేహంబు ♦ తృణమైనసోకిన
హరికరాఘాతమో ♦ యుచునులుకు
గంధంబుశేమైన ♦ ఘ్రాణంబుసోకిన
హరిమాలికాగంధ ♦ మనుచునదిరుఁ

గీ॥ బలుకులెవ్వయైన ♦ పలుకుచో హరిచేరు
పలుకవడియెననుచు ♦ భ్రమసిపలుకు
దలఁపులెట్టివైన ♦ దలఁచినూ తలఁపులు
హరితలంపులనుచు ♦ నలుగఁదలచు.

ఎంతవిచారించినను దీనికిఁ బ్రతిక్రియ గానకున్నవారము.

కంసు—(నేవకునిఁజూచి) ఓరీకృష్ణుడా! నీవేనా నన్ను వధించునది?
(కొట్టఁబోవ)

నేవ—(పడకుచుఁ గాళ్లపైఁబడి) ప్రభూ రక్షింపుము. నేనేలినవా
నేవకుడను.

హా! కుడు—(ప్రవేశించి) మహారాజా! జయమగుగాక! రాను
కృష్ణుల ట యెవ్వరో యిద్దరు గోపబాలలు ధనుస్సాల
లోని ధనువులవలెచి తత్పాకులను సహించి యటనుండి
కదలివచ్చి గావోదేశంబుననున్న కువలయాపీఠగజమునువధిం
చి యంబునునిం బరిహార్చి లోనికి విచ్చేయుచున్నవారు.

కంసు—సరే రానిమ్మా (నేవకుడు నిష్క్రమించును.) మంత్రులూ
రా! కరిచారకులారా! భటులారా! మల్లులారా! చింటిరా
కృష్ణుడిచ్చటకి వచ్చుచున్నాడట.

1. మంత్రులు—రానిండు. మల్లులు ధంబునకుం బురిగొల్పి మనపీఠులచే
సంహరింపఁ జేయదమా;

2. —అవును. ఇది చక్కగానున్నది,

3. —విన్నాణంబుల బోరనేర్తురు మహా • వీర్యప్రకాశాదినం
వన్నుల్ మీరలు మేటిమల్లుగములం • బభాసులై పెంపుతో
మన్నారా బలకృష్ణులంబెనకున • న్నర్పించి మత్ప్రీతికా
సన్నులందు పురీజనుల్వొగడ నో • చాణూ! యాముష్టికా!

4. —మత్ప్రీతి—మహారాజా! మాకువేటుగాఁ జెప్పవలయునా? రానిం
డు రానిండు;

5. —మత్ప్రీతి—(ప్రవేశింతురు.)

చాణూ—ఓహో! గోపడింభకులారా! వచ్చితిరా? రంద; మీరెం
దులకిచ్చటికి రప్పించబడితిరోయెఱుంగుదురా? యెఱుంగనిచోఁ
జెప్పెద వినుడు. గోపబాలకులతోఁగూడి సూరియ్యరుదము
లలో సంచరించుచు యుద్ధనైపుణ్యమును సంపాదించితిరని
వినీ మీశక్తి సామర్థ్యంబులెఱుంగుటకై మామహారాజుగారు
మిమ్మిప్పుడీటకు రప్పించినారు;

6. —అయిన నది మాభాగ్యమని తలంచెదమా;

చాణూ—అయిన మల్లయుద్ధంబునకుం గడంగెదరా? ఇదిగోనాపేరు
చాణూరుడు; ఇతనిపేరు ముష్టికడు. మమ్ముల మీరో మి
మ్ములనుమేమో గెల్వవలయును;

కృ—ఏమో! మాచేతనై నంత వఱకుఁ బెనఁగిచూచెడిము
చాణూ—ఏమి యుగర్వోక్తి! ఓయీ! గోపాలకృష్ణా! యుద్ధమునిన
నేవగాఁదలంచు చున్నాఁడవు?

మ. జనసర్వంబులుమేలె? సాముగలదే • సత్రాణమేమేమి? భూ
ప్రవరుం బోసన మిన్మునంగవలెనే • పాలీ లభిష్టులులే?
పవిహో, కాక కృతాంతదండకవహో • ఫాలాక్షనేత్రాగ్నిహో
నవనీతంబుల మద్దగాదు మెనుగఁ • నాముష్టి గోపార్భకా!

కృ— (సప్త్యచు) చాణూరా! నీవేమైన ననుకొనుము;

ఉ సాములులేవు పిన్నిలము • సత్యమాగల్గనరాదు వల్లసం
గ్రామవిశారదుల్గులిశ • కర్కశదేహులు మీరు మీకడఁ
నేనుచరించుటెల్లు ధర • నీవతివేడ్కలు నేయువారముం
గాము వినోదమిల్ సలుప • గాదనవచ్చునె యొక్కమాటికి
నీతోడ నేనును • నీకునితో నాయగ్రిజుఁడను బోరెదము.

చాణూ—ఏమీ! నాతోడనే బోరె. వా?

శా! నాతోఁబోఁగ నెంతవాఁడవిసిరో • నాపాటియేనీవు వి
ఖ్యాతుండఁ గులఁ డ సద్గుణుడ స • త్కర్మవృథావుండ నీ
కేతాద్యగ్విభవంబులెల్ల గలవే? యీవీటబోరాడుటల్
ప్రేతల్ నూడఁగఁ గుప్పిగంతులిడుటే • వీక్షింపుగోపార్భకా
ముష్టి—గోపాలకృష్ణా! యేమనీ తెల్పి.

శా! స్థాణు సుచ్చఁడు, బహ్మగై కొనఁడు వి • వృక్షేయసప్త్యం, జగ
త్ప్రాణు రమ్మనఁడినుగాడని, మహా • బాహు పౌగి న
క్షీణుండాజకి నెల్లినేమనడువై • చిత్రిన్విసోదించు న
చ్చాణూరుఁడొక గోవబాలువనికి • శక్తుండుగాకుండునే.

కృ—వృధావాచాలత్వముతో బలిలేదు. ఎవరు శక్తులొయెవరశక్తు
లో యిప్పుడే తేటతెల్లము గాగలదు.

చాణూ—కోపముతో, ఏమీ వృధావాచాలత్వమా? నమయము

వచ్చిన బారిపోవచ్చునని తలంచుచుంటివి కాబోలు, అట్టి
యూబలు నాముందు సాగనని మమ్మాటికి నమ్మాము.

నీ! చలమునననుడాసి ♦ జలరాశి తొరరాదు

నిగిడి గోత్రముదండ ♦ నిలువరాదు

కేడించికంభిని ♦ క్రిందికిబోరాదు

మనుజసింహుడనని ♦ మలయరాదు

చేరివబడవైతు ♦ చేసావగారాదు

బెరిసినాముదట ♦ బెరుగరాదు

భూనాథహింసకుఁ ♦ బోరాదుననుమిరి

శోధింతుగానఁ ♦ తొరగరాదు

గీ! ప్రబలమూర్తిననుచు ♦ భాసిల్లుగారాదు

ధరబ్రబుద్ధుడనని ♦ తలవరాదు

కల్కితనముపాపి ♦ గర్వించగారాదు

తరముగాదు కృష్ణ! ♦ తలగు తలగు.

కృ—ఇట్టివారి ననేకలను జూచితిని.

చాణూ—నీవుచూచినవారలు కెట్టివోల్లలు. గోహరికృష్ణా! యుద్ధ
మనఁగ నీకేమోబోధఁడనుండఁబున్నట్లున్నది. ఇదిగోయి 'విచిత్ర'
మనితలంపకుము. ఒకవేళనీవు శ్రీమన్నామాయానుండవేయని
భావించినచో నీయింకను;

నీ! మహిమతోనుండంగ ♦ మధుగాపురముగాని

పాలుసారవైకుంఠ ♦ పురముగాదు

గర్వంబుతోనుండ ♦ గంసునిసభగాని

సంసారరహితుల ♦ సభయుగాదు

ప్రకటించివినిగనా ♦ బాహువాదముగాని

నారదవీణాస్వ ♦ నంబుగాదు

చదురులాడగయల్ల ♦ జనవిగ్రహముగాని

రమతోడిప్రణయవిగ్రహముగాదు

గీ. నెలసితిరుగంగ వేదాంతం ♦ సీధిగాదు

మొగి పోముని మనము ♦ మూలగాదు

పాగినయవంగ ♦ భక్తులగుడగాదు

శౌరి నామూల సీవెను ♦ దలమెదిరిక

(అని కృష్ణునిపైకి బోవును కృష్ణుని వాడులును రామముష్టికులును
పల్లముద్ధము నేముదురు; రామకృష్ణులు వాణ్ణామముష్టికులనువధి
శురు. తక్కిన ముల్లులు పారిపోవుదురు)

సభి—మేలు మేలు కుమారులారా! మేలుమేలు.

కంసు—(అదరి వడియై చైన్స్వముతో) ఛీ! ఛీ! ఏమియూనందడి
ఏమి యాయల్లరి?

ఉ. వల్లవబాలురక నగరి ♦ వాకిటికి న్నడలంగద్రొబ్బుడీ
గొల్లలముట్టిబోల్గొనఁడు ♦ గొబ్బున నఁదుని గట్టుఁమర్వికిం
దెల్లముగాగ నేడు నను దేవునిజూపుఁడు: తండ్రడిగాఁడు వీఁ
దెల్లనిధంబుల బదుల ♦ కిష్టండు: కావకుఁ మగ్రనేనునిక.

కృ—ఏమీనీగర్వము; యుద్ధమున జయించిననూకు వీరవ్రాసగావిం
ప పోవుటయేగాక నిష్కారణముగ నిరవగాఢులను బాధించి
నాష్టాపింతు నీవంటిరాజాధమాని తుమింపగూడదు. అనిసిం
హాసనముపైకిలంఘించి కంసునిజుట్టు వట్టుకొనిక్రిందికిచ్చును?)

కంసు—ఓరీ పాలకా! విడువుము; విడువుము; లేకున్న నీభక్తచే
నీశిరంబు ఖండఖండములై రాలిపోవును; (అనికత్తి నెత్తును)

కృ—ఓరీ! కూరకల ధమా! ఇంకనిన్ను తుమింపగూడదు; (అనయొ
కచేరిక గత్తి పట్టుకొని సహరించి సభామధ్యంబునం బడనై
పోను.)

అందఱు — (పారిపోవుదురు; తెరవ్రాల్తును.)

స. పూర్ణము.

శ్రీ

సతీ గీత కృష్ణ లీల

అనుబంధములు.

కేతవరపు రామకృష్ణ భాస్కరులు గారిచే రదియింపబడినవి.

1 అనుబంధము - కంఠము

హిందూస్థానీ కాఫీరాగము - ఆదితాళము.

ప॥ దేవకీ. నిన్నిక చూపక విడువగలనె పాపినీ!

చెలియలంచు దలఁతుగాని । శత్రుజనని వనుచునే!

తలవనైతి నమ్మనమున నిన్నిక చూక వదలగలనెచానా । దే

2 అనుబంధము దేవకీ

హిందూస్థానీ కాఫీరాగము - ఆదితాళము.

ప॥ హాహాహాహా ఆహా సోదరా!

అ॥ కసవెనను ననుపరమకృపను । చెలియలగాగా హాహా॥

చ॥ బాలను. నేగోలను. చాలగ తెలియనిదానగా.

ఏల్లాగోధము, జెందక

ఓయిన్నా. మువ్వయిన్నా । విడున్నా నిలుసన్నా.

ధరణి నాకై నదిక్కు. నీకన్నా । హాహా॥

శిశుబంధము. వసుదేవుడు.

ఖరహర ప్రయోగము, ఏకతాళము.

ప॥ ఓకంసరాజ ఇటుకయమాలి

అ॥ ఈకలికిని వధిఁగఁబూనగ । నీకిదిన్య మమె తలపన్ ॥౬॥

ప॥ మానినిఁ జంపుటకు తగదిది ధరణి । పాలురధమ్మంబే,

మానుము నీదగు సోదరి జంఁకు । పాతకమిఁక దరిజేరుక ॥౬॥

4 అనుబంధము కంసును

శంకరాభగణ స్వరము. ఏకతాళం.

ప॥ చీచీ తులనా నసుగలవా । నీతుల నువదేశించెదవా

కన్నుమిన్నఁబుఁగవా పలువా । కావరమున ననుదూరెదవా

భిడ్డదారనీ కంఠమును వేగ । ఖ డింతుననుచు నెఱుఁగవుగా, చీచీ॥

5 అనుబంధము. ఇంద్రాదులు

మోహనరాగము. రూపకతాళము

ప॥ శ్రీధరమదన జనకహరి । పాతకహర

సరసిజాతు దివ్యపాలననిపుణ ॥శ్రీ॥

అ॥ దితిసనాత । దివిజపాత పతికపావన

సరహరి శ్రీతజన । వరదకరివరద ॥శ్రీ॥

ప॥ పనాహృదయను నఁ దాతుము పరమపురుష నళిన నయన నుర

నుత । కావలేగా । దేవదేవ ! పాపహర ॥శ్రీ॥

6 అనుబంధము. వసుదేవుడు

మాయామాళవగౌళ. ఆదితాళము.

ప॥ హాళిందిరాబంధూ । ననుపరమ కృపను కనుదీనబంధూ ॥హ॥

ప॥ దిక్కులేకయన్న । నుమ్మ దేవదేవ బ్రోవవే

కాంచరాదా కరుణరాదా పరమపాదా విదితవేదా ॥హ॥

కడకు మేమికారము బడి | గాసిలితిమూడై ననూ
బ్రోవవయ్యా రాగదయ్యా | భక్తులమయ్యానల్లనయ్య | ప||

7 అనుబంధము నీననీ

యమకుల శాంభోడి రాగము. రూపక తాళము

ప|| కడకాత్మ నినునతి ప | తరమే లోకాత్మకా
అ|| చెసాలాబడిశోకా | తురులమైతినుయ్యయ్యో | కరు||
కరమవావన జగదధీశ | ననసి కడిమారవా
చ|| వరమాత్మనీమ దివ్య | చరణాబులనమ్మనాను | కరు||
కఠినమానసుండు కంసుండు | కన్నబిడ్డల బంపనయో
కమలసయనా కలుషహరణ | కరుణాబాహుమయ్య తండ్రి | కరు||

8 అనుబంధము కంసుడు

శంకరాభరణ స్వరములు. ఏక తాళము

ప|| చండకావసుండ నేనుచాలునింక వదరకుమా
మండితాసిచేగొని నీ | మగనిని నినుఁ నూల్చెదన్ | చెండ||
భీమరాత్మురాలా! చెల్లెంవాని నీనింక
చెల్లదిటులాడగ నీక | చేటొనగూడును వినునూ | చెండ||

9 అనుబంధము.

శంకరాభరణస్వరములు ఏక తాళము

ప|| సై నుకలారా మీరివుడే | శాత్రవమందలి నల్లన్
సాహసంబునను గొని | మనకా రాగారమ్మవ బంధి వుడి
శూరులరై చరియింపుడి | వీరతనంబును వీడికుడి
సారబలాధ్యులుదై త్యులనన్ | పోరునగూల్చుచు శత్రువున్ | సై ని

10 అనుబంధము. యశోద.

హిందుస్థాని కాఫరాగము. ఏక తాళము.

ప|| రారాశశినమ సువదన వకల గుణగుణ నిరువమ
రారా బిరిబిరి | తనయా | గోపలనుండయా సా మత | రారా

చ॥ గజైలందియలు గల్లున మ్రోయగ కలకల నవ్వెడి
 నెమ్మొగంబుతో వరగుణయుత ననుచేరుము
 యదుకుల బాలా ॥రా॥

11 అనుబంధము

శ్రీరాగము. ఆటతాళము

జోజో ఘనశ్యామా జోజో నన్నతనామా
 జోజోపాందర్యధామా ॥ జోజో ॥

అనువమ గుణగణ ఆనందమయ్య ఘన
 అమిత సన్నుని మానసానంద నందనా ॥ జోజో ॥

12 అనుబంధము. యశోద

బేహగ్ రాగము ఆదితాళము

ప॥ ఎంతవిచిత్రమైన నామనమునకు
 సంతతమద్భుతముగ దోచెనహం ॥ ఎంత ॥

అ॥ బాలగోపాలుని లీలల గన్గొన
 చాగ నద్భుతముగ తోచెనహం ॥ ఎంత ॥
 నాకి భళిరావూతన జన్మింట్టి విధముగా భావింపగానాకెనా
 కలయొనిక్కము యెంచలేని విధమొకన్నట్టై యాశ్చర్యమై
 బాలుని కృష్ణుని పనులనుగాంచిన పరమామోదమై
 తోచెనహం ॥ ఎంత ॥

13 అనుబంధము. రాధ

కమాచిరాగము. ఆదితాళము

ప॥ భళిరానాభాగ్య మయ్యారె ॥ భళి ॥

అ॥ ముద్దులొక్కెడు వీనిమోముదమ్మితరు । మున్నేరికడనైన
 గాంచిననె దాన ॥ భళి ॥
 కమలదళముబోలు కందోయి విదొప్ప కాంతలకెల్ల

హనోహరముగా । కంఠువయంత వసంతానులను నేరు
నుందరమానంద దాయకముగా అహ విభ్రమముగా
తోచె నామనికి భరి ।

(14. అనబంధము. యశోద, కృష్ణు)
బేహగ్ రాగము. చతురశ్ర—ఏకతాలము.

ప॥ ఇదియేరా తనయా మన్ను దిట్టివటనీ
యశోద । కేలరా! సుగుణాకర! వినవేలరా తగుటరా । ఇది ।
అ॥ పూనితో పంచభక్త్యులు గల్గనిదియేలా బాలా? మన్ను
కృష్ణు! నామాట నై నాతల్లినినాచె
నేమన్న తిన్నదిలేదే ఇదివాచె
సరిసరి నేనా సరహరిపేరున సమయము తేసెదగానీ
వినదీని

యశో! మోసబుద్ధునుంటివి ఇది దోషముకాదె బాలా
మాటలా వినదేలా మేలకులా గోపాలా
బూటకములు చాలా బల్కెదేలా గోపాలాకా
ఇది యేలా బాలా॥ మన్ను॥

16. అనబంధము (—యశోద, కృష్ణుడు)
బేహగ్ రాగము—ఆదితాలము.

యశో—ప॥ నిలునిలు బాలక యెదుగుకరిగెదు
కట్టెనాచె నిన్ కొట్టెదను
ఇటువదుగు లిడగనేలా । తలపోయగనిదియేలా
వలువరు నీనిటు పారగనేటికి నిలునిలునిలు గోపాలా
కృష్ణు! తల్లివినుమా, దయగనుమా, దండింపకుమా నన్నింటన్
తప్పులజేయను మన్నింపవెనన్ను మాతా,
యశో! నిలునిలు॥

17. అనుబంధము (నలకూబ, మణిగ్రీవులు)

మోహనరాగము — ఆదితాళము.

ప॥ జగదాధారా | నగధరా | సరినలోచన ! శ్రితమందాగా | జగ॥

అ॥ కగుణా పారాచారారారా | కల్మషార్తిహర దైత్యవిహర | జగ॥

చ॥ నలుమరు నీపదముల మదితలతుము

కలుషహరణగరుడగమన గిరిధర

క్షితదానవవిదారణ మునిజ వినుత

జలజ భవనుత విధిచా || జగ ||

అనుదినంబు ననుమనంబునను నీమృకువ

దంబులను వదిలక గొలుతుమి || జగ |

18. అనబ ధము (కృష్ణమృదు. గోవబాలకుఁ తో.)

బెహగ్ — ఆదితాళము.

ప॥ సంలేసమునను వంశమునను యీ | చేతరుగల

వనమున నాడెయూ | సంత | వింత వింతలకు బంతులనుగొను
చు | సంత |

ఆలమంతులను దోలి కనింగల చాల బచ్చిక

బయల్లకు బంపుచు | బాలకులగూడి ముదము

రారగ | హాయిగ | గ్రీడింకంగ నీననమున | సంత |

బాలకులగూగా | వరసభులాగా ! ఆలను

వనమున దోలుకర. డీ | సంత |

19 అనుబంధము. బ్రహ్మ ,

శుద్ధ సావేరి. ఆదితాళం

ప॥ కనుగొనదరిమే నీమహిమనాకు కమలనయన

నారాయణ దేవా | కను |

అ॥ ప॥ కరుణామయనిన్ను మదీయజన్మ కారణుండనను
సంగతిని మరచి । కమలనాభ గర్వాంధుడనైతిని
కరుణానాది కాపాడు మహాత్మా । కను ।

చ॥ సృష్టికర్త నను నహంభావమున । సృష్టిస్థితిలయముల
జేయనిన్ను దృష్టి కదుగ నుంచుకొనియు
తెలివిని । నష్టనడితి తెలిసికొంటి నేటికి॥ కను॥

20. అనుబంధము. కళ్యాణి—ఆనితాళము.

గోపబా—శ్రీకృష్ణా! ఏమి నీమహిమ! నేను నీవలనగదా యిట్టి
యావదం చాలగంటిమి. మిత్రులారా! మనమందఱ మొక్క
మారీ యశోదానందనుంభజంతము రండు.

ప॥ గోపికామనోహర శ్రీమతుడ జయజ
నరహరిముకుంద జయజయ ॥ గోపి ।

గోపబాలాముకుంద జయజయ ॥ గోపి॥

1. కరుణతోడ మము గాచినవాడ

కాననాన్ని మ్రొంగిన యెరిమిడా । గో॥

2. పూతజంపిన భూరియకుండా

చిదానంద మముజేనువాడా । గో॥

21 అనుబంధము. (కాళియునిభార్యలు.)

కాళీ చిత్రారశ్మి—ఏకతాళము.

ప॥ పాహిమాం । పాహిమాం పరమపురుష నభిన
నయన । పాహి॥

దీనావన పరతంత్రా । దీవిజరిపు విదాంకా

త్రిజగమ్నత చారిత్రా । భక్తజనా వసదీక్షా

పాలయమాం నాథ నాథ । ఘణిగాజ శయన

ముకుంద । దేహిమే పతి భిక్షాం । దేవ పర్య

వరకృపయా । పాహి ।

2. అనుబంధము. (గొల్ల వె.కన్న)
బేహగ్—అదితాశము.

ప॥ ఏడకే యున్నదో । సిగ్గుమూలినమూండ
ఇంటికిరానీ సావనోద్దాను ఏడ॥

1. ఎంత పెప్పినాను బుద్ధి । లుంతై నలేకండబోయె
ఎంత తిట్టినాను సిగ్గు ఏమియులేకండబోయె
ఎంతసేపు కొంపలంబడి యేకగుడి । నేనింకూర
కుండగలనా । గానీ తమాన జూకన్నను కాని । ఏడ॥

23 అనుబంధము. బేహగ్—ఏకతాశము
(గొల్ల వె.కన్న భార్యను జూచి)

ప॥ చీ చీ ఎండేగినావే రండా ఎగులేదా
కాపురముపై నీకు ॥ చీపో చీ॥

ఎగు సిగులన్ని వదలి యొళ్ళవెంబడి తిరుగుతావు
సిగులేదేనీకు ॥ చీపో॥

చ॥ కట్టిదాన్నినిన్ను దెచ్చి । కట్టి పెట్టినారు నాకు
నట్టేట ముందినావు పోపో । చీచీ॥

24. అనుబంధము. శింకరా భరిణము—అదితాశము.
(దేవేంద్రుడు)

ప॥ పాలయ్యూం శ్రీ । పతిపావన నామూ ॥ పాల॥

అ॥ కారుణ్యగణాధ్యక్ష । రావదనోదార ॥ పాల॥

ల నీరద ఘన । శ్యామలదేహ ॥ పాలిత పరమ

వననామ, పాలితాఖిలభువననముదయ

రీరాక్షసగర్వభంజన । రక్షితాఖిలనులేఖాది

భార్గవీరముగా పాహి॥

668

18-4

మోహన—అది—అక్రూరును.

నేధన్యుడనైతి నింకను | నీచాక్ష
నిఖలేశ్వర దేవదేవ మహానుభావా||
వేదాంత వేద్యా శ్రీ | శ్వమాన జగదీశ విమలహృదయ
సుప్రకాశ | నేడితిని సర్వేశా నే||
లీలమానుష విగ్రహ | బాలా నీమహిమనై | బాలా నీదా
సులఁ గనవేలా గోపాలా ||నే||

కృష్ణుఁడు—కంసుడు

శంకరాభరణ సర్వములు—ప్రతాపము

కంసు—ప్రబల ఖడ్గధార నీశిరంబు ద్రుంచి వైచేదఁ | బాలకా
నామొదురు నీ | వీలీలచుబల్కనీ | ప్రాణమలను గీసివేయు
వాడ బాలకాధమా

కృష్ణ—నిన్నె భరిపి లోకములకు | నీచుడమేర్చి సెదఁ | నీదుచేష్టల
కును కన్నీరు గార్చు భూసితిఁ | నిన్నెభరిపి యూరడిండు
వాడ బాలకాధమా ||ప్ర||

నమాప్తము.

